

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ІНСТИТУТ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА АКАДЕМІЧНОГО І ЕСТРАДНОГО ВОКАЛУ ТА ЗВУКОРЕЖИСУРИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
Людмила СТЕПАНЕНКО
«30» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВ: ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ.
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ.
ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ МУЗИКИ

для здобувачів вищої освіти

Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	«Музичний продакшн»
Спеціалізація	
	(за наявності)
Вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	<u>денна</u>
Навчальний рік	<u>2023/2024</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>18/540</u>
Мова викладання, навчання й оцінювання	<u>українська</u>
Форма підсумкового контролю	<u>залік, екзамен</u>

Викладачі: Сапожнік Ольга Василівна, Садовенко Світлана Миколаївна,
Степурко Віктор Іванович, Зосім Ольга Леонідівна

Пролонгація за рішенням науково-методичної ради НАКККіМ

УДК 7.03 (075.8)

Розробник:

САПОЖНИК Ольга Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури.

САДОВЕНКО Світлана Миколаївна, доктор культурології, професор, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури.

СТЕПУРКО Віктор Іванович, кандидат мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури.

ЗОСІМ Ольга Леонідівна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури.

ПОГОДЖЕНО:

Директор інституту сучасного мистецтва

Михайло КУЛИНЯК

Протокол № 11 від «30» червня 2023 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО:

В.о. зав. кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури

Світлана САДОВЕНКО

Протокол № 13 від «02» червня 2023 р.

Погоджено з гарантом освітньої програми «Музичний продакшн»

Гарант освітньої програми Михайло КУЛИНЯК

Схвалено науково-методичною радою Академії

Протокол № 6 від «28» серпня 2023 р.

Голова науково-методичної ради Людмила СТЕПАНЕНКО

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (у т. ч. міждисциплінарні зв'язки):

Навчальна дисципліна «Історія мистецтв (історія світової культури, історія української музики, історія світової музики)» передбачена ОП 025 «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) рівня. Відповідно до навчального плану навчальна дисципліна є обов'язковою і вивчається здобувачами вищої освіти на першому та другому курсі, у 1, 2 та 3 семестрах. Формою підсумкового контролю є екзамен (1, 3 семестр) і залік (2 семестр).

Навчальна дисципліна «Історія мистецтв (історія світової культури, історія української музики, історія світової музики)» має міждисциплінарні зв'язки з такими дисциплінами, як «Історія української державності і культури» та «Музичні жанри і стилі європейського мистецтва».

2. Мета дисципліни – формування культурологічної компетентності здобувачів, ознайомлення з теоретичними засадами культури, закономірностями історико-культурного розвитку світового та українського музичного мистецтва та основними культурними надбаннями різних історико-культурних епох.

3. Завдання: інформативне забезпечення здобувачів даними про характерні особливості основних історичних періодів становлення та розвитку світової культури та закономірності її функціонування і розвитку;

- формування у здобувачів поглибленого розуміння фундаментальних понять і категорій культури;
- оволодіння сучасними методами культурологічного аналізу;
- розуміння тенденцій сучасних соціокультурних трансформацій у світовій культурі.
- з'ясування особливостей розвитку світового та українського музичного мистецтва;
- інтеграція здобутих знань в науково-дослідницьку та творчу діяльність.

4. Компетентності, яких набуває здобувач при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК7. Здатність бути критичним і самокритичним

ЗК10. Здатність спілкуватися іноземною мовою

ЗК13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість

ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між історією, теорією та практикою музичного мистецтва.

СК7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.

СК9. Здатність розуміти основні шляхи втілення та інтерпретації художнього образу в творчій практиці виробництва музики.

СК10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та креативних концепцій.

СК12. Здатність синтезувати художню інформацію в процесі аналізу музичних творів різних стилів та жанрів та застосовувати її в процесі власної практичної творчої діяльності.

СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК15. Здатність здійснювати редакторську, менеджерську та продюсерську діяльність в сфері музичного мистецтва.

5. Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН2. Володіти методами та навичками поєднання технічних засобів музичного виробництва з жанрово-стильовими особливостями творчої задуми при реалізації власних творчих ідей і концепцій

ПРН4. Володіти методами аналізу музичних творів з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

ПРН6. Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію

ПРН7. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах

ПРН8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських інтерпретацій.

ПРН9. Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами аранжування, обробки та оркестровки музики різних жанрів та стилів.

ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН13. Володіти здатністю виконувати творчо-креативну діяльність у сфері сучасного шоу-бізнесу.

ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва

Програма навчальної дисципліни складається з вісімнадцяти модулів, шість з яких присвячені вивченню історії світової культури, шість – історії української музики і шість – історії світової музики:

Історія світової культури:

1. Зміст дисципліни. Початок культури цивілізації.
2. Антична культура.

3. Цивілізації Давнього Сходу. Давня Греція. Рим. Візантія.
4. Культура від Середньовіччя до бароко.
5. Новий час. Просвітництво. Класицизм.
6. ХХ–ХХІ століття. Культурні парадигми.

Історія української музики:

1. Музика на українських землях від I до XVI століть.
2. Творчість С. Пекалицького та М. Дилецького. Канти і псалми XVII століття.
3. Творчість М. Березовського, Д. Бортнянського та А. Веделя.
4. Перший період романтизму в українській музиці. Творчість І. Котляревського та С. Гулака-Артемовського.
5. Формування української музичної національної класичної композиторської школи. Творчість М. Лисенка.
6. Другий період романтизму в українській музиці. Творчість М. Калачевського, В. Сокальського, К. Стеценка, Я. Степового, М. Леонтовича, С. Людкевича.

Історія світової музики:

1. Світове музичне мистецтво від архаїки до Середньовіччя.
2. Світове музичне мистецтво Ренесансу та бароко.
3. Світове музичне мистецтво класицизму та раннього романтизму.
4. Світове музичне мистецтво романтизму.
5. Світове музичне мистецтво модернізму та авангарду.
6. Світове музичне мистецтво постмодернізму.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

2.1. Історія світової культури

(для денної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин							
		денна форма							
		усього	у тому числі						
л	с		П	лаб	інд	м.к.	с.р.		
МОДУЛЬ 1. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ. ПОЧАТОК КУЛЬТУРИ ЦИВІЛІЗАЦІЇ									
1.1	Основні поняття культури	6	2	2					2
1.2	Походження культури. Сучасні культурологічні концепції. Некласична і постнекласична парадигма	8	2	2					4
1.3	Проблема типології культур	6	1	2					3
1.4	Предмет і методологічні засади світової художньої культури	4	1						3
1.5	Модульний контроль	2						2	
	Разом за модуль 1	30	6	6				2	12
МОДУЛЬ 2. АНТИЧНА КУЛЬТУРА									
2.1	Антична культура: загальна характеристика	8	2	2					4
2.2.	Первісна доба: витоки культури	8	2	2					4

2.3	Міф в архаїчній культурі. Простір і час	6	2	2				2
2.4	Первісна культура на території України	6	2	2				2
2.5.	Модульний контроль	2					2	
	Разом за модуль 2	30	8	8			2	12
МОДУЛЬ 3. ЦИВІЛІЗАЦІЇ ДАВНЬОГО СХОДУ. ДАВНЯ ГРЕЦІЯ. РИМ. ВІЗАНТІЯ.								
3.1	Цивілізації Давнього Сходу: світове значення	8	2	2				4
3.2	Культура античності. Давньогрецька культура: періодизація і світове значення	8	2	2				4
3.3	Культура давнього Риму. Виникнення християнства	7	1	2				4
3.4	Візантія і Київська Русь	7	1	2				2
3.5	Модульний контроль	2					2	
	Разом за модуль 3	30	6	8			2	14
	Разом за семестр	90	20	22			6	42
МОДУЛЬ 4. КУЛЬТУРА ВІД СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ДО БАРОКО								
4.1	Культура Середньовіччя	6	2	2				2
4.2	Культура Відродження	8	2	2				4
4.3	Каролінгське відродження.	4	2					2
4.4	Культура бароко	7	1	2				4
4.5	Українське бароко	3	1					2
4.6	Модульний контроль	2					2	
	Разом за модуль 4	30	8	6			2	14
МОДУЛЬ 5. НОВИЙ ЧАС. ПРОСВІТНИЦТВО. КЛАСИЦИЗМ. РОМАНТИЗМ.								
5.1	Культура Нового часу. Просвітництво	8	2	2				4
5.2	Культура класицизму: європейський та вітчизняний вектор розвитку	8	2	2				4
5.3	Романтизм в європейській культурі	6	1	2				3
5.4	Роль музичного мистецтва в розвитку світової культури	6	1	2				3
5.5	Модульний контроль	2					2	
	Разом за 5 модуль	30	6	8			2	14
МОДУЛЬ 6. ХІХ–ХХІ СТ. КУЛЬТУРНІ ПАРАДИГМИ								
6.1	Культура ХІХ – початку ХХ ст. Романтизм – реалізм – модернізм: культурні параметри епохи	6	2	2				2
6.2	Культура України у світовому контексті	7	1	2				4
6.3	Модернізм. Утопії і антиутопії в культурі ХХ ст.	4	1	1				2
6.4	Постмодернізм і сучасна культура	6	2					4
6.5	Культура України ХХ-ХХІ ст.	5	2	1				2
6.6	Модульний контроль	2					2	
	Разом за модуль 6	30	8	6			2	14
	Разом за семестр	90	22	20			6	42
	Разом з дисципліни	180	42	42			12	84

(для заочної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин						
		денна форма						
		усього	у тому числі					
л	с		П	лаб	інд	м.к.	с.р.	
МОДУЛЬ 1. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ. ПОЧАТОК КУЛЬТУРИ ЦИВІЛІЗАЦІЇ								
1.1	Основні поняття культури	6						6
1.2	Походження культури. Сучасні культурологічні концепції. Некласична і постнекласична парадигма	7	1					6
1.3	Проблема типології культур	10		2				8
1.4	Предмет і методологічні засади світової художньої культури	7	1					6
1.5	Модульний контроль							
	Разом за модуль 1	30	2	2				26
МОДУЛЬ 2. АНТИЧНА КУЛЬТУРА								
2.1	Антична культура: загальна характеристика	6						6
2.2.	Первісна доба: витоки культури	8	1					7
2.3	Міф в архаїчній культурі. Простір і час	8		2				6
2.4	Первісна культура на території України	8	1					7
2.5.	Модульний контроль							
	Разом за модуль 2	30	2	2				26
МОДУЛЬ 3. ЦИВІЛІЗАЦІЇ ДАВНЬОГО СХОДУ. ДАВНЯ ГРЕЦІЯ. РИМ. ВІЗАНТІЯ								
3.1	Цивілізації Давнього Сходу: світове значення	8	1					7
3.2	Культура античності. Давньогрецька культура: періодизація і світове значення	8		1				7
3.3	Культура давнього Риму. Виникнення християнства	6						6
3.4	Візантія і Київська Русь	7						7
3.5	Модульний контроль	1					1	
	Разом за модуль 3	30	1	1			1	27
	Разом за семестр	90	5	5			1	79
МОДУЛЬ 4. КУЛЬТУРА ВІД СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ДО БАРОКО								
4.1	Культура Середньовіччя	6	1					5
4.2	Культура Відродження	7		2				5
4.3	Каролінгське відродження.	6						6
4.4	Культура бароко	6	1					5
4.5	Українське бароко	5						5
4.6	Модульний контроль							
	Разом за модуль 4	30	2	2				26
МОДУЛЬ 5. НОВИЙ ЧАС. ПРОСВІТНИЦТВО. КЛАСИЦИЗМ. РОМАНТИЗМ.								
5.1	Культура Нового часу. Просвітництво	8	1					7
5.2	Культура класицизму: європейський та	8		2				6

	вітчизняний вектор розвитку								
5.3	Романтизм в європейській культурі	6	1						5
5.4	Роль музичного мистецтва в розвитку світової культури	6							6
5.5	Модульний контроль								
	Разом за 5 модуль	30	2	2					26
МОДУЛЬ 6. XIX – XXI СТ. КУЛЬТУРНІ ПАРАДИГМИ									
6.1	Культура XIX – початку XX ст. Романтизм – реалізм – модернізм: культурні параметри епохи	6	1						5
6.2	Культура України у світовому контексті	7							7
6.3	Модернізм. Утопії і антиутопії в культурі XX ст.	6		1					5
6.4	Постмодернізм і сучасна культура	5							5
6.5	Культура України XX–XXI ст.	5							5
6.6	Модульний контроль	1						1	
	Разом за модуль 6	30	1	1				1	27
	Разом за семестр	90	5	5				1	79
	Разом з дисципліни	180	10	10				2	158

2.2. Історія української музики

(для денної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин							
		денна форма							
		усього	у тому числі						
л	с		п	лаб	інд.	м.к.	с.р.		
МОДУЛЬ 1. МУЗИКА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ВІД I ДО XVI СТОЛІТЬ									
1.1	Відомості про музику на українських землях від I ст. до першої половини XIII ст. Київської Русі	8	2	2					4
1.2	Розвиток музично-творчих процесів на українських землях (друга половина XIII – середина XVI ст.). Епоха українського Відродження.	8	2	2					4
1.3	Музична творчість композиторів епохи бароко (кінець XVI – перша половина XVIII ст.). Загальна характеристика.	12	4	2					6
1.4	Модульний контроль	2						2	
	Разом за модуль 1	30	8	6				2	14
МОДУЛЬ 2. ТВОРЧІСТЬ С. ПЕКАЛИЦЬКОГО ТА М. ДИЛЕЦЬКОГО. КАНТИ І ПСАЛЬМИ XVII СТОЛІТТЯ									
2.1.	Літургія ля мінор і партесний концерт «Дух Твій благий» С. Пекалицького.	8	2	2					4
2.2.	Розвиток музичних жанрів у творчості М. Дилецького (літургія, партесний концерт, канон, причасний вірш та ін.)	8	2	2					4
2.3.	Жанрові та стилеві особливості кантів і псалмів XVII – XVIII ст.	12	2	4					6
2.4.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 2 модуль	30	6	8				2	14
МОДУЛЬ 3. ТВОРЧІСТЬ М. БЕРЕЗОВСЬКОГО, Д. БОРТНЯНСЬКОГО І А. ВЕДЕЛЯ									
3.1.	Класицизм – провідний творчий напрям в українській музиці (друга половина XVIII – перша чверть XIX ст.). М. Березовський – основоположник класицизму	8	2	2					4
3.2.	Жанрова природа хорового циклічного концерту у творчості Д. Бортнянського та А. Веделя	12	2	4					6
3.3.	Оперна творчість Д. Бортнянського – початок оперного жанру в українській музиці	8	2	2					4
3.4.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 3 модуль	30	6	8				2	14
	Разом за семестр	90	20	22				6	42
МОДУЛЬ 4. ПЕРШИЙ ПЕРІОД РОМАНТИЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЦІ. ТВОРЧІСТЬ І. КОТЛЯРЕВСЬКОГО ТА С. ГУЛАКА-АРТЕМОВСЬКОГО.									
4.1.	Визначення романтизму в українській музиці. І. Котляревський і його фолк-опера «Наталка Полтавка»	12	4	2					6

4.2.	Українські пісні-романси та фортепіанна музика першої половини ХІХ ст.	8	2	2					4
4.3.	Творчість М. Вербицького. С. Гулак-Артемівський і його опера «Запорожець за Дунаєм»	8	2	2					4
4.4.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 4 модуль	30	8	6				2	14
МОДУЛЬ 5. ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КЛАСИЧНОЇ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ ШКОЛИ. ТВОРЧІСТЬ М.ЛИСЕНКА									
5.1.	Другий період романтизму і формування української класичної композиторської школи	8	2	2					4
5.2.	Кантатно-хорова творчість М. Лисенка та інших композиторів	8	2	2					4
5.3.	Солоспіви, фортепіанна музика та опера «Тарас Бульба» М. Лисенка	12	2	4					6
5.4.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 5 модуль	30	6	8				2	14
МОДУЛЬ 6. ДРУГИЙ І ТРЕТІЙ ПЕРІОДИ РОМАНТИЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЦІ. ТВОРЧІСТЬ М. КАЛАЧЕВСЬКОГО, В. СОКАЛЬСЬКОГО, К. СТЕЦЕНКА, Я. СТЕПОВОГО, М. ЛЕОНТОВИЧА ТА С. ЛЮДКЕВИЧА									
6.1.	Українська романтична симфонія. Твори М. Калачевського та В. Сокальського	8	2	2					4
6.2.	Творчість композиторів третього періоду романтизму – К. Стеценко, Я. Степовий	8	2	2					4
6.3.	Розвиток національних класико-романтичних традицій в українській музиці – М. Леонтович, С. Людкевич	12	4	2					6
6.4.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 6 модуль	30	8	6				2	14
	Разом за семестр	90	22	20				6	42
	Разом	180	42	42				12	84

(для заочної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин						
		денна форма						
		усього	у тому числі					
л	с		п	лаб	інд.	м.к.	с.р.	
МОДУЛЬ 1. МУЗИКА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ВІД І ДО ХVІ СТОЛІТЬ								
1.1	Відомості про музику на українських землях від І ст. до першої половини ХІІІ ст. Київської Русі	10						10
1.2	Розвиток музично-творчих процесів на українських землях (друга половина ХІІІ – середина ХVІ ст.). Епоха українського Відродження.	10	1	1				8
1.3	Музична творчість композиторів епохи бароко (кінець ХVІ – перша половина ХVІІІ ст.). Загальна характеристика.	10	1	1				8
1.4	Модульний контроль							
	Разом за модуль 1	30	2	2				26

МОДУЛЬ 2. ТВОРЧІСТЬ С. ПЕКАЛИЦЬКОГО ТА М. ДИЛЕЦЬКОГО. КАНТИ І ПСАЛЬМИ XVII СТОЛІТТЯ								
2.1.	Літургія ля мінор і партесний концерт «Дух Твій благий» С. Пекалицького.	10						10
2.2.	Розвиток музичних жанрів у творчості М. Дилецького (літургія, партесний концерт, канон, причасний вірш та ін.)	20	1	1				8
2.3.	Жанрові та стилеві особливості кантів і псалмів XVII – XVIII ст.	20	1	1				8
2.4.	Модульний контроль							
	Разом за 2 модуль	30	2	2				26
МОДУЛЬ 3. ТВОРЧІСТЬ М. БЕРЕЗОВСЬКОГО, Д. БОРТНЯНСЬКОГО І А. ВЕДЕЛЯ								
3.1.	Класицизм – провідний творчий напрям в українській музиці (друга половина XVIII – перша чверть XIX ст.). М. Березовський – основоположник класицизму.	9	1	1				7
3.2.	Жанрова природа хорового циклічного концерту у творчості Д. Бортнянського та А. Веделя	9	1	1				7
3.3.	Оперна творчість Д. Бортнянського – початок оперного жанру в українській музиці.	11						11
3.4.	Модульний контроль	1					1	
	Разом за 3 модуль	30	2	2			1	25
	Разом за семестр	90	6	6			1	77
МОДУЛЬ 4. ПЕРШИЙ ПЕРІОД РОМАНТИЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЦІ ТВОРЧІСТЬ І. КОТЛЯРЕВСЬКОГО ТА С. ГУЛАКА-АРТЕМОВСЬКОГО.								
4.1.	Визначення романтизму в українській музиці. І. Котляревський і його фолк-опера «Наталка Полтавка»	10						10
4.2.	Українські пісні-романси та фортепіанна музика першої половини XIX ст.	10						10
4.3.	Творчість М. Вербицького. С. Гулак-Артемівський і його опера «Запорожець за Дунаєм»	10	1	1				8
4.4.	Модульний контроль							
	Разом за 4 модуль	30	1	1				28
МОДУЛЬ 5. ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КЛАСИЧНОЇ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ ШКОЛИ. ТВОРЧІСТЬ М.ЛИСЕНКА								
5.1.	Другий період романтизму і формування української класичної композиторської школи	10						10
5.2.	Кантатно-хорова творчість М. Лисенка та інших композиторів	10	1	1				8
5.3.	Солоспіви, фортепіанна музика та опера «Тарас Бульба» М. Лисенка	10	1	1				8
5.4.	Модульний контроль							
	Разом за 5 модуль	30	2	2				26

МОДУЛЬ 6. ДРУГИЙ І ТРЕТІЙ ПЕРІОДИ РОМАНТИЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЦІ. ТВОРЧІСТЬ М. КАЛАЧЕВСЬКОГО, В. СОКАЛЬСЬКОГО, К. СТЕЦЕНКА, Я. СТЕПОВОГО, М. ЛЕОНТОВИЧА ТА С. ЛЮДКЕВИЧА								
6.1.	Українська романтична симфонія. Твори М. Калачевського та В. Сокальського.	10						10
6.2.	Творчість композиторів третього періоду романтизму – К. Стеценко, Я. Степовий.	10						10
6.3.	Розвиток національних класико-романтичних традицій в українській музиці – М. Леонтович, С. Людкевич.	9	1	1				7
6.4.	Модульний контроль	1					1	1
Разом за 6 модуль		30	1	1			1	27
Разом за семестр		90	4	4			1	81
Разом з дисципліни		180	10	10			2	158

2.3. Історія світової музики (для денної форми навчання)

МОДУЛЬ 1. РОЗВИТОК СВІТОВОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО XVII СТОЛІТТЯ								
1.1.	Зміст і мета вивчення курсу. Виникнення музичного мистецтва. Музичне мистецтво Стародавнього світу та античності	10	2	2				6
1.2.	Музичне мистецтво Середньовіччя	10	2	2				6
1.3.	Музичне мистецтво Ренесансу	8	2	2				4
1.4.	Модульний контроль	2					2	
Разом за модуль 1		30	6	6			2	16
МОДУЛЬ 2. МУЗИЧНА КУЛЬТУРА XVII – XVIII СТОЛІТТЯ								
2.1.	Музичне мистецтво бароко. Виникнення і розвиток опери та інструментальної музики XVII–XVIII ст.	10	2	2				6
2.2.	Творчість Г. Генделя	10	2	2				6
2.3.	Життєвий і творчий шлях Йоганна Себастьяна Баха	8	2	2				4
2.4.	Модульний контроль	2					2	
Разом за 2 модуль		30	6	6			2	16
МОДУЛЬ 3. КЛАСИЦИЗМ У МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ								
3.1.	Віденський музичний класицизм (Йозеф Гайдн)	10	2	2				6
3.2.	Творчість Вольфганга Амадея Моцарта	10	2	2				6
3.3.	Життєвий і творчий шлях Людвіга ван Бетховена	8	2	2				4
3.4.	Модульний контроль	2					2	
Разом за 3 модуль		30	6	6			2	16
МОДУЛЬ 4. РОМАНТИЗМ В МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ								
4.1.	Романтизм як провідний художній напрямок західноєвропейського мистецтва XIX ст. (Франц Шуберт)	10	2	2				6
4.2.	Творчість Роберта Шумана	10	2	2				6
4.3.	Життєвий і творчий шлях Фредеріка Шопена.	8	2	2				4
4.4.	Модульний контроль	2					2	
Разом за 4 модуль		30	6	6			2	16

МОДУЛЬ 5. ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКЕ ОПЕРНЕ МИСТЕЦТВО ХІХ СТ.									
5.1.	Творчість Дж. Россіні, В.Белліні, Г.Доніцетті	6	2	2					2
5.2.	Оперна творчість Джузеппе Верді	6	2	2					2
5.3.	Оперна реформа Ріхарда Вагнера	8	2	2					4
5.4.	Життєвий і творчий шлях Жоржа Бізе	8	2	2					4
5.5.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 5 модуль	30	8	8				2	12
МОДУЛЬ 6. РОЗВИТОК ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРА ВІД ХІХ СТ В ДО СУЧАСНОСТІ									
6.1.	Західноєвропейська музична культура ХІХ ст. (К. М. Вебер, І. Штраус)	5	2	2					1
6.2.	Творчість Ференца Ліста, Йоганеса Брамса, Дж.Пуччіні	5	2	2					1
6.3.	Національні музичні школи. Творчість Б. Сметани, А. Дворжака, Е. Гріга.	6	2	2					2
6.4.	Французький імпресіонізм К. Дебюссі, М. Равеля. Джазова музика, творчість Дж.Гершвіна	6	2	2					2
6.5.	Творчість Арнольда Шенберга, Кшиштофа Пендерецького, К.Орфа. Модернізм, авангард та постмодернізм. Сучасна академічна музика	6	2	2					2
6.6.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 6 модуль	30	10	10				2	8
	Разом з дисципліни	180	42	42				12	84

(для заочної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин							
		заочна форма							
		усього	у тому числі						
л	с		п	лаб	інд.	м.к.	с.р.		
МОДУЛЬ 1. РОЗВИТОК СВІТОВОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ХVІІ СТОЛІТТЯ									
1.1–1.3	Зміст і мета вивчення курсу. Виникнення музичного мистецтва. Музичне мистецтво Стародавнього світу. Музичне мистецтво античності Музичне мистецтво Середньовіччя Музичне мистецтво Ренесансу	30	1	1					28
	Разом за модуль 1	30	1	1					28
МОДУЛЬ 2. МУЗИЧНА КУЛЬТУРА ХVІІ–ХVІІІ СТОЛІТТЯ									
2.1.–2.3.	Музичне мистецтво бароко. Виникнення і розвиток опери та у інструментальної музика ХVІІ–ХVІІІ ст. Творчість Г. Генделя Життєвий і творчий шлях Йоганна Себастьяна Баха	30	1	1					28
	Разом за 2 модуль	30	1	1					28

МОДУЛЬ 3. КЛАСИЦИЗМ У МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ									
3.1.	Віденський музичний класицизм (Йозеф – Гайдн)	30	2	2					21
3.3.	Творчість Вольфганга Амадея Моцарта Життєвий і творчий шлях Людвіга ван Бетховена.								
3.4.	Модульний контроль							5	
	Разом за 3 модуль	30	2	2				5	21
МОДУЛЬ 4. РОМАНТИЗМ В МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ									
4.1.	Романтизм як провідний художній – напрямок західноєвропейського мистецтва XIX ст. (Франц Шуберт)	30	2	2					26
4.3.	Творчість Роберта Шумана Життєвий і творчий шлях Фредеріка Шопена.								
	Разом за 4 модуль	30	2	2					26
МОДУЛЬ 5. ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКЕ ОПЕРНЕ МИСТЕЦТВО XIX СТ.									
5.1.	Творчість Дж. Россіні. В.Белліні, – Г.Доніцетті	30	2	2					26
5.4.	Оперна творчість Джузеппе Верді Оперна реформа Ріхарда Вагнера Життєвий і творчий шлях Жоржа Бізе								
	Разом за 5 модуль	30	2	2					26
МОДУЛЬ 6. РОЗВИТОК ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРА ВІД XIX СТ. ДО СУЧАСНОСТІ									
6.1.	Західно-європейська музична культура – XIX ст. (К. М. Вебер, І. Штраус)	30	2	2					30
6.5	Творчість Гектора Берліоза, Ференца Ліста, Йоганеса Брамса Національні музичні школи. Творчість Б. Сметани, А. Дворжака, Е. Гріга. Французький імпресіонізм К. Дебюссі М. Равеля. Творчість Арнольда Шенберга, Кшиштофа Пендерецького. Модернізм, авангард та постмодернізм. Сучасна академічна музика.								
6.4.	Модульний контроль	5	2	2				1	4
	Разом за 6 модуль	30	2	2				1	34
	Разом з дисципліни	180	10	10				2	158

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Історія світової культури

МОДУЛЬ 1. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ. ПОЧАТОК КУЛЬТУРИ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

ТЕМА 1.1. Основні поняття культури

Анотація до лекції 1.1.

Існує багато визначень культури. Одні під культурою розуміють цінності духовного життя. Інші, звужуючи це поняття, відносять до культури лише ідеологію, яка повинна обслуговувати сферу виробництва. Деякі культурологи вважають, що сьогодні існують понад 500 визначень культури. Це пояснюється багатогранністю феномена та широким вживанням терміна «культура» в конкретних дисциплінах.

Термін «культура» у початковому його тлумаченні не позначав якогось особливого предмета, стану або змісту. Він був пов'язаний з уявленнями про дію, зусилля, спрямовані на дію чогось, і тому вживався з певним доповненням, означаючих завжди культуру чогось: культуру духу, культуру розуму тощо. Пізніше культуру стали розуміти як «людяність», що виділяє людину з природи, варварського стану. Культура стала мірою, що відрізняє римлянина від варвара, цивілізовану людину від дикуна, природне від неприродного (штучного).

План

1. Культура як соціальне явище.
2. Культура як процес творчої діяльності.
3. Культура як інструмент пізнання внутрішнього та зовнішнього світу.
4. Культура як ціннісний орієнтир.

Семінарське заняття до теми 1.1. № 1

Мета: узагальнити існуючі визначення культури.

Питання для обговорення:

1. Знайти визначення поняття «культура» у дослідженнях різних галузей знань.
2. Проаналізувати роботи Л.Мамфорда «Техніка і цивілізація», «Міф машини. Техніка та розвиток людства» на предмет визначення поняття «культура».
3. Культура і мистецтво: взаємодія.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

1. Знайти визначення поняття «археологічна культура».
2. Знайти визначення поняття «сучасна культура».

Література: 6, 7, 8, 10, 15, 16, 18.

ТЕМА 1.2. Походження культури. сучасні культурологічні концепції. Класична і сучасна парадигма

Анотація до лекції 1.2.

Під культурологічними концепціями розуміють спосіб розгляду і пояснення культури як специфічного феномену або будь-якого культурного явища чи процесу. В основі культурологічної концепції знаходиться певна керівна ідея, конструктивний принцип вивчення артефактів культури та організації дослідницької діяльності

Поняття «культурологічна концепція» не слід ототожнювати з поняттям «культурологічна парадигма», яке позначає систему теоретичних, методологічних і аксіологічних настанов, прийнятих в тому чи іншому науковому співтоваристві в якості еталонного зразка вирішення наукових задач.

Деякі основні положення певної концепції з часом поділяються більшістю вчених співтовариства і доповнюються апробованими теоретико-методологічними засобами дослідження явищ культури.

План

1. Походження культури.
2. Культурологія як наука. Культурологічні концепції
3. Класичний підхід до вивчення культурних процесів.
4. Сучасний підхід до вивчення культурних процесів.

Семінарське заняття до теми 1.2. № 2

Мета: вивчення різних підходів в дослідженні різних культурних процесів.

Питання для обговорення:

1. Класична культурологія.
2. Сучасна культурологія.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2.

Подивитись документальний фільм про експедицію Кон-Тікі:
<https://kinoukr.com/2663-podorozh-na-kon-tiki.html>.

Література: 6, 7, 8, 10, 14, 15, 16, 18.

ТЕМА 1.3. Проблема типології культур

Анотація до лекції 1.3.

Історична типологія культури – класифікація культур за типом та визначення місця конкретної культури в культурно-історичному процесі. Продуктивним дослідницьким методом у цьому питанні вважається поєднання діахронного і синхронного підходів.

Діахронний підхід – аналітичне дослідження культури на основі вивчення та порівняння різних явищ, процесів, рис, зокрема їх перебігу у часі. Синхронний підхід – система класифікації повторюваних культурних рис, притаманних конкретній культурі як унікальній моделі або комплексу

елементів. Різні концепції культурно-історичного процесу можуть обиратися в якості методологічної основи класифікації культур за історичним типом.

План

1. Поняття типу, типології, типологізації культури.
2. Поняття «парадигми» та проблема типології культури
3. Історична типологія культури.
4. Характеристика основних типологічних моделей культури.

Семінарське заняття до теми 1.3. № 3

Мета: визначення типології в культурних процесах.

Питання для обговорення:

1. Галузі культури.
2. Типи культури.
3. Форми культури.
4. Види культури.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.3.

1. Що означають терміни «тип», «типологія»?
2. Як здійснюється типологізація культур?
3. У чому полягають особливості цивілізаційного (культурологічного) підходу щодо проблеми історичної типології культур?

Література: 6, 7, 8, 10, 14, 15, 16, 18.

ТЕМА 1.4. Предмет і методологічні засади світової художньої культури

Анотація до лекції 1.4.

Періодизація первісного суспільства. Расова диференціація людини, її основні ознаки та поширення на Землі. Виникнення мовних сімей, причини їх формування й еволюція. Характеристика первісних форм релігійних вірувань, їх специфіка та особливості. Анімізм, тотемізм, фетишизм, магія – первісні форми релігійних вірувань. Первісне мистецтво, його синкретичний характер, перші здобутки.

План

1. Загальна характеристика первісної епохи та її періодизація.
2. Характеристика первісних форм релігійних вірувань.
3. Первісне мистецтво.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.4.

Відповісти на питання: мистецтво як важлива складова духовної культури. Класифікація видів мистецтва. Характеристика мистецьких стилів великих культурно-історичних епох.

Література: 6, 7, 8, 10, 14, 15, 16, 18.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Підготувати та проаналізувати доповіді на предмет визначення поняття «культура»

Написати реферат (презентацію) на тему: культура і мистецтво: взаємодія.

МОДУЛЬ 2. АНТИЧНА КУЛЬТУРА

ТЕМА 2.1. Антична культура: загальна характеристика

Анотація до лекції 2.1.

Давньогрецька культура увібрала в себе традиції *крито-мінойської культури*. Чарівна, витончена, абсолютно завершена у своїй майстерності, ця культура розквітла у III та II тис. до н. е. у східній частині Середземного моря – на острові Крит. Давньогрецька міфологія прославила цей острів легендами про закоханих богів і царівен, про героїв.

Антична культура Середземномор'я вважається найбільшим витвором людства. Обмежена простором (в основному узбережжі і острови Егейського та Іонічного морів) і часом (від II тисячоліття до н. е. до перших століть християнства) антична культура розсунула рамки історичного існування, по праву заявивши про себе загальнолюдської значимістю архітектури і скульптури, епічної поезії і драматургії, природничо-наукового і філософського знання. Знищена природними стихіями, пожежами, варварськими набігами, похована разом зі статуями скинених християнами язичеських богів, антична культура відкривала свої таємниці новій Європі поступово, століття за століттям.

Мета: ознайомлення з античною культурою.

План

Питання для обговорення:

1. Суспільно-політичний склад.
2. Наука і філософія.
3. Монументальне мистецтво.
4. Поезія та драматургія.

Семінарське заняття до теми 2.1. № 4

1. У чому полягають спільні риси культури античності?
2. Які етапи пройшла культура Давньої Греції?
3. У чому полягає специфіка римської культури?

Література: 6, 7, 8, 10, 15, 16, 18.

ТЕМА 2.2. Первісна доба: витоки культури

Анотація до лекції 2.2.

Періодизація первісного суспільства. Расова диференціація людини, її основні ознаки та поширення на Землі. Виникнення мовних сімей, причини їх формування й еволюція. Характеристика первісних форм релігійних вірувань, їх специфіка та особливості. Анімізм, тотемізм, фетишизм, магія – первісні

форми релігійних вірувань. Первісне мистецтво, його синкретичний характер, перші здобутки.

План

1. Основні риси архаїчної культури (гомогенність, елітарність, синкретизм, антропоморфізм, асоціативність, панування міфу).

2. Періодизація первісної культури (палеоліт, мезоліт, неоліт), «неолітична революція».

3. Поява *Homo sapiens*. Палеолітичний комплекс (перигорд, ориньяк, солютре, мадлен) і виникнення мистецтва. Мова і релігійність.

Семінарське заняття до теми 2.2. № 5

Мета: надати основні характеристики первісній культурі.

Питання для обговорення:

1. Особливості матеріального та духовного розвитку давніх людей у період первісного ладу (палеоліт, мезоліт).

2. Специфіка розвитку людського суспільства у добу «неолітичної революції».

3. Археологічні культури доби енеоліту.

4. Досягнення давніх людей в період бронзи.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.2.

Створити хронологічну таблицю періодизації археологічних культур.

Література: 6, 7, 8, 10, 15, 16, 18.

ТЕМА 2.3. Міф в архаїчній культурі. простір і час

Анотація до лекції 2.3.

Антична міфологія – міфологія народів античного періоду. Як правило дослідниками розглядається за регіонами — зокрема єгипетська, грецька, римська, міфологія Межиріччя тощо. Традиційно в західній культурі саме з античною міфологією порівнюють міфологічні системи інших племен і народів.

Фантастичні оповідання про виникнення світу, народження богів, появу людей на землі, про початки культури – вміння використовувати і добувати вогонь, про стосунки людей і тварин, про всякі дива, про все «надприродне» – це міфи, що в своїй сукупності складають міфологію. В античній міфології було вперше сформульовано ідею посмертного суду, але антична міфологія не відрізнялась ані моральним рівнем, ані моралізуванням. Головною чеснотою була мужність, якій протиставлялося боягузтво.

Мета: навчитись знаходити метафорику та алегорії в античних міфах.

План

1. Міф як сценарій життя. Сакральне і профанне в житті. Присутність нумінозного в міфі – трансформації міфу в релігії, етнонаціональних комплексах, фольклорі, мові, соціальному житті тощо.

2. Циклічність часу – «вічне повернення». Народження нового світу і феномен свята. Старий, зимовий рік і свята весни у європейських традиціях карнавалів.

3. Еволюція міфу. Тотемізм. Фратрії. Тотем і табу. Фетишизм. Анімізм як «мінімум релігійності»: значення поховального обряду і метаморфоз. Демонологія."

4. Магія як практичне освоєння світу. Символізм. Контагіозна і симільна магія. 8. Класифікація міфів. Давні космогонії. Поява героїчних міфів. Казка як різновид міфу.

5. Психологічна та соціальна обумовленість міфу.

Питання для обговорення:

1. Міф про Орфея.
2. Міф про Прометея.
3. Міф про золоте руно та аргонавтів.

Семінарське заняття до теми 2.3. № 6

1. Знайти міфологічні сюжети в сучасному музичному мистецтві.
2. Знайти міфологічні сюжети в сучасному візуальному мистецтві.
3. Знайти міфологічні сюжети в сучасній літературі.
4. Знайти міфологічні сюжети в кіно

Література: 6, 7, 8, 10, 15, 16, 18.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.3.

1. Знайти міфологічні сюжети в сучасному музичному мистецтві.
2. Знайти міфологічні сюжети в сучасному візуальному мистецтві.
3. Знайти міфологічні сюжети в сучасній літературі.
4. Знайти міфологічні сюжети в кіно

Література: 6, 7, 8, 10, 15, 16, 18.

ТЕМА 2.4. Первісна культура на території України

Анотація до лекції 2.4.

Культура скіфів українських степів була місцевим своєрідним виявом культури величезного кочового іраномовного світу, який розвивався в євразійських степах від Алтаю до Нижнього Дунаю протягом I тис. до н. е. Вона творчо вбирала в себе впливи сусідів і відповідно пережила кілька етапів історичного розвитку.

Трипільська культура належить до енеоліту – мідно-кам'яної доби. У цей період людство почало використовувати мідь. Однак це не означає, що абсолютна більшість виробів тепер робилася з цього металу. Металургія була слаборозвинута, тож люди використовували у якості сировини, насамперед, метал, який знаходили в самородках. Його було відносно мало, до того ж мідь не є твердою і погано підходила для виготовлення знарядь праці. Тому, як і у попередню добу, трипільці здебільшого використовували вироби з каменю.

План

1. Генеалогія скіфів.
2. Соціальна структура скіфів.
3. Скіфи і кіммерійці.
4. Походження етноніму.
5. Скіфські боги.
6. Відкриття та дослідження трипільської культури.
7. Проблема походження трипільської культури.
8. Періодизація трипільської культури.
9. Господарство.
10. Культура та уявлення трипільців.

Семінарське заняття до теми 2.4. № 7

Заняття

Мета: визначити основні риси первісної вітчизняної культури за географічними та генеалогічними чинниками.

Питання для обговорення:

1. Ареал первісної цивілізації на території України.
2. Визначні археологічні розкопки.
3. Відомі артефакти.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.4.

Подивитись відео. Скіфське золото:

<https://www.youtube.com/watch?v=jSxpbpg4iq0>, Трипільська культура:
<https://www.youtube.com/watch?v=oDY92oB-Kqk>

Література: 6, 7, 8, 10, 12, 15, 18.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Підготувати доповіді на теми:

1. Особливості становлення античної культури.
2. Особливості культури Трипільської культури. Скіфи, сармати, кіммерійці: походження етноніму.

МОДУЛЬ 3. ЦИВІЛІЗАЦІЇ ДАВНЬОГО СХОДУ. ДАВНЯ ГРЕЦІЯ. РИМ. ВІЗАНТІЯ

ТЕМА 3.1. Цивілізації Давнього Сходу: світове значення

Анотація до лекції 3.1.

Стародавній Схід – це сукупність країн, які були розташовані на схід та південний схід від античного світу. Вони обіймали територію прямокутника (з півночі на південь 1800 км, зі сходу на захід – 10 000 км), який можна розділити на дві частини – західну (Єгипет і Передня Азія) та східну (Індія та Китай).

Звичайно, все це дуже умовно. Провести чіткий кордон між Стародавнім Сходом і античним світом неможливо. Давньосхідний і античний світи в різні часи частково перекривали один одного (згадайте хоча б про походи Александра Македонського на Схід, до берегів Інду; про елліністичні держави Азії та Африки та ін.).

План

1. Шумеро-вавилонська культура.
2. Культура Стародавнього Єгипту.
3. Хетська культура. Культура Східного Середземномор'я й Ассирії.
4. Культура Стародавньої Індії та Стародавнього Китаю.

Семінарське заняття до теми 3.1. № 8

Заняття

Мета: навчитись відрізняти культурні пам'ятки давніх цивілізацій.

Питання для обговорення:

1. Зробити порівняльний аналіз та визначити приналежність скульптур (за вибором викладача).
2. Зробити порівняльний аналіз та визначити архітектурний стиль та його приналежність.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.

Визначити:

1. Символіку Шумеро-вавилонської культури.
2. Символіку культури стародавнього Єгипту.
3. Символіку хеттської культури.
4. Символіку культури Східного Середземномор'я й Ассирії.
5. Символіку культури стародавньої Індії.
6. Символіку культури стародавнього Китаю.

Література: 6, 7, 8, 10, 15, 16, 17, 18.

ТЕМА 3.2. Культура античності. Давньогрецька культура: періодизація і світове значення

Анотація до лекції 3.2.

Античність є культурним та історичним фундаментом сучасної Європи. Величезна культурна спадщина стародавньої Греції та Риму цілком справедливо вважається колицкою європейської цивілізації. Саме античний світ заклав основи європейських філософських, правових, політичних, художніх та наукових систем, котрі виникли набагато пізніше.

У своєму розвитку антична культура пройшла ряд етапів, виступила в різних історичних модифікаціях, представлених культурою Давньої Греції, елліністичною культурою, культурою Давнього Риму. При цьому «прелюдією» античної культури була ще більш давня крито-мікенська культура, або егейська

цивілізація, котра існувала одночасно з давньосхідними культурами. Центрами цієї егейської цивілізації були Крит та місто Мікени на півдні Греції.

План

1. Особливості античної культури. Періодизація епохи античності.
2. Античні цивілізації.
3. Поліс – основа суспільного життя в античних державах.
4. Культура Стародавньої Греції. Егейська (кріто-мікенська) культура (III–II тис. до н. е.).
5. Культура героїчного (гомерівського) періоду (XI–IX ст. до н. е.).
6. Архаїчний період (VIII–VI ст. до н. е.).
7. Класичний період (V–IV ст. до н. е.).
8. Давньогрецький героїчний епос.
9. Розвиток філософії.
10. Релігійні вірування Стародавньої Греції.
11. Розвиток давньогрецького мистецтва: архітектура, скульптура, живопис.

Семінарське заняття до теми 3.2. № 9

Мета: навчитись визначати жанри античного мистецтва.

Питання для обговорення:

1. Скульптура.
2. Настінний живопис.
3. Музичні інструменти та лади.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2.

Написати реферат про діяльність античного філософа (на вибір).

Література: 6, 7, 8, 10, 15, 16, 18.

3. Культура елліністичної епохи.
4. Культура Давнього Риму.
5. Античне мистецтво

ТЕМА 3.3. Культура Давнього Риму. Виникнення християнства

Анотація до лекції 3.3.

Художня культура Риму відрізнялася великою різноманітністю і строкатістю форм, в ній були відображені риси, властиві мистецтву народів, підкорених Римом, що іноді були на більш високому ступені культурного розвитку.

Римське мистецтво склалося на основі складного взаємопроникнення самобутнього мистецтва місцевих італійських племен і народів, насамперед, могутніх етрусків, які познайомили римлян з мистецтвом містобудування, настінним монументальним живописом, скульптурним і мальовничим портретом, що відрізняється гострим сприйняттям природи і характеру. Але основним був все ж таки вплив грецького мистецтва, хоча основні принципи художньої культури двох народів були в своїх витоках різні.

План

1. 754 (753)–510 (509) до н.е. – царський період.
2. 510 (509)–30 (27) до н.е. – республіка.
3. 30 (27) до н.е. – 476 – імперія.

Семінарське заняття до теми 3.3. № 10

Мета: навчитись аналізувати давньоримські твори мистецтва і філософії та міфології.

Питання для обговорення:

1. Римські боги.
2. Мистецтво Давнього Риму.
3. Освіта.
4. Наукові знання.
5. Архітектура.
6. Образотворче мистецтво.
7. Римське право.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.3

Подивитись художній фільм «Quo Vadis»:
<https://www.youtube.com/watch?v=WpMVAR46oOM>

Література: 1,6,8,13,15,20,21,23,28.

ТЕМА 3.4. Візантія і Київська Русь

Анотація до лекції 3.4.

Візантійське мистецтво – стиль в образотворчому мистецтві й архітектурі, що зародився в IV–VI століттях у Візантії (столиці Східної Римської імперії) та поширився в Італії, через Балкани, в Київській Русі, де він існував упродовж багатьох століть.

Візантійський стиль характеризується важкою стилізацією, надзвичайною виразністю ліній, використанням сталих художніх стереотипів і багатих кольорів, зокрема золота. Візантійські художники відзначилися у мозаїчних роботах і в ілюструванні книг.

Мета: порівняти взаємозв'язок і синкретизм культури Візантії та Київської Русі.

План

1. Архітектура. Живопис.
2. Релігія.
3. Храмове будівництво. Скульптура.
4. Музичне мистецтво.
5. Декоративно-ужиткове, театральне мистецтво.

Семінарське заняття до теми 3.4. № 11

Мета: визначити основні риси первісної вітчизняної культури за географічними та генеалогічними чинниками.

Питання для обговорення:

1. Ареал первісної цивілізації на території Візантії та Давньої України.
2. Визначні археологічні розкопки.
3. Відомі артефакти.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.4.

Подивитись відео. Православна музична культура:

<https://www.youtube.com/watch?v=jSxrbpg4iq0>, Трипільська культура:
<https://www.youtube.com/watch?v=oDY92oB-Kqk>

Література: 6, 7, 8, 10, 12, 15, 18.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3.

Теми рефератів:

Візантійська музика.

Світська та народна музика.

Інструментальна музика.

Народна музика Візантії представлена епічним жанром – акритські пісні, що прославляли подвиги акритів. Культова музика. У збережених нотних записах представлена виключно культова християнська музика.

Візантійська духовна музика була виключно вокальною (орган у богослужбовій практиці був заборонений) і виконувалась різними мовами – окрім грецької, використовувалась також сирійська, вірменська, коптська, ефіопська, церковнослов'янська мови.

Візантійський літургійний спів був одноголосним, в його основу була закладена система діатонічних ладів, що сходять до давньогрецької ладової системи. Для запису візантійських хоралів використовували невменну нотацію.

Невменна нотація – тип музичної нотації, в якій основним елементом нотної графіки служить невма.

МОДУЛЬ 4. КУЛЬТУРА ВІД СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ДО БАРОКО

ТЕМА 4.1. Культура Середньовіччя

Анотація до лекції 4.1.

Культура Середньовіччя – це значний за часом (V–XIV ст.) та інформаційною насиченістю період розвитку світової культури. Середньовіччю властиві оригінальні ідеали, цінності та система норм реалізації людини в суспільному житті, які й визначають його специфіку в культурно-історичному просторі. Загалом характер середньовічної культури визначався двома основними чинниками: пануючим положенням християнської ідеології та

церкви, утвердженням християнських цінностей як визначальних для ментальності, а також жорсткою регламентацією життя індивіда відповідно до його положення в соціальній ієрархії, ієрархічним типом соціальних зв'язків.

План

1. Соціокультурні характеристики людини західноєвропейського Середньовіччя.
2. Основні субкультури середньовічного суспільства.
3. Мистецтво європейського Середньовіччя.

Семінарське заняття до теми 4.1. № 12

Мета: ознайомитись з різними проявами середньовічної культури в різних європейських країнах.

Питання для обговорення:

1. Архітектура Середньовіччя.
2. Живопис та скульптура Середньовіччя.
3. Музика Середньовіччя.
4. Середньовічний театр.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.1.

Подивитись художній фільм І.Бергмана «Сьома печать»:
<https://www.youtube.com/watch?v=R8CnQeqxrEg>

Література: 6, 7, 8, 10, 12, 15, 18.

ТЕМА 4.2. Культура Відродження

Анотація до лекції 4.2.

Ренесанс у Західній Європі охоплює період від останньої третини XIII ст. до кінця XVI ст., а в Англії він тривав ще й на початку XVII ст. За досить короткий, порівняно з середньовіччям, час закладено підвалини нового етапу в історії світової культури, серед яких реалістична й гуманістична художня творчість, уявлення про свободу й гідність людської особистості. Залежно від конкретних історичних умов у кожній західноєвропейській країні культура Відродження формувалася, розвивалася, досягла розквіту й переживала кризу пізнього періоду по-різному. Друга половина XIII і XIV століття відіграли дуже важливу роль в розвитку італійського мистецтва.

План

1. Періодизація. Італійське і Північне Відродження. Роль міста.
2. Антропоцентризм і універсальна людина-титан.
3. Зміна картини світу. Коперник («Про обертання небесних сфер») і Дж. Бруно (ідея множинності світів). Географічні відкриття (Америку, кругосвітня подорож Магеллана тощо). Філософське значення «коперніканської революції».
4. Пантеїзм (Ніколя Кузанський). Виникнення експериментального природознавства (Ф. Бекон).

5. Становлення буржуазії, авантюрної індивідуальності. Незалежні міські республіки і мануфактури. Інтелігенція. Залежність мистецтва Відродження від меценатства. Національні монархії та ідея сильної державної влади.

6. Винахід друкарського верстату. Подолання монополії церкви на інформацію, консолідація націй.

7. Гуманізм і нова концепція особистості. Данте Аліг'єрі. Ф. Петрарка – нова алегоричність і поетика. Лоренцо Валла. Леонардо.

8. Платонівська академія М. Фічіно і Піко делла Мірандола (пантеїзм, осмислення краси як сяяння божественного лику).

9. Художня культура Відродження: заміна зворотної перспективи прямою, відтворення людської точки зору. Ботічеллі, Рафаель, Мікеланджело. Візуалізація сприйняття. Два виміри часу – циклічний та історичний. Боккаччо, Тассо, Ф. Рабле.

10. Інквізиція. Колоніальна політика.

11. Пізнє Відродження. Еразм Роттердамський. Утопія Томаса Мора.

12. Значення культури Ренесансу.

Семінарське заняття до теми 4.2. № 13

План

Мета: з'ясувати, чим відрізняється художні методи в різних видах мистецтв Ренесансу від попередніх історичних періодів.

Питання для обговорення:

1. Відродження як перехідний тип культури.
2. Особливості структури художньої культури Відродження на межі XV–XVI ст.
3. Ренесансний образ світу та ідеал людини у мистецтві.
4. Місце античної художньої спадщини в мистецтві Ренесансу.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.2.

1. Проаналізувати портрети Маргарити Д.Веласкеса різних років.
2. Порівняти мотети Дж.Палестрини та К.Джезуальдо.
3. Знайти особливості архітектури перших критих театрів.

Література: 6, 7, 8, 10, 12, 15, 18.

ТЕМА 4.3. Каролінгське Відродження

Анотація до лекції 4.3.

Каролінгське Відродження (фр. *renaissance carolingienne*) – період розвитку освіти, науки та мистецтв у Середньовічній Європі наприкінці VIII – на початку IX століття, пов'язаний із правлінням Карла Великого та його спадкоємців.

Карл Великий підкорив собі великі території в Європі. 800 року він був проголошений імператором Священної Римської імперії. Для управління великими володіннями Карлу потрібні були освічені люди. Частково їх

запрошували з інших країн, але імператор доклав зусиль для вирощування своїх кадрів. Він заснував школу при своєму палаці в Аахені, яку очолив запрошений із Англії Алкуїн, підтримував монастирі як центри освіти, зробив латину офіційною в імперії. Справу Карла Великого продовжили його спадкоємці Людовик Благочесний і Карл II Лисий. Термін *Каролінгське Відродження* запровадив у 30-х роках XIX ст. французький історик Жан-Жак Ампер.

План

1. Ілюміновані манускрипти. Зберігся ряд розкішних манускриптів, переважно євангелістаріїв, що прикрашені відносно невеликою кількістю мініатюр на всю сторінку.

2. Походження термінології.

3. Вироби зі слонової кістки: сюжети, події.

4. Сакраментарій Дрого.

Література: 6, 7, 8, 10, 12, 15, 18.

ТЕМА 4.4. Культура бароко

Анотація до лекції 4.4.

Бароко – це напрям у літературі та мистецтві в XVII–XVIII століттях, який прийшов на зміну Відродженню. Слово «бароко» перекладається як «перлина неправильної форми». Таку назву дано невипадково. Основними рисами бароко стали асиметрія, тяжіння до контрастів, до пишної, ускладненої форми, парадності.

Бароко поєднало в собі мистецтво готики і Відродження. Як і мистецтво Відродження, воно було гуманістичним за своєю суттю. Але, на відміну від Відродження, художники епохи бароко сприймали світ трагічно, песимістично, розчаровано. Згідно влучного вислову, бароко – це мистецтво світу, «залишеного Богом». «Бог покинув цей світ напризволяще» – таке відчуття світу художниками бароко.

План

1. Риси бароко в архітектурі та живопису: пишність, екстравагантний орнамент, парадність, сильні контрасти об'ємів, барвистість і динамічність мальовничих сюжетів, декоративна театральність (Караваджо, Рубенс, Растреллі).

2. Характерно звернення до релігійних сюжетів, гіперболізоване зображення мук святих або чудес.

3. Риси бароко в музиці: поліфонічний стиль, поява опери (Бах, Вівальді).

4. Риси бароко в літературі.

Семінарське заняття до теми 4.4. № 14

Мета: знайти барокові риси у творах різних видів мистецтва.

Питання для обговорення:

1. Відчуття дисгармонії світу. Почуття життя як швидкоплинного відрізка, де панує один тільки сліпий, безглуздий рок. Відчуття людини як мізерної, покинутої піщинки у Всесвіті.

2. Реальний світ, згідно світосприйняттям бароко, нагадує сон, тому твори сповнені алегоричних образів.

3. Перше вдале поєднання трагічного з комічним, піднесеного – з вульгарним.

4. Розвиток стійких малих форм віршів (мадригал, сонет), побутових, сатиричних романів.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.4.

Розкрити визначення понять:

1. Витонченість,

2. Етикет,

3. Ввічливість.

4. Аристократичність.

Література: 6, 7, 8, 10, 12, 15, 18.

ТЕМА 4.5. Українське бароко

Анотація до лекції 4.5.

Період другої половини XVII–XVIII століть називають епохою староукраїнської культури, тобто тієї, що передувала новій, створеній за останні два століття. Мистецтво тієї доби розвивається в стилі бароко, котрий проникає в усі культурні сфери і набуває свого розквіту у 18 столітті як відоме всьому світові «українське бароко».

Новий стиль виявляється у житловій, громадській, культовій забудовах, яким притаманне органічне поєднання рис професійної та народної архітектури. Споруди приваблюють своїми пишними формами, складними конструкціями, відзначаються багатством декору. Результатом розвитку власне української традиції стають хрещаті в плані храми, тобто такі будівлі, що в плані являли собою хрест, між кінцями якого вбудовувалися квадратні виступи. Такі хрещаті в плані церкви народилися з дерев'яної архітектури, принципи якої були стилістично близькими західному бароко.

Провідне місце у культурному житті тодішнього суспільства посідав жанр портрета, який також відноситься до яскравих і самобутніх явищ національної художньої культури. Художня мова відтворення портретного образу своєрідно використовувала європейські барокові ідеї та національні традиції, яким також були притаманні риси театралізації, умовності, певна символічна система. Вишуканий стиль бароко якнайкраще виражав духовні інтереси української козацької старшини й вищого духовенства, їхні прагнення до рафінованої аристократичності. Значною мірою через портрети сотників і полковників, видатних політичних і культурних діячів епохи козацької автономії ми маємо уявлення про військових і політичних діячів України тих часів.

План

1. Неоднозначність сприйняття епохи бароко в Україні: відхилення від канонізованих норм естетики попередньої епохи, тавро химерного, негармонійного.

2. Дух епохи бароко в Україні як результат великих національних зрушень, козацьких звитяг, повстання, боротьба проти національного та релігійного утиску.

3. Бароко мало синтетичний характер бароко: архітектура, література, образотворче і прикладне мистецтво, музика, театр.

4. Універсалізм стилю українського бароко.

Література: 6, 7, 8, 10, 12, 15, 18.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 4

Теми презентацій та рефератів: особливості прояву бароко в архітектурі та живописі, музиці, театрі, декоративно-ужитковому мистецтві. Пишність, екстравагантний орнамент, парадність, сильні контрасти об'ємів, барвистість і динамічність мальовничих сюжетів, декоративна театральність.

МОДУЛЬ 5. НОВИЙ ЧАС. ПРОСВІТНИЦТВО. КЛАСИЦИЗМ. РОМАНТИЗМ

ТЕМА 5.1. Культура Нового часу. Просвітництво

Анотація до лекції 5.1.

Батьківщиною Просвітництва вважається Англія, де в другій половині XVII ст. під впливом буржуазної революції зародилось багато ідей, характерних для всієї епохи Просвітництва. Свого розквіту Просвітництво досягає в середині XVIII ст. уже на французькому ґрунті. Завершенням Просвітництва стала Французька буржуазна революція, на знаменах якої були написані його гасла: свобода, рівність і братерство. Ця революція поховала віру просвітителів в «золотий вік» поступового ненасильницького прогресу. Крім Англії і Франції, одним з головних осередків Просвітництва була Німеччина.

У XVII ст. в Західній Європі почався загальний прогрес знань. Він був викликаний потребами матеріального виробництва, торгівлі та мореплавання. Наукові знання, які раніше були надбанням вузького кола вчених, стали поширюватись на всі суспільні верстви. Цей період ознаменувався науковою революцією, відкриттями у галузі природничих наук, технічними винаходами.

План

1. Наукова революція XVII ст. (Г. Галілей, І. Ньютон та ін.). Постать науковця. Перші наукові товариства. Теоретичне й експериментальне знання. Раціоналізм Й. Лейбніца. Успіхи математики. Деїзм і людина як «частина природи» (Спіноза). «Левіафан» Т. Гоббса і основи громадянського суспільства Гуго Гроція. Зовнішній етикет і прагматизм.

2. Особливості Просвітництва у різних регіонах.

3. Центральне поняття – поняття розуму. Раціоналізм Декарта. «Природна релігія» розуму. Ідея прогресу і царства розуму. Світло розуму і *bon sens*.

4. Проблема людської особистості Раціоналізм і сенсуалізм. Ідеї Руссо: виховання – спосіб розвинути природну моральність. Жанр роману виховання.

5. Ідея прав людини. Значення праць Д. Локка.

6. Абсолютистські монархії. Просвічений монарх. Три типи державного устрою у Монтеск'є (республіканський, монархічний, деспотичний). Публіцистика і політичний памфлет. Французька революція: позитив і «абсолютна свобода і жах».

Семінарське заняття до теми 5.1. № 15

Мета: вивчити особливості розвитку художньої культури Європи XVII ст.

Питання для обговорення:

1. Нові синтетичні жанри, які об'єднують різні види мистецтва.
2. Наукові досягнення доби Просвітництва.
3. Подорожі моряків та відкриття нових земель.

Завдання для самостійної роботи до теми 5.1.

Виписати тезово основні ідеї «Енциклопедій» Вольтера.

Література: 6, 7, 8, 10, 12, 15, 18.

ТЕМА 5.2. Культура класицизму: європейський і вітчизняний вектор розвитку

Анотація до лекції 5.2.

Класицизм – художній напрям у мистецтві XVII–XVIII ст. Виник у Франції. Сформувався під впливом Відродження і бароко: Відродження – ідеал, а бароко він протиставляється. Пізній класицизм, що отримав назву ампір (поширився в 1-й третині XIX ст.), засвоює масштабність характерну для бароко і набуває рис парадності й пишності.

Засновані Королівські академії в Парижі (живопису і скульптури – 1648; архітектури – 1671), а далі й в усіх крупних столицях Європи. Академії стають центрами, що сприяли поширенню класицистичних ідей і канонів в мистецтві.

План

1. Історична обстановка.
2. Головне завдання класицизму.
3. Головна тема мистецтва класицизму.
4. Риси стилю.
5. Архітектура класицизму.
6. Музика класицизму.
7. Живопис класицизму.
8. Театр класицизму.
9. Література класицизму.

Семінарське заняття до теми 5.2. № 16

Мета: визначити основні риси класицизму в мистецтві, філософії, соціальному устрої.

Питання для обговорення:

1. У якій країні виникли ідеї класицизму і класицизм як напрям виявив себе найяскравіше?
2. Хто з державних діячів Франції приділяв пильну увагу розвитку класицизму? Чому?
3. Назвіть філософа, на філософських ідеях якого ґрунтується класицизм.
4. Назвіть представників європейського класицизму.

Завдання для самостійної роботи до теми 5.2.

1. Обґрунтуйте самостійно актуальність навчальної дисципліни «Теорія і практика креативності».
 2. Написати есе на тему «Креативність у моєму професійному майбутньому» (до 10 речень).
- Література:* 6, 7, 8, 10, 12, 15, 18.

ТЕМА 5.3. Романтизм у європейській культурі

Анотація до лекції 5.3.

Романтизм, ідейний і художній напрям в європейській і американській культурі кінця XVIII століття – першої половини XIX століття, характеризується утвердженням самоцінності духовно-творчого життя особистості, зображенням сильних (найчастіше бунтарських) пристрастей і характерів, одухотвореною і цілющою природою. Поширилося на різні сфери діяльності людини. У XVIII столітті романтичним називали все дивне, мальовниче і існуюче в книгах, а не в дійсності. На початку XIX століття романтизм став позначенням нового напрямку, протилежного класицизму і Просвітництва. Романтизм – напрям у літературі та мистецтві I чверті XIX ст., котрий характеризується зображенням ідеальних героїв і почуттів. Для нього характерними є відчуття хиткості світу, розчарування в революції. Сутність романтизму: незвичайні герої у незвичних обставинах. Реалізм як стиль і метод творчості – це художня система, обґрунтована теорією та естетично усвідомленим досвідом.

План

1. Історичні передумови виникнення.
2. Загальна характеристика.
3. Романтизм в Україні.
4. Романтизм у графіці, живописі, архітектурі.
5. Етапи та течії.

Семінарське заняття до теми 5.3. № 17

Питання для обговорення:

1. Романтизм своїми ідеями і настановами, зокрема, наголошуванням народності та ролі й значення національного у літературі та мистецькій творчості, відіграв визначну роль у пробудженні й відродженні слов'янських народів, зокрема українського.

2. Першими виявами українського романтизму були: видана 1818 у Петербурзі «Грамматика малороссийского наречия» О. Павловського і збірка М. Цертелева «Опыт собрания старинных малороссийских песней» з висловленими в них думками про глибоку своєрідність і самостійність української мови й української народної поезії.

3. До виявів українського передромантизму зараховують також виданий у Москві 1827 збірник «Малороссийские песни» М. Максимовича і балади П. Гулака-Артемовського («Твардовський» і «Рибалка», 1827).

4. Український романтизм виник не так, як реакція проти не надто значного в українській літературі класицизму, а проти наявних у ній тоді бурлескних і травестійних традицій, і розвинувся у великій мірі під впливом поглибленого вивчення народної творчості, з одного боку, та писань російських і польських романтиків – з другого. Зокрема чималий вплив на утвердження романтизму в українській літературі мали українські школи в російській і польській літературах.

5. В літературі провідними представниками української школи були захоплені українською екзотикою (природою, історією, народним побутом і творчістю) численні українці (О. Сомов, М. Маркевич, Є. Гребінка й особливо М. Гоголь). Визначальними були українські теми й українські екзотичні сюжети також для творчості польської української школи – романтиків А. Мальчевського, Б. Залеського й С. Гоцинського.

ТЕМА 5.4. Роль музичного мистецтва в розвитку світової культури

Анотація до теми 5.4.

З точки зору класифікації мистецтв музика є: часовим мистецтвом (музичний твір розгортається та сприймається в часі, так само як і в театрі, літературі, танці, вірші, пісні...); виконавським мистецтвом (посередником між творчістю та сприймачем є виконавець, так само як і в танці, театрі); незображальним мистецтвом (музичні образи в більшості випадків вільні від конкретного відображення дійсності, так само як, наприклад, й архітектурні).

У той же час музика може поєднуватись з іншими видами мистецтва, а саме: зі словом (вокальні та вокально-інструментальні твори, опера й оперета, музична декламація), драматичною дією (театральні та кінотвори), танцем і жестом (балет, пантоміма)

Як й інші види мистецтва, музиці притаманні різні соціокультурні функції, зокрема: *Гедоністична функція* обумовлюється здатністю музики приносити слухачам насолоду. *Експресивна функція* обумовлюється природною потребою людини в зовнішньому (наприклад, жестикуляційному, мімічному, звуковому) вираженні сильних емоцій і почуттів. *Комунікативна функція* музики базується на знаковому використанні звукових форм. Це дає всі підстави вважати музику особливою мовою. *Пізнавальна функція* пов'язана з природним потягом людини до нової інформації, нового досвіду. У процесі розвитку свідомості окремої особи як соціальної істоти зростають стійкі мотиви пізнавальної діяльності. *Духовно-катарсична функція* обумовлюється її

можливістю викликати могутні емоційні потрясіння, які здійснюють «шляхом співчуття і страху очищення ... пристрастей». *Магічно-сугестивна функція* обумовлюється здатністю музики вводити людину в певний психічний стан. З цією функцією багато науковців пов'язують виникнення музичного мистецтва. Як різновид магічно-сугестивної, розглядають також *терапевтичну функцію*. *Суспільно-організаційна функція* зумовлена фундаментальною суспільною потребою об'єднання людей у цілісні соціальні структури.

Семинарське заняття до теми 5.4. № 18

1. Зміст музики: художньо-інтонаційні образи, тобто відбиті в усвідомленому звучанні результати відображення, перетворення та естетичної оцінки об'єктивної реальності людиною.

2. Матеріальне втілення змісту музики, способом його існування є *музична форма*. Деякі дослідники вважають музичну форму складною ієрархічною структурою, у якій можна виділити такі рівні як звуковий (фонічний), інтонаційно-мовний, фактурний та композиційний. Зміст і форма виступають як ідеальна та матеріальна сторона музичного твору.

3. Можливість передавати думки та емоції людини засобами музичного мистецтва обґрунтовується фізично та біологічно зумовленим зв'язком звукових проявів людини з її психічною діяльністю (особливо емоційною), а також активності звуку як подразника та сигналу до дії.

4. *Інтонація* як найважливіший базовий елемент у музиці, що зв'язує всі параметри музичної тканини: *темп, звуковисотність, динаміку, фразування, ритм, тембр* тощо.

Завдання для самостійної роботи до теми 5.4.

1. Здійснити порівняльний аналіз музичних зразків європейської та вітчизняної музики впродовж усіх історичних етапів розвитку.

2. Духовна музика.

3. Світська музика.

4. Професійна академічна музика країн Європи та Азії: особливості, представники.

Література: 6, 7, 8, 10, 11, 12, 15, 18.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 5

Підготувати доповідь про відомі фортеці, замки, розташовані на території України. До якого періоду належать та які домінуючі риси. Духовна та світська професійна музика в Україні: до історії питання.

МОДУЛЬ 6. XIX–XXI СТ. КУЛЬТУРНІ ПАРАДИГМИ

ТЕМА 6.1. Культура XIX – початку XX ст.

Романтизм – реалізм – модернізм: культурні параметри епохи

Анотація до лекції 6.1.

Реалізм як стиль і метод творчості – це художня система, обґрунтована теорією та естетично усвідомленим досвідом.

Модернізм поєднує різноманітність відносно самостійних ідейно-художніх напрямів і течій (експресіонізм, кубізм, футуризм, конструктивізм, імажинізм, сюрреалізм, абстракціонізм, поп-арт, тощо), кожен із яких має власну ідейно-естетичну і художньо-стильову специфіку, але разом із тим містить принципову філософсько-світоглядну і соціокультурну спільність з іншими.

План

1. Романтизм в літературі.
2. Романтизм в музиці.
3. Романтизм в живопису.
4. Реалізм в літературі.
5. Реалізм в живопису.
6. Реалізм в театрі та драматургії.
7. Модернізм у візуальних мистецтвах.
8. Модернізм в театрі та пластичних мистецтвах.
9. Модернізм в музиці.
10. Мордерновий театр. Екранне мистецтво

Семінарське заняття до теми 6.1. № 19

Мета: вивчити особливості розвитку європейської культури XIX–XX ст.

Питання для обговорення:

1. Особливості європейської культури.
2. Основні художні течії: неокласицизм, романтизм, реалізм.
3. Культурне життя кінця XIX ст.: від натуралізму до символізму.

Завдання для самостійної роботи до теми 6.1.

1. Здійснити порівняльний аналіз зразків живопису романтизму та реалізму.
2. Визначити твори романтизму та реалізму у французьких романістів.
3. Описати основні риси в архітектурі модернізму

Література: 6, 7, 8, 10, 11, 12, 15, 18.

ТЕМА 6.2. Культура України у світовому контексті

Анотація до лекції 6.2.

Історія української культури – один з небагатьох предметів, який формує ідентичність і національну самоповагу, адже історія культури немов би

концентрує у собі такі взаємопов'язані речі, як національна мова, традиції, історична пам'ять.

Співвідношення світової та національних культур – одна з найскладніших проблем сучасної культурології. Її розв'язання передбачає з'ясування самого факту існування світової культури як певної цілісності. Серед прихильників існування світової імена таких відомих мислителів, як В.Вернадський, А.Швейцер, Р.-Дж.Коллінгвуд. Вони вважали, що світова культура — це система духовних цінностей, що виробляються в надрах національних культур, але набувають загальнолюдського значення. Проте О.Шпенглером і А.Тойнбі визнавали лише множинність культур, заперечуючи єдність цієї множинності, їхню історичну спадкоємність.

План

1. Прийняття християнства. Особливий тип християнства. Князь Володимир-каган. Низова і княжо-дружинна культура. Вплив Візантії та церковно-книжна культура в Україні–Русі. Історіографічні та історіософські підходи до Київської Русі. Двовір'я: боротьба і асиміляція язичництва. Роль храмів (Софійський собор у Києві) і монастирів. Архітектура і розвиток ремесел. Татарська навала. Культура Галицько-Волинської держави.

2. Українська культура у Великому князівстві Литовському і Польщі (XIV–XVI ст.). Українська мова і православ'я: від державного статусу до маргінальності. Люблінська (1569) і Берестейська (1596) унії. Селянсько-козацькі повстання і формування української нації. Особливості Відродження і Реформації в Україні. Полемічність культури: захист українського способу життя, протистояння латинсько-католицької, єзуїтської освіти і братств. Освіта і успіхи українців у західноєвропейських університетах. Сценарій життя українця. Українська школа в польській літературі. Заснування українських культурних осередків (Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576), Львівська братська школа (1585), Богоявленське братство (1615) у Києві на Подолі – М. Смотрицький, К. Сакович). Києво-Могилянська академія.

3. Бароко в українській культурі. Вироблення національного стилю. Гетьманське – козацьке – народне бароко. Бароко в Гетьманщині та в Слобідській Україні. Жанрова система доби бароко. Створення архітектурного обрису Києва, Харкова, Чернігова, Сум, Переяслава, Ніжина. Художні школи. Парсуна. Роль релігійності та церкви.

4. Українська культура XIX ст. Романтична увага до народної культури і харківська школа романтиків. Становлення літератури (І. Котляревський, Квітка-Основ'яненко, А. Метлинський). Київська романтична школа і творчість Т. Шевченка. Вплив російської культури. Перверзії української душі.

5. Друга половина XIX ст. в Україні. Заборони. Еміграція українців до імперських центрів. Творчість І. Франка, Л. Українки. Народництво і неоромантизм. Універсалізм модернізму і міфологічний символізм. Імпресіоністична тенденція. Еволюція українського театру.

Семінарське заняття до теми 6.2. № 20

Мета: визначити основні чинники, які вплинули на своєрідність та неповторність української культури.

Питання для обговорення:

1. Міське та храмове будівництво.
2. Розвиток професійної музики – від монодії (розспів) до класичних зразків.
3. Візуальне мистецтво України.
4. Українська драма та література.
5. Мистецька освіта в Україні.

Завдання для самостійної роботи до теми 6.2.

1. Скласти хронологічну таблицю української літератури за напрямками.
 2. Скласти хронологічну таблицю української музики за стилями.
 3. Скласти хронологічну таблицю українського живопису за напрямками
- Література:* 6, 7, 8, 10, 11, 12, 15, 18.

ТЕМА 6.3. Модернізм. Утопії і антиутопії в культурі ХХ ст.

Анотація до лекції 6.3.

Культура ХХ ст. – одне з найскладніших явищ в історії світової культури. По-перше, це пояснюється великою кількістю соціальних потрясінь, страшних світових війн, революцій, які витиснули духовні цінності на периферію людської свідомості й дали поштовх розвитку примітивних націонал-шовіністичних ідей, посилення культу тотального руйнування старого. По-друге, відбуваються суттєві зміни в галузі економіки та засобів виробництва. Поглиблюється індустріалізація, руйнується традиційний сільський устрій життя. Маса людей відчужуються від звичного природного середовища, переїжджають до міст, що призводить до урбанізації культури. По-третє, поступове перетворення суспільства на комплекс різних об'єднань і угруповань веде до процесу загальної інституціоналізації.

Характерною рисою культури ХХ ст. є її інтегративність (сполучення окремих складових культури в нові комбіновані види мистецтва) та індивідуальність (остаточний перехід від колективного, більшість митців сміливо комбінують різні культурні традиції, перебуваючи у невпинному пошуку нових засобів вираження і відображення світу. Культура стала багатовимірною).

План

1. Промисловий переворот. Прискорення інформаційного розвитку. Зростання значення науки. Сцієнтизм. Успіхи ядерної фізики
2. Освіта у ХХ ст. Природничий цикл дисциплін. Ідеал безперервної освіти. Технократизм. Вдосконалення побутової техніки і комунікацій /електрика – радіо – кіно – комп'ютер/. Інформаційне суспільство.

3. Історичні колізії ХХ ст. Світові війни і регіональні конфлікти. Колоніалізм і постколоніалізм. Тоталітаризм як феномен ХХ ст. Зв'язок між тоталітарними моделями суспільства і модернізмом. Масова культура: уніфікація, стандартизація, комерційна індустрія, нова міфологія.

4. Місце утопій у ХХ ст. Проєкт тотального контролю над природою. Антиутопії.

5. Модернізм і антисцієнтизм: парадигма впливів. Символізм. Кубізм. Конструктивізм (функціоналізм). Експресіонізм. Авангардизм. Сюрреалізм. Суб'єктивність і культ художника/вченого. Філософія життєвого процесу (інтуїтивізм, психоаналіз, феноменологія, екзистенціалізм) співіснує із філософією підкорення планети.

6. Глобальні проблеми ХХ ст. Космізм. Екологізація. Позитивні та негативні риси глобалізму.

Семінарське заняття до теми 6.3. № 21

Мета: навчитись бачити, як взаємодіють соціальні і культурні процеси, створюючи соціокультурний конгломерат.

Питання для обговорення:

1. Відображення життя в кіно.
2. Вибух стильових напрямів у живопису.
3. Стильовий плюралізм в музиці.
4. Театр-вистава, театр абсурду.
5. Література та філософія.

Завдання для самостійної роботи до теми 6.3.

Подивитись фільм С.Кубріка «Заводний апельсин»:
<https://rezka.ag/films/fiction/3235-zavodnoy-apelsin-1971.html>

Література: 6, 7, 8, 10, 11, 12, 15, 18.

ТЕМА 6.4. Постмодернізм і сучасна культура

Анотація до лекції 6.4.

Постмодернізм, це – культурний плин, що проявив себе, насамперед, у розвинених західних країнах, а потім поширився й у деяких інших регіонах світу. Постмодернізм, по суті, це багатомірне теоретичне відбиття духовного повороту в самосвідомості західної цивілізації, яке проявило себе особливо в сфері мистецтва й філософії, і лише потім в різних сферах людської діяльності.

Поява постмодерністських теорій може бути виправдано наміром їхніх авторів осмислити особливу ситуацію в культурі й суспільстві, породжену перенасиченістю самої культури, де втрачається центр, звичні орієнтири, виникає потреба в співвіднесенні різних цінностей в світі інформації.

План

1. Термінологія.
2. Філософія культури постмодернізму.
3. Прояви культури постмодернізму.
4. Мистецтво.

Завдання для самостійної роботи до теми 6.4.

Описати етапи становлення культури ХХ ст. в контексті новітніх віянь.
Література: 6, 7, 8, 10, 11, 12, 15, 18.

ТЕМА 6.5. Культура України ХХ–ХХІ ст.

Анотація до лекції 6.5.

Боротьба за культурне Відродження в період розбудови української державності: традиції та новаторство. Поява нових шкіл, груп, напрямків в мистецтві. Основні напрями культурної політики нашої держави в сучасний період. Нова модерністська генерація в українській літературі. Постмодерністські тенденції в сучасній українській культурі. Американізація, вестернізація й русифікація масової культури на зламі ХХ–ХХІ ст. Сучасна українська музика. Розширення й інтенсифікації міжнародних культурних зв'язків. Проблема культурного зламу Захід-Схід у сучасній Україні. Творчість діячів української культури в еміграції. Внесок українства у світову культуру. Видатні українські митці сучасності. Реформа системи освіти: основні напрями та перспективи.

План

1. Періодизація та загальні риси розвитку культури України у ХХ ст.
2. Розвиток освіти і науки України у Новітню добу.
3. Література України ХХ ст.
4. Образотворче мистецтво, кіно та театр.
5. Головні тенденції розвитку культури України на сучасному етапі.

Семінарське заняття до теми 6.5. № 22

Мета: скласти цілісну картину української культури ХХ ст. та сучасності.

Питання для обговорення:

1. Художні тенденції поч. ХХ ст. Українська пейзажна школа, імпресіонізм, кубізм, конструктивізм, футуризм. Звернення до архетипів у мистецтві. Модерн в архітектурі.
2. Період 10-20-х років: національно- та соціально-визвольна боротьба. 20-30-ті роки ХХ ст. Мистецькі угруповання. Репресії. Соцреалізм.
3. Пролетарська культура у роки II Світової війни. Відновлення після війни, співіснування українського і радянського патріотизму. ОУН–УПА. Відлига і дисидентський рух. Діаспора.
4. 60–80-ті роки ХХ ст.: співіснування модернізму і радянської культури. НТР.

5. Пострадянський період. Постмодернізм і комерціалізація культури. Американізація: позитив і негатив. Концепція національного відродження. Українські перспективи.

Завдання для самостійної роботи до теми 6.5.

1. Перелічити зразки українського поетичного кіно. В чому його феномен.
 2. Ренесанс української музики. Визнання в світі.
- Література:* 6, 7, 8, 10, 11, 12, 15, 18.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 6

Підготувати доповідь про нові твори синтетичного мистецтва (за вибором студентів).

2.2. Історія української музики

МОДУЛЬ 1. МУЗИКА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ВІД I ДО XVI СТОЛІТЬ

ТЕМА 1.1. відомості про музику на українських землях від I ст. до першої половини XIII ст. Київської Русі

Анотація до лекції 1.1

Актуальність навчальної дисципліни «Історія української музики». Мета та основні завдання навчальної дисципліни – розуміння, осмислення музично-творчих процесів на українських землях з найдавніших часів. Походження етноніма «український», коротка історична довідка про суспільне й побутове життя проторуських, руських (русинських) племен. Походи київських князів Кия та Аларіха на Європу та Римську імперію (початок V ст.) та війська під керуванням Аттіли (середина V ст.). Руський князь Отка (Одоакр) стає останнім імператором Римської імперії (479–493 рр.). Розвиток пісенно-музичної народної творчості. Початок прийняття християнства на руських (давньоруських) землях. Зародження руської (русинської) мови. Формування держави Київська Русь, її розквіт і занепад. Культурні, художньо-мистецькі процеси періоду Київської Русі: архітектура, освіта, музичний фольклор, билинна творчість, мистецтво скоморохів, духовна музика.

План

1. Актуальність навчальної дисципліни «Історія української музики».
2. Походження етноніма «український».
3. Історична довідка про суспільне і побутове життя руських (русинських) племен.
4. Пісенно-музична народна творчість і зародження руської (русинської) мови.
5. Формування та занепад Київської Русі.
6. Культура та художньо-мистецькі процеси періоду Київської Русі

Семінарське заняття до теми 1.1 № 1

Тема 1.1. Музика на українських землях періоду формування від племінного стану до становлення держави.

Музичне мистецтво давніх часів Київської Русі

Мета: дати характеристику розвитку музичного мистецтва на українських землях, розвитку суспільства давніх східних слов'ян.

План

1. Музичне мистецтво проторуських, руських (русинських) племен.
2. Музичне мистецтво давньоруських держав східних слов'ян.
3. Музичне мистецтво у великокняжому дворі: биліни, мистецтво скоморохів та військових дружин.
4. Музичне мистецтво християнської традиції.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

1. Підготуйте історичну довідку про Київську Русь: формування держави, її розвиток, розквіт і занепад.
2. Розкрийте образний зміст «Увертюри на чотири українські народні теми» Б. Лятошинського.

Література: 1, 2, 4.

ТЕМА 1.2. Розвиток музично-творчих процесів на українських землях (друга половина XIII – середина XVI ст.). Епоха українського Відродження

Анотація до лекції 1.2

У VII ст. навала аварів спустошує руські племена, а походи татаро-монгольської орди у середині XIII століття на Київську Русь призводять до зникнення держави й утисків українського народу. Перші спроби звільнення українських земель від залежності Золотої Орди литовським військом разом із руськими воїнами у 1363 р. під проводом князя Ольгерда. 1349 р – початок, 1387 р. – завершення анексії Галицько-Волинського князівства. XII–XIV століття – Правобережна і Лівобережна Україна входять до складу Великого князівства Литовського. Середина XV ст. – зникнення Візантійської імперії під натиском турків і утворення Османської імперії. Формування на пониззі Дніпра Запорізької Січі. Захист українського народу від польського та турецького поневолення, вирішення суспільних і політичних проблем, художньо-культурних та мистецьких завдань. Поява нових музичних жанрів – історичних пісень та дум. Виникнення у XIV – XVI ст. таких музично-поетичних жанрів як балади, ліричні, жартівливі пісні та танці. Епоху козацької доби представляють козацькі пісні. Цей історичний період іменується **українським Відродженням**.

План

1. Соціально-політичне життя на українських землях XIII–XIV ст.
2. Входження українських земель до Великого Литовського князівства.
3. Зародження Запорізької Січі, її історичне значення.

4. Розвиток народнопісенної, музично-поетичної творчості, українська художня література та інші види мистецтва XV–XVI ст..

Семінарське заняття до теми 1.2. № 2
Тема 1.2. Музичне мистецтво Запорізької Січі

Мета: дати характеристику музичному мистецтву Запорізької Січі та розкрити її значення для відродження української ідентичності.

План

1. Характеристика діяльності Запорізької Січі.
2. Нові для розглянутого періоду явища в художній літературі та інших видах мистецтва.
3. Нові для розглянутого періоду явища в українській пісенній і кобзарській творчості.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2.

1. Зробіть музичний аналіз таких пісень: «Зажурилась Україна», «Ой нагорі вогонь горить» та «Пісня про Байду».
 2. Проаналізуйте думу «Плач невольників».
- Література:* 3, 10, 13.

ТЕМА 1.3. Музична творчість композиторів епохи бароко
(кінець XVI – перша половина XVIII ст.)

Анотація до лекції 1.3.

Із середини XVI ст. відбувалося подальше захоплення польською шляхтою українських земель. Для роз'єднання народних мас проведена церковна унія 1596 р., в якій із православ'я виокремились уніати. Відомі протестні рухи під проводом К. Косинського та С. Наливайка. Кульмінаційною точкою цієї боротьби була національно-визвольна війна 1648–1654 рр. під керівництвом Б. Хмельницького. У 1576 р. князь Василь-Костянтин Острозький заснував першу українську вищу школу. Відкриваються: Львівська братська школа (1585 р.), Київська лаврська школа (1588 р.), друга Київська лаврська школа під керівництвом Івана Борецького (1615 р.), Луцька братська школа (1617 р.), Києво-Могилянська колегія (1632 р.). Зародження багатоголосного хорового співу (від X до середини XVI ст.). Утвердження чотириголосного складу: баси, тенори, альти, дисканти. Видатні викладачі співів, хорові диригенти, композитори кінця XVI – початку XVII ст.: Федір Ружкевич і Федір Сидорович – вчителі музики у Львові, Павло з Луцька – вчитель, диригент і композитор.

План

1. Суспільно-політичне життя на українських землях у другій половині XVI ст.
2. Боротьба українського народу за свої національні та соціальні права у XVII ст.

3. Формування братства та організація закладів вищої освіти.
4. Формування співочих традицій і стилевих особливостей музики українських композиторів раннього бароко в XVI–XVII ст.

Семінарське заняття до теми 1.3. № 3

Тема 1.3. Церковне музичне мистецтво епохи бароко в українській музиці

Мета: дати характеристику церковному музичному мистецтву в Україні XVII ст., розкрити його значення для розвитку української культури.

План

1. Характеристика суспільно-політичної, художньо-культурної та музично-освітньої ситуації у другій половині XVI ст. на українських землях.
2. Епоха бароко в українській музиці: часові межі, найяскравіші композитори, типові жанри, хорова церковна музика

Завдання для самостійної роботи до теми 1.3.

1. З'ясувати, як розвивалося хорове виконавство в Україні у XVII ст.?
2. З'ясувати, яким чином розвивалася музична освіта наприкінці XVI–XVII ст.?

Література: 4, 6, 13.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Модульний контроль передбачає написання короткого есе (до 2 сторінок) на одну з обраних тем.

1. Охарактеризувати один з осередків вищої освіти в Україні вказаного періоду (Львівська братська школа, Київська лаврська школа тощо).
2. Дати повну характеристику хоровим творам, що репрезентують мистецтво першої Лаврської школи (1588 р.) у запису хору Київської консерваторії під керуванням Павла Муравського.

МОДУЛЬ 2. ТВОРЧІСТЬ С. ПЕКАЛИЦЬКОГО ТА М. ДИЛЕЦЬКОГО. КАНТИ І ПСАЛЬМИ XVII СТ.

ТЕМА 2.1. Літургія ля мінор і партесний концерт «дух твій благий» С. Пекалицького

Анотація до лекції 2.1.

Творчий доробок С. Пекалицького, активне розгортання музичної освіти, широкий розквіт церковного співу та високопрофесійної композиторської школи. У 1640-1650-х роках у Києві працюють композитори, хорові диригенти, викладачі: Ф. Тернопольський, Й. Загвойський, І. Календа, В. Пикулинський, львів'янин С. Пекалицький, творчість якого стоїть на вершині музично-творчих процесів розвитку українського бароко (друга половина XVII – перша чверть XVIII ст.). Рівень професіоналізму українських авторів відповідає музичним зразкам західноєвропейської школи Г. Шюца, Ж. Б. Люллі, Г. Перселла та італійських композиторів. С. Пекалицький розпочинає творчу діяльність 1660–

1680-х роках. Його Літургія ля мінор написана на канонічний текст як Служба Божа. Має 9 ч., що включають у себе й ансамблеві фрагменти. Твір написано для двох хорів. Літургія С. Пекалицького закладає фундамент ладогармонії та формотворення, закладає принципи взаємозв'язків між акордами. Діяльність С. Пекалицького як композитора і хорового диригента розвивалася одночасно і мала великий успіх, користувалася музичним авторитетом. Партесний концерт «Дух Твій Благий» вражає цікавими різнохарактерними темами, чому сприяє жанр концерту. С. Пекалицький використовує переважно тризвучні акорди, а зв'язки між акордами секундові, кварто-квінтові та терцієві, що характерно для барокової гармонії. Характерною ознакою її є принцип початкового і заключного кадансування. Введені до концерту кантові теми є більш розлогими й індивідуалізованими.

План

1. Подальша активізація розвитку української вищої освіти (зокрема, музичної).
2. Розквіт композиторської творчості та хорового виконавства в середині XVI – на початку XVII ст.
3. Музично-культурні процеси другої половини XVII – першої чверті XVIII ст. в Україні – яскрава кульмінація музичної культури.
4. Життя і творчість С. Пекалицького.

Семінарське заняття до теми 2.1. № 4 Тема 2.1. Духовна творчість С. Пекалицького

Мета: дати характеристику творчості С. Пекалицького – однієї з вершин музично-творчої діяльності другої половини XVII ст..

План

1. Характеристика музично-культурних явищ і суспільного життя українського народу в XVII ст..
2. Образний зміст і композиційні особливості Літургії ля мінор С. Пекалицького.
3. Образний зміст і особливості музичної форми партесного концерту «Дух Твій Благий» С. Пекалицького.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.1.

1. Пояснити, чому відбулася активізація хорового багатоголосного співу в середині XVII – першій чверті XVIII ст..
2. Показати, яке значення для культури того періоду мали відкриті вищі школи у Львові Києві тощо.

Література: 2, 6, 20.

ТЕМА 2.2. Розвиток музичних жанрів у творчості М. Дилецького (літургія, партесний концерт, канон, причасний вірш та ін.)

Анотація до лекції 2.2.

Микола Павлович Дилецький – один із найвидатніших українських композиторів, музичних діячів і заслужених авторитетів епохи бароко. Народився у Києві 1650 р. У 1675 р. здобувач Віленської (Вільнюської) академії, працює в Смоленську, а з 1679 р. – в Москві як композитор, організатор церковних хорів, педагог. У цей час з'являється його твір «Граматыка музикальна». До кінця XVII ст. М. Дилецький стає відомим, його музика з'являється в Києві, Львові, Москві, Петербурзі. Музика чотириголосної Літургії – епічна оповідь про духовний світ людини. Має 12 різних за змістом частин. Партесний концерт «Іже Образу Твоєму» передвіщає стиль композиторів М. Леонтовича і К. Стеценка. Причасний вірш «Тіло Христово» світлий і радісний, а «Воскресенський канон» – сюїта з 10 ч. Творчий доробок М. Дилецького за значенням прирівнюється до І. Баха в німецькій культурі.

План

1. Творча діяльність М. Дилецького – вершина хорової музики українського бароко.
2. Огляд музичної творчості М. Дилецького: літургії, партесні концерти, канони канти.
3. Аналіз образного змісту та стильових особливостей Літургії ля мінор

Семінарське заняття до теми 2.2. № 5

Тема 2.2. Хорове мистецтво М. Дилецького – вершина українського бароко

Мета: дати характеристику хоровому мистецтву М. Дилецького.

План

1. Місце М. Дилецького в історії української музики.
2. Творчий шлях М. Дилецького – композитора хорового диригента, педагога і вченого.
3. Огляд музичної творчості композитора М. Дилецького.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.2.

1. Зробити аналіз образного змісту та стильових особливостей Літургії ля мінор.
2. Зробити аналіз партесного концерту «Іже Образу Твоєму».

Література: 4, 10, 13.

ТЕМА 2.3. Жанрові та стильові особливості кантів і псалм XVII–XVIII ст.

Анотація до лекції 2.3

Відмінність кантів і псалм, тематика, образний зміст, жанрові особливості. Їх роль у музично-поетичних процесах XVII–XVIII ст. Спіфаній

Славинецький – канти «Радуйся, радість тою воспіваю» «Святії святителі, к вам прибігаєм». Дмитрій Ростовський – «Ісусе мій прелюбезний», «Мати милосерда». Ліричні канти та їх образний зміст. Жартівливі канти. Соціальні та моралізуючі канти. Музично-стильові особливості кантів і псалм та їх музичні джерела. Фольклорні основи мелодики кантів та псалм. Веснянкові риси кантів: архаїчна ритміка (тридольність і синкопований ритм). Близькість до купальських пісень. Використання танцювальних елементів козачка та коломийки. Вальсовість деяких кантів, що характерно для західно-європейських регіонів. Нові гармонічні особливості кантів і псалм, порівняно з фольклорними зразками. Триголосна фактура у використанні мелодики, подібної до народної одноголосної пісні. Відхилення та модуляції у гармонії кантів. Кантові риси – основа стилю епохи класицизму.

План

1. Канти і псалми – жанри, що виникли в епоху бароко.
2. Теми, образи, жанрова природа кантів і псалм.
3. Історичне значення кантів і псалм для музики бароко і класицизму.

Семінарське заняття до теми 2.3. № 6

Тема 2.3. Національні традиції та їх віддзеркалення в розвитку кантового мистецтва доби бароко

Мета: дати характеристику кантовому мистецтву України в добу бароко.

План

1. Основні напрями визначення жанру кантів і псалм.
2. Аналіз поетичного змісту кантів, їх класифікація (ліричні, жартівливі, сатиричні, моралізуючі).
3. Характерні особливості музичної мови та форми канті в і псалм.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.3.

1. Показати роль гармонії кантів і псалм (акордика, роль дисонансів, взаємозв'язок між акордами, відхилення і модуляції).
2. Розкрити зв'язок мелодії і гармонії в кантах і псалмах.

Література: 3, 20, 21.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Модульний контроль передбачає написання короткого есе (до 2 сторінок) на одну з обраних тем:

1. Охарактеризувати роль мелодії і її природу (звуковисотний рельєф, ритміка, лади) в кантах і псалмах.
2. Охарактеризувати сутність гармонії (акордика, взаємозв'язки між акордами, модуляції, відхилення, тональні плани) в кантах і псалмах.

МОДУЛЬ 3. ТВОРЧІСТЬ М. БЕРЕЗОВСЬКОГО, Д. БОРТНЯНСЬКОГО ТА А. ВЕДЕЛЯ

ТЕМА 3.1. Класицизм в українській хоровій музиці XVIII ст.

Анотація до лекції 3.1

Класицизм як творчий метод початку 60-х р. XVIII ст. композиторів – Максима Березовського, Дмитра Бортнянського і Артемія Веделя. Створено жанр циклічного хорового концерту, започатковано оперу, симфонію, інструментальну камерну музику, оновлено літургію. Максим Сазонтович Березовський (1740-1777) потрапляє з Глухова до Петербурга і зараховується до італійської оперної трупи. Навчається у Ф. Цоппіса, М. Полторацького, Г. Раупаха. 1769-1773 рр. – перебування в Італії. Навчався у падке Мартіні – найавторитетнішого італійського музиканта, композитора, теоретика, академіка Болонської академії. Новаторство творчості М. Березовського – народні основи мелодики, драматизм і конфліктна вибуховість, пов'язані з гармонією, структури нового типу в його творах. Дмитро Степанович Бортнянський (1751-1825) – продовжувач класицистського напрямку в хоровій творчості. Написав близько 150 великих хорових композицій. Хоровий концерт № 15 «Прийдіте воспоїм, людіє» (1796 р.) використовує драматургічну схему: швидко – повільно – швидко і має урочистий образ. Концерт № 12 «Скажи мені, Господи, кончину мою» використовує драматургію: від скорботно-напруженої образності через просвітлений роздум до утвердження духовних сил. Артемії Ведель (1767-1808) – навчання і робота в Києво-Могилянській академії, в Москві (1788-1792 рр.), повернення до Києва (1792-1796 рр.), переїзд до Харкова (1796-1798 рр.), повернення до Києва, ув'язнення (1799 р.). Хорова музика А. Веделя – друга вершина класицизму в українській музиці

План

1. Класицизм в українській музиці: часові межі, представники, типові жанри.
2. Хорові концерти – головний жанр творчості М. Березовського, Д. Бортнянського і А. Веделя.
3. Відомості про життя і творчість М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя – композиторів епохи класицизму в українській музиці.

Семінарське заняття до теми 3.1. № 7

Тема 3.1. Хорові концерти – головний жанр творчості Д. Бортнянського

Мета: дати характеристику хоровим концертам Д. Бортнянського.

План

1. Загальна характеристика Концерту № 15 «Прийдіте воспоїм, людіє» Д. Бортнянського.
2. Аналіз Концерту № 32 «Скажи мені, Господи, кончину мою» Д. Бортнянського.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.

1. Показати значення багатопланового підходу композитора А. Веделя до трактування композиції хорового концерту.

2. Підготувати характеристику хорової творчості композиторів М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя.

Література: 2, 3, 17.

ТЕМА 3.2. Жанрова природа хорового циклічного концерту у творчості Д. Бортнянського та А. Веделя

Анотація до лекції 3.2

1. Різні типи музичної драматургії в концертних циклах Д. Бортнянського (лірико-просвітлені та драматичні).

2. Аналіз концерту № 15 «Прийдіте воспоїм, людіє» і Концерту № 32 «Скажи мені, Господи, кончину мою».

3. Хорова творчість – єдиний жанр у композиторському доробку А. Веделя.

Семінарське заняття до теми 3.2. № 8

Тема 3.2. Багатоплановий підхід композитора А. Веделя до трактування композиції хорового концерту

(від одночастинної поеми до чотирьох і більше частин у хоровому циклі)

Мета: дати характеристику хоровій музиці українських композитора А. Веделя.

План

1. Хоровий концерт № 3 «Доколи, Господи, забудеш мя» А. Веделя.

2. Хоровий концерт № 11 «Боже, законопреступниці восташа на мя» А. Веделя.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2.

1. Охарактеризувати хорову творчість Д. Бортнянського.

2. Унаочнити зв'язки композиційного стилю А. Веделя з кантовим мистецтвом.

Література: 2, 4, 17.

ТЕМА 3.3. Оперна творчість Д. Бортнянського – початок оперного жанру в українській музиці

Анотація до лекції 3.3

Зародження опери в Італії (XVI - XVII ст.) та її розповсюдження країнами світу. Опера «Орфей» Клаудіо Монтеверді (1607 р.). Опера М. Березовського «Демофонт» (1773 р.) – перший зразок цього жанру в українському музично-культурному процесі. Д. Бортнянський навчається в Італії у великого композитора Бальтасаре Галуппі і у 1776 р. презентує свою першу оперу «Креонт». У 1778 р.

у Венеції було поставлено оперу Д. Бортнянського «Алкід» на лібретто П'єтро Метастазіо, моралізуючого і виховного характеру. Немає відомостей про спілкування М. Березовського і Д. Бортнянського в Італії, однак, можна стверджувати про вплив музики М. Березовського на композиторський стиль Д. Бортнянського. Провідна думка опери «Алкід» Д. Бортнянського – виховання юнака, на шляху якого зустрічаються всілякі перешкоди, але він обирає дорогу, сповнену труднощів і нелегких випробувань. Загальний драматургічний і композиційний план опери формується проведенням різних образно-емоційних ліній: активної і рішучої, динамічно-героїчної, лірико-пасторальної і життєствердно-радісної. Постановка опери-буфа «Син-суперник» Д. Бортнянського відбулася у 1787 р. Автор лібретто Ф. Лаферм'єр в основу твору поклав два сюжети історії кохання. Основна інтрига твору базується на закоханості сина в наречену батька. Той факт, що батько відмовляється від претензій на наречену на користь сина, висловлює естетичні норми класицизму. Проте, вже у ХІХ ст. Дж. Верді потрактував цей сюжет, спираючись на твір Шиллера, як трагедію. Оперна творчість Д. Бортнянського – безумовно, вагома частка української музично-театральної культури.

План

1. Українська опера епохи класицизму.
2. Опера-серія Д. Бортнянського («Алкід»).
3. Опера-буфа Д. Бортнянського («Син-суперник»).

Семінарське заняття до теми 3.3. № 9

Тема 3.3. Становлення оперного мислення у творчості Д. Бортнянського

Мета: дати характеристику операм Д. Бортнянського, що висловлюють естетику класицизму.

План

1. Огляд української опери епохи класицизму: опери-серія і опери-буфа.
2. Історія написання і постановки опери «Син-суперник» Д. Бортнянського.
3. Загальний план, жанр, тема опери «Син-суперник» Д. Бортнянського.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.3.

1. Охарактеризувати образи дона Карлоса, Леонори, Доктора, дона Педро та інших дійових осіб опери «Син-суперник» Д. Бортнянського.

2. Розкрити історичне значення оперної спадщини Д. Бортнянського.

Література: 2, 3, 17.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3

Модульний контроль передбачає написання короткого есе (до 2 сторінок) на одну з обраних тем:

1. Проаналізувати на вибір одну з опер Д. Бортнянського.

2. Дати характеристику персонажів опери-буфа «Син-суперник» Д. Бортнянського.

МОДУЛЬ 4. ПЕРШИЙ ПЕРІОД РОМАНТИЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЦІ. ТВОРЧІСТЬ І. КОТЛЯРЕВСЬКОГО ТА С. ГУЛАКА-АРТЕМОВСЬКОГО

ТЕМА 4.1. Визначення романтизму в українській музиці.

І. Котляревський і його фольк-опера «Наталка Полтавка»

Анотація до лекції 4.1.

Іван Петрович Котляревський (1769 р.) – реформатор української мови, автор поеми «Енеїда». Народився в Полтаві, навчався у дяка, а з 1780 р. у Полтавській семінарії. Після смерті батька покидає її через відсутність коштів. І. Котляревський мав хороший музичний слух, але не навчався в музичній школі, однак гарно грав на скрипці. Протягом 1794-1796 рр. І. Котляревський вчителює у маєтках поміщиків. З 1 квітня 1796 р. служить в армії. Після залишення військової служби обіймає посаду наглядача Полтавського дому виховання бідних дворян. Захоплення театром призводить до переїзду його з Полтави до Харкова, де він стає директором театру. Цей факт сприяв написанню у 1819 р. опер «Наталка Полтавка» та «Москаль чарівник». Народна опера «Наталка Полтавка» започатковує в українському музичному і драматичному театрі романтичний напрямок. Впровадження новаторських тенденцій стосувалося посилення зацікавленості напрямком пісенно-романсової стилістики, музичним фольклором, зокрема думами. Тим не менше, в опері «Наталка Полтавка» є й арії, дуети, тріо, хорові сцени. Крім того, тут є розмовні тексти, які не послаблюють ознаки опери, а несуть у собі особливості опери-буфа. 1880 р. оперу опрацював М. Лисенко, дописавши увертюру за тематичним матеріалом І. Котляревського та антракти до кожної дії. В опері три дії, в яких відбувається експозиція подій, зав'язка конфлікту, його кульмінація і нарешті розв'язка. Фінал опери несподіваний і навіть сентиментальний, розв'язка конфлікту щаслива. Постановка опери у 1819 р. на сцені в Полтаві знаменувала початок українського національного театрального мистецтва і стала першим зразком української музики романтичного стилю. Тема твору взята із сучасного автору життя українців.

План

1. Короткі відомості про життя і творчість І. Котляревського.
2. Історична місія І. Котляревського у започаткуванні нової української мови та формування нових творчих підходів.
3. Фольк-опера «Наталка Полтавка» – написання пісень-романсів, використання фольклорних зразків, переробка музики композиторів попередніх епох.

Семінарське заняття до теми 4.1. № 10

Тема 4.1. Історична оцінка постаті І. Котляревського

Мета: дати характеристику постаті І. Котляревського реформатора української музики та мови.

План

1. Роль роботи І. Котляревського над поемою «Енеїда» у формуванні нової української мови.
2. Фольк-опера «Наталка Полтавка» І. Котляревського – перший музично-романтичний український твір для театральної сцени.
3. Правдиве відображення І. Котляревським у фольк-опері «Наталка Полтавка» тогочасного українського суспільного життя.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.1.

1. Розкрийте нові, національно означені музичні образи фольк-опери «Наталка Полтавка» І. Котляревського.
 2. Які стильові орієнтири музично-театральних творів інших авторів, сучасників І. Котляревського – Г. Квітки-Основ'яненка, С. Писаревського, Я. Кухаренка, В. Гоголя-Яновського.
- Література:* 2, 4, 6.

ТЕМА 4.2. Українські пісні-романси та фортепіанна музика першої половини половини ХІХ ст.

Анотація до лекції 4.2

Жанр пісні-романсу – один з найважливіших з початку ХІХ ст., що привертав найбільшу увагу широких кіл шанувальників. Поряд із першими піснями-романсами з фольк-опери І. Котляревського «Наталка Полтавка», з'являється велика кількість подібних творів Г. Квітки-Основ'яненка, С. Писаревського, Я. Кухаренка, М. Вербицького та ін.. Степан Писаревський (прибл. 1780–1839) є автором пісень «За Неман іду», яку автор написав після війни проти Наполеона, в якій він брав участь, «Де ти бродиш, моя доле?», що спочатку розповсюджувалася усно, а надруковано її було лише у 1825 р. На поезію Михайла Петренка (1817–1862) написано, ймовірно, його донькою пісню «Взяв би я бандуру» й аранжовано В. Зарембою. Іншої пісні на поезію М. Петренка «Дивлюсь я на небо» автор невідомий. Серед пісень-романсів, що дійшли до нашого часу: «Скажи мені правду, мій добрий козаче» Олександра Афанасьєва-Чужбинського (1817–1875) на музику Р. Феніх, «Там, де Ятрань круто в'ється» Антона Шашкевича (1813–1880), «Гандзя» та інші Дениса (Діонісія) Федоровича Бонковського, «Верховинець» та інші Миколи Устияновича (1811–1885). Поява зацікавленості в інструментальному супроводі пісень, сприяло популяризації клавесину та написанню для нього творів на основі народних пісень. Олександр Іванович Лизогуб (1790–1839) – відомі твори для клавесину: «Ноктюрн № 1», «Ноктюрн № 2», цикл варіацій на тему народної пісні «Ой у полі криниченька». Микола Андрійович Маркевич (1804–1860) – фортепіанні твори на основі народних пісень «Ой ти дівчино, горда та пишна», «Ой і зрада, карі очі», «Не ходи, Грицю, та на вечорниці» й інші.

План

1. Формування пісенно-романсового жанру в українській музиці.
2. Критерії естетичної оцінки пісенно-романсової творчості.

3. Перші романтичні твори для клавесина О. Лизогуба, аналіз його варіацій на народну пісню «Ой у полі криниченька».

4. Піаністична творчість М. Маркевич, аналіз його п'єс «Шість народних пісень» для фортепіано.

Семінарське заняття до теми 4.2. № 11

Мета: дати характеристику пісенно-романсової та фортепіанної творчості українських композиторів першої половини ХІХ ст..

План

1. Роль пісні-романсу в концертному, побутовому та музично-театральному житті України першої половини ХІХ ст..

2. Кращі, найбільш популярні зразки пісенно-романсової творчості першої половини ХІХ ст..

3. Виникнення інтересу українських музикантів до гри на клавесині та написання музики для цього інструмента на початку ХІХ ст.

4. Фортепіанна творчість Л. Ільєнка, В. Пашенка та інших українських композиторів того часу.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.2.

1. З'ясувати, які фольклорні збірки виходили друком протягом першої половини ХІХ ст..

2. Проаналізувати, які стилістичні ознаки Сонати для віолончелі та фортепіано І. Лизогуба об'єднують цей твір з романтичною спрямованістю.

Література: 2, 3, 7.

ТЕМА 4.3. Творчість М. Вербицького. С. Гулак-Артемівський і його опера «Запорожець за Дунаєм»

Анотація до лекції 4.3

1. Подальший розвиток церковної музики на західноукраїнських землях у 1830-1840-х рр.

2. Музика М. Вербицького для хору, оркестру та театральних вистав.

3. Життєвий і творчий шлях С. Гулака-Артемівського – визначного співака і широковідомого композитора.

4. Тема, ідея, образи головних персонажів опери С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм».

Семінарське заняття до теми 4.3. № 12

Тема 4.3. Подальший розвиток багатоголосного хорового співу й оперного мистецтва в Україні ХІХ ст.

Мета: дати характеристику хоровій та оперній музиці в Україні ХІХ ст.

План

1. Характеристика Літургії та хорового концерту «Ангел вопіяше» М. Вербицького.

2. Музичні твори М. Вербицького для театру, оркестру та хору.

3. Музично-сценічні та вокальні твори С. Гулака-Артемівського.
4. Історичне значення опери «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.3.

1. Пояснити, чому творчість М. Вербицького концентрується на духовній спрямованості.
2. Розкрити особливості романтичної естетики у творчості С. Гулака-Артемівського.

Література: 3, 5, 6.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 4

Модульний контроль передбачає написання короткого есе (до 3 сторінок) на одну з обраних тем:

1. Проаналізувати музичні твори для хору та сольного співу молодших сучасників М. Вербицького – І. Лопатинського, С. Воробкевича, Н. Вахнянина та В. Матюка..
2. Проаналізувати музично-сценічні та вокальні твори С. Гулака-Артемівського.

МОДУЛЬ 5. ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КЛАСИЧНОЇ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ ШКОЛИ. ТВОРЧІСТЬ М. ЛИСЕНКА.

ТЕМА 5.1. Другий період романтизму і формування української класичної композиторської школи

Анотація до лекції 5.1

Творчість М. Лисенка – національна класична спадщина. Другий період романтизму в українській музиці, зокрема у творчості М. Лисенка, характеризується цілою низкою особливостей: музика стає більш професійною, жанрово багатшою, глибшою за своєю українською образністю, оригінальністю національної мови та специфічністю музичних форм. М. Лисенко у своїй музиці розширив коло тем та ідей, прагнув до глибокого розкриття історії України. Його цікавить те, як народ відображав історичні події у своїй пам'яті. Широке зацікавлення бандурним мистецтвом мало для формування творчого стилю М. Лисенка кардинальне значення. Композитор кожну історичну епоху прагне охарактеризувати інтонаціями дум, плачів, сферою історичних пісень тощо. М. Лисенко захоплювався музикою західноєвропейських романтиків Ф. Шуберта, Р. Шумана, Ф. Шопена, Ф. Ліста, російських композиторів М. Глінки, М. Римського-Корсакова, М. Мусоргського, П. Чайковського. Але у своїй творчості шукав власних шляхів висловлення захоплення українською історією, фольклором та соціальними проблемами, що стояли перед Україною тих часів.

План

1. Творча діяльність М. Лисенка (кінець 1860 рр.).
2. Тематика, коло образів хорової музики М. Лисенка.
3. Історико-героїчні образи в романсах та опері «Тарас Бульба» М. Лисенка.
4. Український фольклор – одна з підвалин музичної мови М. Лисенка.

Семінарське заняття до теми 5.1. № 13

Тема 5.1. Вимоги М. Лисенка до написання вокальної музики, її відповідності образному змісту поезії

Мета: дати характеристику підходу М. Лисенка до поетичних текстів.

План

1. Тематика, коло образів вокальної музики М. Лисенка.
2. Ліричні, лірико-драматичні, трагедійні, історико-героїчні образи романсів та опери «Тарас Бульба».
3. Зображення композитором М. Лисенком масових народних сцен – героїко-драматичних, побутових, народно-обрядових тощо.

Завдання для самостійної роботи до теми 5.1.

1. Поясніть принципи формування стильових засад у творчості М. Лисенка.
2. Знайти риси романтичної спрямованості вокальних творів М. Лисенка.

Література: 2, 5, 15.

ТЕМА 5.2. Кантатно-хорова творчість М. Лисенка й інших композиторів

Анотація до лекції 5.2

Пов'язаність М. Лисенка з хоровою музикою і диригентською діяльністю – невіддільна частина його громадської діяльності. Композитор працював з хором Київського університету, здійснював з ним Україною до кінця ХІХ ст. Кантату «Б'ють пороги» на вірші Т. Шевченка написав після подорожі на лодці по Дніпру на острів Хортиця. Кантата «Радуйся, ниво неполитая» (1883 р.) має п'ять завершених контрастних частин. Для хору М. Лисенко написав близько 20-ти творів на вірші Т. Шевченка і більше 20-ти на слова різних авторів, у тому числі, на слова І. Франка «Вічний революціонер» та «Туман хвилями лягає». Поряд з М. Лисенком хорові твори писали композитори: П. Ніщинський (1832-1889) - «Вечорниці», «Закувала та сива зозуля», С. Воробкевич (1836-1903) – близько 70-ти творів для хору, у тому числі на вірші Т. Шевченка «Думи мої», «Ой чого ти почорніло, зеленєє поле» та І. Франка «Буковино-ненько», «Буйне козацьке життя», А. Вахнянин (1841-1908) «Шалійте, шалійте, скажені кати» на сл. О. Колесси та обробки народних пісень «Ой не пугай», «Та туман полем», «Закувала зозуля», О. Нижанківський (1862-1919), Д. Січинський (1865-1909). М. Лисенко як всі інші композитори, його сучасники вважали, що через хорові концерти можна впроваджувати національну ідейну спрямованість у неспокійний час знаходження українських земель під владою Австро-Угорщини та Російської імперії (70–90-ті роки ХІХ ст.).

План

1. Робота М. Лисенка з хоровими колективами та її вплив на його власні творчі підходи до написання кантатно-хорової музики.
2. Образний зміст та ідейне спрямування кантати «Б'ють пороги».
3. Кантата «Радуйся, ниво неполитая» – образні контрасти між частинами.

Семінарське заняття до теми 5.2. № 14 ***Тема 5.2. Значення хорової творчості М. Лисенка***

Мета: дати характеристику хорової творчості М. Лисенка та інших композиторів 60-90-х років ХІХ ст.

План

1. Оцінка роботи М. Лисенка з хоровими колективами та її вплив на вироблення власних творчих підходів.
2. Роль концертної діяльності М. Лисенка з хором у Києві та інших містах для розвитку української музичної культури.
3. Аналіз образного змісту та стилевих особливостей кантат М. Лисенка «Б'ють пороги», «Радуйся, ниво неполитая» та хорів «Вічний революціонер», «Туман хвилями лягає».

Завдання для самостійної роботи до теми 5.2.

1. З'ясувати, яку художню оцінку отримала творчість М. Лисенка, зважаючи на вагому її частину української хорової культури другої половини ХІХ – початку ХХ ст..
2. Пояснити, які відмінні і спільні риси у хоровій творчості М. Лисенка, П. Ніщинського, С. Воробкевича, А. Вахнянина, О. Нижанківського та Д. Січинського.

Література: 1, 2, 5.

ТЕМА 5.3. Солоспіви, опера «Тарас Бульба» та фортепіанна музика М. Лисенка

Анотація до лекції 5.3.

Романсовий доробок М. Лисенка складає 56 творів на сл. Т. Шевченка, написаних у 1870-1880-х рр., 40 творів на слова інших поетів: Г. Гейне, І. Франка, Дніпрової Чайки, Л. Українки та ін., написаних у 1890-х р. на поч. ХХ ст. Солоспіви першого періоду використовують поезії Великого Кобзаря і висвітлюють героїчне минуле України, героїку козаччини, яскраві події часів ХVІ–ХVІІІ ст.. М. Лисенко не припиняв працювати над романсами на тексти Т. Шевченка й інших українських поетів навіть після виходу Валуєвського указу 1864 р. та Емського указу 1876 р. Романс «Гетьмани, гетьмани» – образ величного і незборимого козацького війська. У романсі «Ой чого ти почорніло, зеленєє поле» образ смутку, гіркою докору, болі від невдачі, військової поразки. Романс «Учітеся, брати мої» – порада поета молодим українцям. Композитор обирає монологічний стиль викладу і чітко слідує за текстом. Початок роботи над оперою «Тарас Бульба» розпочалося у 1880 р.. Відбулося

це вже після створення композитором великої кількості вокальної музики, опери «Різдвяна ніч» і оперети «Чорноморці». М. Лисенко працював над твором більше 10-ти років й орієнтувався з лібретистом М. Старицьким на жанрові основи народної драми з чергуванням хорових сцен із сольними. Клавір і партитура були завершені на початку 1890-х років, а клавір навіть видано у Петербурзі. Оскільки, партитура була вивезена у 1917 р. до Львова і віднайдено її було лише у 1950-х рр., то у 1922 р. оперу було оркестровано Л. Ревуцьким і Б. Лятошинським, які дописали на основі музичних тем твору оркестрову увертюру. За весь час оперу «Тарас Бульба» ставили усі театри України та багатьох країн світу. Вона є вищим досягненням української національної оперної класики. Фортепіанна музика М. Лисенка є основою формування композиторського стилю композитора, оскільки ще з 60-х років ХІХ ст. він розпочинає писати вокальні і фортепіанні твори, які стали першими зразками української музично-вокальної класики. До джерел, що живили фортепіанну музику М. Лисенка слід віднести доробок зарубіжних романтиків та композиторів «Могучої кучки». Лістівське начало виявилось у обох рапсодіях, «Героїчному скерцо» оп.25, «Концертному вальсі» оп.6 та інших творах композитора. М. Лисенко підтримував зв'язки зі Львовом, Харковом й Одесою, де вів перемовини про виконання власних творів, прагнув, щоб його музику почули на всіх майданчиках України. Не випадково, кращими виконавцями його фортепіанних творів стали: Рада Лисенко – онука композитора (Київ), Євген Ржанов (Харків), Олег Криштальський (Львів). Композиторська спадщина М. Лисенка є яскравим явищем ХІХ – початку ХХ ст., потужною кульмінацією романтичної музики в Україні, фундаментом української національної класики.

План

1. Романсова творчість М. Лисенка – найвидатніша сторінка української вокальної музики другої половини ХІХ – початку ХХ ст.
2. «Тарас Бульба» – історико-героїчна музична народна драма.
3. Історичне значення фортепіанних творів М. Лисенка для розвитку української музики.

Семінарське заняття до теми 5.3. № 15

Тема 5.3. Вагоме художнє значення романсів М. Лисенка для подальшого розвитку української вокальної музики

Мета: дати характеристику романсовій творчості М. Лисенка.

План

1. Романси на історичну тематику: «Гетьмани, гетьмани», «Ой чого ти почорніло, зеленє поле», «У неділю вранці-рано» та ін..
2. Вокальні твори на ліричну та лірико-драматичну тематику: «Садок вишневий», «У гаю, гаю вітру немає», «Чого мені тяжко», «Безмежнє поле» та ін.
3. Романси на теми соціальних проблем: «Доля», «Мені однаково», «Учітєся, брати мої».

Завдання для самостійної роботи до теми 5.3.

1. З'ясувати художнє значення романсів М. Лисенка для подальшого розвитку українського вокального мистецтва.

2. Дослідити романсову творчість сучасників і послідовників М. Лисенка.

Література: 1, 3, 14.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 5

Модульний контроль передбачає написання короткого есе (до 3 сторінок) на одну з обраних тем:

1. Проаналізувати на вибір один з романсів М. Лисенка на вірші Т. Шевченка.

2. Проаналізувати на вибір одну з кантат М. Лисенка на вірші Т. Шевченка.

МОДУЛЬ 6. ДРУГИЙ І ТРЕТІЙ ПЕРІОДИ РОМАНТИЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЦІ. ТВОРЧІСТЬ М. КАЛАЧЕВСЬКОГО, В. СОКАЛЬСЬКОГО, К. СТЕЦЕНКА, Я. СТЕПОВОГО, М. ЛЕОНТОВИЧА ТА С. ЛЮДКЕВИЧА

ТЕМА 6.1. Українська романтична симфонія. Твори М. Калачевського та В. Сокальського

Анотація до лекції 6.1

Твори М. Вербицького та М. Лисенка – перші спроби створення романтичної симфонічної музики останньої чверті ХІХ ст. в Україні. Створення симфонічних поем М. Вербицьким у 1840–1860-х роках пов'язано із розвитком драматичного театру на Західній Україні. У ці роки ним написано 11 увертюр (одночастинних симфоній). Деякі з них згодом редагувалися Д. Січинським та С. Людкевичем і виконувалися у концертах. М. Вербицький використовував у своїх творах фольклорний матеріал, зокрема коломийки. М. Лисенко свою Симфонію до мажор писав ще здобувачем Лейпцизької консерваторії. Твір не було виконано, а надруковано лише наприкінці ХХ ст. у редакції М. Скорика. Михайло Миколайович Калачевський (1851–1907) навчався у Київському університеті Святого Володимира, а потім у Лейпцизькій консерваторії у тих самих вчителів, що і М. Лисенко, зокрема у педагога з композиції професора Е. Ріхтера. Музичний доробок М. Калачевського невеликий, до того ж не все збереглося. «Українську симфонію написано» і виконано у 1876 р. як дипломну роботу при закінченні Лейпцизької консерваторії. Цей твір перевищив рівень дипломної роботи і увійшов до скарбниці національної класики. Твір чотиричастинний з повільним вступом. 1-ша частина рухлива, форма – сонатна. 2-га частина – Інтермецо-скерцандо – жартівлива народна сцена. 3-тя частина – Романс – витримано у лірико-епічних тонах. 4-та частина – Фінал симфонії – пронизаний стихією народного танцю. Володимир Іванович Сокальський (1863–1919) у 1885 р. закінчив Харківський університет. Музичну освіту здобув у музичному училищі, серед його вчителів був і І. Салтін. Симфонія соль мінор В. Сокальського (1892 р.) – чотиричастинний цикл романтичного плану. 1-ша ч. – сонатне алегро, сповнена образних контрастів. 2-га ч. скерцо, сповнене життєвої енергії. 3-тя ч. – елегійна, тут панує лірика української народної журливої пісенності. 4-та ч. – козачок – це стихія української народної танцювальності. Незважаючи на досить скромні здобутки української симфонічної музики за кількісним показником, її образний зміст досить багатий за змістом.

План

1. Розвиток в Україні симфонічної музики.
2. Оркестрові твори М. Вербицького та М. Лисенка.
3. Твори М. Калачевського і В. Сокальського – яскраві українські оркестрові композиції другої половини ХІХ ст.

Семінарське заняття до теми 6.1. № 16

Мета: дати характеристику симфонічним творам українських композиторів у другій половині XIX ст.

План

1. Труднощі розвитку в Україні кінця XIX ст. симфонічної музики.
2. Перші оркестрові твори М. Вербицького та М. Лисенка.
3. Образний зміст «Української симфонії» М. Калачевського та Симфонії соль мінор В. Сокальського.

Завдання для самостійної роботи до теми 6.1.

1. Як співвідносяться творчі установки українських композиторів кінця XIX ст.?
2. Дати історичну оцінку симфонічним творам М. Калачевського і В. Сокальського.

Література: 6, 9, 10.

ТЕМА 6.2. Творчість композиторів третього періоду романтизму – К. Стеценка, Я. Степового

Анотація до лекції 6.2

Життя і діяльність Кирила Григоровича Стеценка (1882-1922) – провідного українського композитора першої чверті XX ст. – належить до періоду страшних потрясінь розпаду Російської імперії як монархії та мімікрії її в ще більш жорстоку більшовицьку диктатуру. Різнобічна діяльність К. Стеценка – диригентська, музично-критична, педагогічна – є невід’ємною частиною української демократичної культури. Творчість К. Стеценка як композитора розвивалася у стильовому руслі Лисенкової школи. Навчання у Київській духовній семінарії, участь у хорі та знайомство з М. Лисенком у 1899 р. вплинули на стилістику його перших хорових творів. Вступ до музичного училища, а з відкриттям Музично-драматичної школи М. Лисенка до неї у клас теорії та композиції, сприяють утвердженню ідейного спрямування К. Стеценка в сторону «українофільства», що привело до виселення його з Києва у 1907 р. як «неблагонадійного». З поверненням у 1917 р. до Києва включається до активної діяльності в утворенні освітянської програми Української народної республіки, а після захоплення більшовиками Києва переїздить до с. Веприк на Київщині у якості священика. Помер 22 травня 1922 р. від тифу. Музика Якова Степановича Степового (1883–1921) також належить до української національної класики і до композиторської школи М. Лисенка. Вже на початку XX ст. Я. Степовий (справжнє прізвище – Якименко) надіслав ноти свого вокального циклу «Барвінки» (1900–1906 рр.) М. Лисенку, про який той схвально відгукнувся і привітав молодого автора. Світогляд Якова Степового формувався під впливом революційних подій 1905 р. Навчаючись у Петербурзькій консерваторії, він брав участь у страйках і демонстраціях. Відомо, що дехто з викладачів консерваторії підтримував ці протести, М. Римського-Корсакова було навіть звільнено. Після закінчення консерваторії Я. Степовий працює педагогом, а в 1914 р. був мобілізований до лав армії. За

клопотанням дирекції Київської консерваторії Я. Степового було демобілізовано і призначено на посаду викладача. З проголошенням Української Народної Республіки бере активну участь у створенні державних органів освітянського напрямку. Творчість Я. Степового стала українською класикою та невід'ємною часткою української демократичної культури, першої чверті ХХ ст., його музика захоплює слухачів і сьогодні.

План

1. К. Стеценко – класик української національної музики.
2. Романси та хорова музики К. Стеценка – кантати, хорові поеми, мініатюри.
3. Життєвий і творчий шлях Я. Степового.
4. Історичне значення композиторської творчості Я. Степового.

Семінарське заняття до теми 6.2. № 17

Тема 6.2.

Мета: дати характеристику творчості К. Стеценка і Я. Степового – композиторів третього періоду українського романтизму

План

1. Композиторська, диригентсько-хорова, педагогічна і музично-критична діяльність К. Стеценка.
2. Аналіз кантати «Шевченко», хорової поеми «Сон» К. Стеценка.
3. Романси та фортепіанна творчість Я. Степового.

Завдання для самостійної роботи до теми 6.2.

1. Ознайомитися та охарактеризувати романси К. Стеценка «Плавай, плавай, лебедоньку», «Стояла я і слухала весну» та «Дивлюсь я на яснії зорі».
2. Ознайомитися та охарактеризувати фортепіанні твори Я. Степового.

Література: 3, 5, 11.

ТЕМА 6.3. Розвиток національних класико-романтичних традицій в українській музиці – М. Леонтович, С. Людкевич

Анотація до лекції 6.3.

Микола Дмитрович Леонтович (1877-1923) – видатний український композитор початку ХХ ст. Проявив себе у жанрі обробки української пісні та у власних творах: хорових поемах «Льодолом», «Літні тони», «Легенда», «Моя пісня» та опері «На русалчин великдень». Всесвітньовідомий «Щедрик» М. Леонтович було написано у процесі навчання в 1919 р у Болеслава Яворського (учня С. Танєєва) як поліфонічне завдання. Однак, установка на створення новітнього, але глибоко національного мистецтва, яке відповідало би найсучаснішим професійним стандартам, сприяла досягненню автором видатного художнього результату. Подібні сцени з народного життя, обрядовими темами висловлені у хорових мініатюрах «Ой ніхто ж там не бував», «А вже сонце заходить», «Гра в зайчика» тощо. Звернення М. Леонтовича до тематики ліричних українських пісень принесло нашій культурі такі хорові шедеври як «Пряла», «Мала мати одну дочку», «Ой з-за гори кам'яної» та багато інших.

Опера М. Леонтовича «На русалчин великдень» побачила світ лише у 1977 році до 100-річчя з Дня народження автора в опрацюванні композитора Мирослава Скорика. Станіслав Людкевич увійшов в історію української музичної культури як масштабний композитор, видатний музикознавець, теоретик музики, педагог, фольклорист, організатор музично-творчих починань і невтомний громадський діяч. С. Людкевич є автором багатьох вокально-симфонічних творів, хорів, романсів, обробок народних пісень, опери «Довбуш», оркестрової і камерно-інструментальної музики. У доробку С. Людкевича науковця велика кількість музикознавчих праць, статей та рецензій, два масштабні фольклорні збірники з науковими коментарями.

План

1. Леонтович – класик української національної музики, хоровий диригент і педагог.
2. Хорова музика на основі української пісні та власні твори М. Леонтовича.
3. Життєвий і творчий шлях композитора, музикознавця, фольклориста, педагога, музично-громадського діяча С. Людкевича.
4. Твори С. Людкевича початку ХХ ст.: кантата-симфонія «Кавквз», кантата «Вільній Україні».

Семинарське заняття до теми 6.3. № 18

Тема 6.3.

Мета: дати характеристику авторським творам М. Леонтовича та кантаті-симфонії «Кавказ» С. Людкевича.

План

1. Опера «На русалчин великдень» М. Леонтовича.
2. Світове значення творчості композиторської творчості М. Леонтовича.
3. Фортепіанна музика С. Людкевича – українська національна класика.
4. Кантата-поема «Кавказ» С. Людкевича та інші твори композитора – класичні зразки 1930–1950-х рр.

Завдання для самостійної роботи до теми 6.3.

1. З'ясувати відмінності трактування казки Б Грінченка «На русалчин великдень» в однойменній опері М. Леонтовича.
2. Розкрити історичне значення постаті С. Людкевича як композитора, музикознавця і фольклориста.

Література: 5, 18, 19.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 6

Модульний контроль передбачає написання короткого есе (до 4 сторінок) на одну з обраних тем:

1. Проаналізувати на вибір один власний твір М. Леонтовича.
2. Проаналізувати на вибір одну з кантат С. Людкевича.

2.3. Історія світової музики

МОДУЛЬ 1. РОЗВИТОК СВІТОВОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО XVII СТОЛІТТЯ

ТЕМА 1.1. Зміст і мета вивчення курсу. Виникнення музичного мистецтва. Музичне мистецтво Стародавнього світу та античності

Анотація до лекції 1.1

Актуальність навчальної дисципліни «Історія світової музики». Мета та основні завдання навчальної дисципліни в контексті гуманітарного знання та мистецтвознавства. Специфічні риси музичного мистецтва первісного суспільства. Музичне мистецтво давніх Китаю та Індії в контексті культури східних цивілізацій. Особливості музичного мистецтва Давнього Єгипту та країн Близького Сходу в контексті культури східних цивілізацій. Музичне мистецтво Стародавнього світу та античності. Античність як найвищий ступінь розвитку стародавніх цивілізацій та фундамент сучасної європейської культури. Особливості античного світогляду.

Періодизація давньогрецької культури. Музичне мистецтво у давньогрецькій міфології. Суспільно-виховне значення музики у Давній Греції. Давньогрецька музична естетика. Теорія музики. Давньогрецька музична практика. Жанри давньогрецької музики: хорова та сольна лірика, трагедія, комедія, інструментальна музика.

Періодизація давньоримської культури. Музичне мистецтво Давнього Риму. Значення музичного мистецтва Давньої Греції та Риму для європейської музичної культури.

План

1. Актуальність навчальної дисципліни «Історія світової музики».
2. Специфічні риси музичного мистецтва первісного суспільства.
3. Музичне мистецтво Давнього Китаю, Давньої Індії, Давнього Єгипту
4. Музичне мистецтво Стародавнього світу та античності.
5. Музичне мистецтво в Давній Греції.
6. Музичне мистецтво Давнього Риму.
7. Значення музичного мистецтва Античності для європейської музичної культури.

Семінарське заняття до теми 1.1. № 1

Мета: дати характеристику музичному мистецтву первісного суспільства та давніх східних цивілізацій – давнім Китаю, Індії, Єгипту, країнам Близького Сходу, а також визначити значення музичного мистецтва Античності для європейської музичної культури.

План

1. Актуальність навчальної дисципліни «Історія світової музики».
2. Специфічні риси музичного мистецтва первісного суспільства.
3. Музичне мистецтво Давнього Китаю, Давньої Індії, Давнього Єгипту.

- Музичне мистецтво Стародавнього світу та античності.
- Музичне мистецтво в Давній Греції.
- Музичне мистецтво Давнього Риму.
- Значення музичного мистецтва Античності для європейської музичної культури.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

- Поясніть збереження традицій музичного мистецтва давніх Китаю та Індії до сьогодення. Наведіть музичні приклади історичної тяглості.
- На прикладі традиційного музичного мистецтва африканських країн показати риси архаїчних музичних культур.
- Культура античності. Греція і Рим (зв'язки з культурами Єгипту та інших країн Сходу).
- Періодизація музичного мистецтва, хронологічні межі та головні риси музичної культури

Література: 5, 6, 15, 16.

ТЕМА 1.2. Музичне мистецтво Середньовіччя

Анотація до лекції 1.2.

Нова мистецька й музична естетика. Основоположні ознаки богослужбового співу. Особливості ранньовізантійської християнської культури. Становлення богослужб, розвиток нових Богослужбових жанрів. Монодія як провідний тип співу у ранньохристиянській церкві. Шляхи розвитку європейської культури й мистецтва після розподілу християнства. Радикальні зрушення, пов'язані з переходом на лінійну нотацію, нове розуміння музики. Періодизація й характеристика етапів. Ранні форми багатоголосся, їх відношення до монодії; григоріанський хорал. Проблема «авторитетного зразка» (хоралу) як прояв канонічності, його відбиття в багатоголоссі.

Органум, його види, формування функційної системи, нові жанри і форми. Готика, провідна роль Франції. Спільні ознаки в архітектурі, поезії, музиці. Роль міст і Парижу як культурного і наукового центру. Школа Нотр-дам і університет.

Мистецтво нової епохи (Арс нова). Національні культурні центри (Франція, Італія, Англія). Меса г. Де Машо.

План

- Основоположні ознаки богослужбового співу.
- Монодія як провідний тип співу у ранньохристиянській церкві
- Радикальні зрушення, пов'язані з переходом на лінійну нотацію
- Органум, його види, формування функційної системи, нові жанри і форми.
- Мистецтво нової епохи (Арс нова).
- Меса г. Де Машо.

Семінарське заняття до теми 1.2. № 2

Мета: дати характеристику музичному мистецтву Середньовіччя та розкрити його значення для європейської культури.

План

1. Основоположні ознаки богослужбового співу.
2. Монодія як провідний тип співу у ранньохристиянській церкві
3. Радикальні зрушення, пов'язані з переходом на лінійну нотацію
4. Органум, його види, формування функційної системи, нові жанри і форми.
5. Мистецтво нової епохи (Арс нова).
6. Меса г. Де Машо.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2.

1. Наведіть відомі Вам факти, щодо системи нотного запису Середньовіччя.
2. Яким був спів на початку середньовіччя у церкві.
3. Що таке григоріанський хорал.
4. Які види органуму існують.
5. Що таке Ars nova. Звідки пішла назва.
6. Дайте визначення жанрам: мотет, органум.

Література: 1, 5, 6, 15, 16.

Тема 1.3. Музичне мистецтво Ренесансу

Анотація до лекції 1.3.

Нова естетика, відбиття нових ідеалів у мистецтві Ренесансу. Зміна ціннісних орієнтацій у зв'язку з відкриттям античної спадщини. Людина як вища цінність та «міра всіх речей»; значення особистості, гуманізм та антропоцентризм. Культура як цілісність, нові ознаки музики. Зміна «картини світу», глибинна характеристика особливостей музичного твору. Нове розуміння музичного твору як творчості автора, композитора. Поняття *стилю*.

Формування стильової системи, ознаки «класичності». Внутрішня еволюція ренесансної епохи і музики. Наростання нових факторів з середини XVI ст. Принципова важливість становлення інструментальної музики як незалежного мистецтва. Внесок різних національних шкіл та особлива вага Венеціанської. Творчість Д. Палестрини як кульмінаційне вираження у музиці ренесансного гармонійного світовідчуття. Особливості жанру мадригалу як вільної ліричної композиції. Нове у засобах музичної виразності мадригалів у зв'язку з поетичним текстом. Витоки опери, жанр *drama per musica*. Культурно-історичні передумови зародження жанру в Італії.

План

1. Нова естетика у мистецтві Ренесансу.
2. Принципова важливість становлення інструментальної музики як незалежного мистецтва.
3. Внесок різних національних шкіл.

4. Творчість Д. Палестрини як кульмінаційне вираження у музиці ренесансного гармонійного світовідчуття.

5. Витоки опери, жанр *drama per musica*.

Семінарське заняття до теми 1.3. № 3

Мета: дати характеристику музичному мистецтву Ренесансу. Обґрунтувати внесок різних національних шкіл. Творчість Д. Палестрини. Зародження опери

Завдання для самостійної роботи до теми 1.3.

1. Нове у засобах музичної виразності мадригалів у зв'язку з поетичним текстом.

2. Витоки опери, жанр *drama per musica*.

3. Культурно-історичні передумови зародження жанру в Італії.

Література: 5, 6, 15, 16.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Модульний контроль передбачає написання короткого есе (до 2 сторінок) на одну з обраних тем.

1. Охарактеризувати естетику у мистецтві Ренесансу

2. Дати характеристику становлення інструментальної музики мистецтві Ренесансу.

МОДУЛЬ 2. МУЗИЧНА КУЛЬТУРА XVII–XVIII СТОЛІТТЯ

ТЕМА 2.1. Музичне мистецтво бароко. Виникнення і розвиток опери та в інструментальної музики XVII–XVIII ст.

Анотація до лекції 2.1.

Розвиток опери в Італії, Франції, Англії. Мистецтво Нового часу. Епохальні зміни й характеристика нової культурної парадигми.

Новочасна «картина світу», значення наукових відкриттів, філософського дискурсу для трагічного сприйняття дійсності. Вдосконалення музичного інструментарію та розквіт інструментальної музики.

Італійська скрипкова школа. Творчість А. Вівальді. Жанр інструментального концерту (*concerto grosso*). Творчість французьких клавесиністів та її зв'язок зі стилем рококо.

План

1. Розвиток опери в Італії, Франції, Англії.

2. Вдосконалення музичного інструментарію та розквіт інструментальної музики.

3. Італійська скрипкова школа.

4. Творчість А. Вівальді.

Семінарське заняття до теми 2.1. № 4

Мета: дати характеристику засади виникнення і розвитку опери та інструментальної музики XVII - XVIII ст.

План

1. Розвиток опери в Італії, Франції, Англії.
2. Вдосконалення музичного інструментарію та розквіт інструментальної музики.
3. Італійська скрипкова школа.
4. Творчість А. Вівальді.
5. Жанр інструментального концерту (concerto grosso).

Завдання для самостійної роботи до теми 2.1.

Підготувати есе на вибрану тему:

1. Розвиток опери в Італії у XVII–XVIII ст.
2. Розвиток у Франції у XVII–XVIII ст.
3. Розвиток опери в Англії у XVII–XVIII ст.
4. Творчість А. Вівальді.

Література: 5, 6, 15, 16.

ТЕМА 2.2. Творчість Г. Генделя

Анотація до лекції 2.2.

Життєтворчих шлях композитора. Тяжіння до масштабних світських жанрів – опери та ораторії. Риси індивідуального стилю (зростання ролі мелодії та гомофонного викладу). Опера-seria як його провідний жанровий тип. Його особливості (сюжети, коло ідей та образів; функція, структура, типологія сольних номерів – арій da capo; функція і різновиди речитативів). Жанр ораторії. Спільні і відмінні риси з оперою, месою, пасіонами (роль хору, переважання епічного первення над драматичним, позацерковні умови виконання). Своєрідність відбиття біблійних легенд і євангельських тем в ораторіях Генделя.

План

1. Творчість Г.Ф.Генделя як підсумок розвитку «старовинної» музики.
2. Основні етапи і жанри творчості композитора.
3. Ораторія як найвище художнє досягнення Г.Ф.Генделя.

Семінарське заняття до теми 2.2 № 5

Мета: дати характеристику творчості Г.Ф.Генделя

План

1. Творчість Г.Ф.Генделя.
2. Основні етапи і жанри творчості композитора.
3. Ораторія як найвище художнє досягнення Г.Ф.Генделя.
4. Своєрідність відбиття біблійних легенд та євангельських тем в ораторіях Генделя.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.2.

Детальніше дослідити риси індивідуального стилю Г.Ф.Генделя. Італійська опера-seria як провідний жанр творчості Г.Ф.Генделя

ТЕМА 2.3. Життєвий і творчий шлях Йоганна Себастьяна Баха

Анотація до лекції 2.3.

Клавірна та кантатно-ораторіальна творчість. Місце творчості Й. С. Баха в історії світової музики. Своєрідність прочитання жанрових канонів бароко, синтезування традицій різних національних композиторських шкіл, оновлення німецької музичної традиції. Етапи творчої біографії. Образи, ідеї музики Баха. Доля спадщини. Жанри творчості: органна музика. Історія протестантського хоралу. Жанр хоральної прелюдії. Поєднання імпровізаційного та композиційного у «малих циклах»: токкати та фуги, прелюдії і фуги, фантазії і фуги. Основні принципи побудови фуги як поліфонічної форми.

Інструментальна творчість. Новаторство Баха щодо аплікатурних принципів клавірної гри. Розширення образно-змістовної сфери клавірних творів. Клавір як концертний інструмент.

Оркестрові твори; перетворення концертних принципів. Кантатно-ораторіальна творчість, її зв'язок із релігійними ідеями.

План

1. Клавірна та кантатно-ораторіальна творчість Й. С. Баха.
2. Образи, ідеї музики Баха.
3. Жанр хоральної прелюдії.
4. Інструментальна та оркестрова творчість.

Семінарське заняття до теми 2.3. № 6

Мета: дати характеристику творчості Й. С. Баха

План

1. Клавірна та кантатно-ораторіальна творчість Й. С. Баха.
2. Образи, ідеї музики Баха.
3. Жанр хоральної прелюдії.
4. Інструментальна та оркестрова творчість.
5. Кантатно-ораторіальна творчість, її зв'язок із релігійними ідеями.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.3.

Проаналізувати вибраний твір із вокальної творчості Й. С. Баха.

Література: 5, 6, 15, 16.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2,4

Модульний контроль передбачає написання короткого есе (до 2 сторінок) на одну з обраних тем.

1. Клавірна та кантатно-ораторіальна творчість Й. С. Баха.
2. Жанр хоральної прелюдії.
3. Ораторія як найвище художнє досягнення Г.Ф.Генделя.
4. Доля спадщини Й. С. Баха.

МОДУЛЬ 3. КЛАСИЦИЗМ У МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

ТЕМА 3.1. Віденський музичний класицизм (Йозеф Гайдн)

Анотація до лекції 3.1.

Філософсько-естетичні засади класицистського стилю в європейському мистецтві XVIII. Симфонія як жанр: драматургія, структура циклу, співвідношення частин. Постать К.В.Глюка. Роль французької традиції у формуванні нових поглядів на оперне мистецтво. Оркестр віденських класиків. Й.Гайдн - світогляд та загальна ідейно-художня спрямованість його творчості.

План

1. Філософсько-естетичні засади класицистського стилю в європейському мистецтві.
2. Симфонія як жанр.
3. Роль французької традиції у формуванні нових поглядів на оперне мистецтво.
4. Й.Гайдн – світогляд і загальна ідейно-художня спрямованість його творчості.

Семінарське заняття до теми 3.1. № 7

Мета: дати характеристику віденському класицизму та творчості Йозефа Гайдна.

План

1. Філософсько-естетичні засади класицистського стилю в європейському мистецтві.
2. Симфонія як жанр.
3. Роль французької традиції у формуванні нових поглядів на оперне мистецтво.
4. Постать К.В.Глюка.
5. Й.Гайдн – світогляд і загальна ідейно-художня спрямованість його творчості.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.

Проаналізувати вибрані вокальні твори Й.Гайдна.

Література: 15, 16.

ТЕМА 3.2. Творчість Вольфганга Амадея Моцарта

Анотація до лекції 3.2.

Життєвий і творчий шлях композитора. В. А. Моцарт – австрійський композитор, представник віденської класичної школи. Зв'язок творчості Моцарта з передовими ідеями часу. Використання різних музичних жанрів та їх новаторське трактування. Філософська глибина музики, еволюція оперних та симфонічних жанрів у його творчості. Опера «Весілля Фігаро». Симфонія № 40 g-moll. «Реквієм». Значення творчості композитора для розвитку європейської музичної культури.

План

1. Життєвий та творчий шлях композитора.
2. Зв'язок творчості Моцарта з передовими ідеями часу.
3. Опера «Весілля Фігаро».
4. Симфонія № 40 g-moll.

Семінарське заняття до теми 3.2 № 8

Мета: дати характеристику творчості В. А. Моцарта.

План

1. Життєвий і творчий шлях композитора.
2. Зв'язок творчості Моцарта з передовими ідеями часу.
3. Опера «Весілля Фігаро».
4. Симфонія № 40 g-moll.
5. Значення творчості композитора для розвитку європейської музичної культури.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2.

Проаналізувати зінгшпіль «Чарівна флейта».

Література: 15, 16.

ТЕМА 3.3. Життєвий і творчий шлях Людвіга ван Бетховена

Анотація до лекції 3.3.

Життєтворчий шлях. Новаторство Бетховена: введення в мистецтво нових ідей, тем героїки та боротьби, відсторонення від стилю аристократичної культури палаців у напрямку до масовості та демократизму. Симфонії Бетховена. Їх світове значення і місце у творчому доробку композитора. Значення досягнень у жанрі симфонії: насичення суспільними ідеями, піднесення симфонії до ідейного рівня філософії та драматургії. Різноманітність жанрових різновидів симфонії. Новації у структурі циклу, програмність.

Фортепіанні сонати. Драматичний характер більшості сонат на відміну від героїко-драматичного характеру симфоній. Діапазон художніх образів та настроїв. Оригінальність фортепіанного стилю. Мотиви автобіографічності. Музично-драматургічний план сонати №14.

План

1. Л. ван Бетховен – німецький композитор, що втілює у творчості високі громадянські ідеали свого часу.
2. Життєвий та творчий шлях.
3. Основна тема творчості – героїчна боротьба в ім'я свободи та щастя людства.
4. Перехід від мистецтва класицизму до романтизму.
5. Творчість Бетховена - вершина віденського класичного стилю.
6. Багатство і різноманітність тем та настроїв у творах Бетховена.
7. Основний напрям творчості – інструментальна музика.

Семінарське заняття до теми 3.3. № 9

Мета: дати характеристику творчості Людвіга ван Бетховена.

План

1. Життєвий та творчий шлях. Л. ван Бетховена.
2. Основна тема творчості – героїчна боротьба в ім'я свободи та щастя людства.
3. Перехід від мистецтва класицизму до романтизму.
4. Творчість Бетховена – вершина віденського класичного стилю.
5. Багатство і різноманітність тем та настроїв у творах Бетховена.
6. Основний напрям творчості – інструментальна музика.
7. Музично-драматургічний план сонати №14.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.3.

Музично-драматургічні плани сонати № 8 «Патетичної».

Література: 15, 16.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3.4

Написання есе, або тестовий контроль по темі «Класицизм у музичному мистецтві».

Теми для есе:

Симфонічна та оперна творчість В. А. Моцарта.

Творча постать Л. В. Бетховена.

Фортепіанні сонати Л. В. Бетховена.

МОДУЛЬ 4. РОМАНТИЗМ У МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

ТЕМА 4.1. Романтизм як провідний художній напрям західноєвропейського мистецтва XIX ст. (Франц Шуберт)

Анотація до лекції 4.1.

Соціально-політичні передумови виникнення романтизму. Поразка французької революції, період політичної реакції. Романтизм – ведучий

художній напрям західноєвропейського мистецтва в першій половині ХІХ ст. Конфлікт мрії та дійсності. Пошуки нових форм, жанрів та засобів музичної виразності в творчості романтиків. Життєвий та творчий шлях Ф. Шуберта. Вокальні цикли «Прекрасна мірошниця» та «Зимовий шлях». Симфонія № 8. Фортепіанні та вокальні твори.

План

1. Філософські засади та суспільно-історичні передумови європейського романтизму.
2. Подальша індивідуалізація композиторського стилю, формування національних шкіл.
3. Програмність (новий тип співвідношення вербального та музичного компонентів), ідея синтезу мистецтв, поетика.
4. Основні етапи життєвого і творчого шляху Ф. Шуберта.
5. Вокальні цикли «Прекрасна мірошниця» та «Зимовий шлях».
6. Симфонія № 8.
7. Фортепіанні та вокальні твори.

Семінарське заняття до теми 4.1. № 10

Мета: дати характеристику романтизм як провідному художньому напрямку західноєвропейського мистецтва ХІХ ст. Дослідити творчість Франца Шуберта.

План

1. Філософські засади та суспільно-історичні передумови європейського романтизму.
2. Подальша індивідуалізація композиторського стилю, формування національних шкіл.
3. Програмність (новий тип співвідношення вербального та музичного компонентів), ідея синтезу мистецтв, поетика.
4. Основні етапи життєвого і творчого шляху Ф. Шуберта.
5. Вокальні цикли «Прекрасна мірошниця» та «Зимовий шлях».
6. Симфонія № 8.
7. Фортепіанні та вокальні твори.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.1.

Визначити основні відмінності романтизму та класицизму.

Література: 8, 15, 16.

ТЕМА 4.2. Творчість Роберта Шумана

Анотація до лекції 4.2.

Фортепіанний і вокальний спадок. Р. Шумана. Композиторська та музично-критична діяльність Р. Шумана яскравого представника німецького романтизму. Вокальні та фортепіанні цикли композитора («Кохання поета», «Кохання і життя жінки», «Фантастичні п'єси»).

План

1. Фортепіанний і вокальний спадок. Р. Шумана.
2. Композиторська та музично-критична діяльність Р. Шумана яскравого представника німецького романтизму.
3. Вокальні та фортепіанні цикли композитора («Кохання поета», «Кохання і життя жінки», «Фантастичні п'єси»).

Семінарське заняття до теми 4.2 № 11

Мета: дати характеристику творчості Роберта Шумана.

План

1. Фортепіанний та вокальний спадок. Р. Шумана.
2. Композиторська та музично-критична діяльність Р. Шумана яскравого представника німецького романтизму.
3. Вокальні та фортепіанні цикли композитора («Кохання поета», «Кохання і життя жінки», «Фантастичні п'єси»).

Завдання для самостійної роботи до теми 4.2.

Прослухати повністю вокальні та фортепіанні цикли композитора («Кохання поета», «Кохання і життя жінки», «Фантастичні п'єси»).

ТЕМА 4.3. Життєвий і творчий шлях Фредеріка Шопена

Анотація до лекції 4.3.

Національно-визвольний рух і польська культура XIX ст. Творчість польських композиторів: М.Огінського – автора перших класичних полонезів; С. Монюшка - автора першої національної опери. Ф. Шопен – основоположник польської музичної класики, композитор-патріот, співець національно-визвольного руху в Польщі першої половини XIX ст. Тема батьківщини – основна у творчості Шопена. Шопен – «поет фортепіано». Розширення жанрів фортепіанної музики. Відношення Шопена до національної польської музики, світового класичного надбання та романтичного мистецтва. Жанрова різноманітність творів Шопена, їх мелодичне багатство, гармонічна яскравість, структурна різноманітність. Світове значення творчості Шопена. Життєвий і творчий шлях.

План

1. Національно-визвольний рух і польська культура XIX ст.
2. Творчість польських композиторів: М.Огінського – автора перших класичних полонезів; С. Монюшка – автора першої національної опери.
3. Ф. Шопен – основоположник польської музичної класики, композитор-патріот, співець національно-визвольного руху в Польщі першої половини XIX ст.
4. Жанрова різноманітність творів Шопена, їх мелодичне багатство, гармонічна яскравість, структурна різноманітність.
5. Світове значення творчості Шопена. Життєвий і творчий шлях.

Семінарське заняття до теми 4.3. № 12

Мета: дати характеристику творчості Фредеріка Шопена.

План

1. Національно-визвольний рух і польська культура XIX ст.
2. Творчість польських композиторів: М.Огінського – автора перших класичних полонезів; С. Монюшка – автора першої національної опери.
3. Ф. Шопен – основоположник польської музичної класики, композитор-патріот, співець національно-визвольного руху в Польщі першої половини XIX ст.
4. Жанрова різноманітність творів Шопена, їх мелодичне багатство, гармонічна яскравість, структурна різноманітність.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.3.

Прослухати «Революційний етюд» та вибрані вальси і полонези Ф.Шопена.
Література: 8, 15, 16.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 4.4.

Модульний контроль передбачає написання есе, або проходження тестування по темі «Романтизм в музичному мистецтві».

Теми для есе:

«Революційний етюд» Ф.Шопена.

С. Монюшка – автора першої національної опери.

Фортепіанний і вокальний спадок Р. Шумана.

МОДУЛЬ 5. ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКЕ ОПЕРНЕ МИСТЕЦТВО XIX СТ.

ТЕМА 5.1. Творчість Дж. Россіні, В.Белліні, Г.Доніцетті

Анотація до лекції 5.1.

Формування нової оперної школи. Життєвий і творчий шлях Дж. Россіні. Опера «Севільський цирульник». Важлива роль оркестру, який в творах Россіні ставав «живим», «рухливим» і «блискучим». Італійська опера після Россіні (В. Белліні, Г. Доніцетті). Творча спадщина Г. Доніцетті – 75 опер, 16 симфоній, 19 струнних квартетів, 193 пісні, 45 дуетів, 3 ораторії, 28 кантат, інструментальні концерти, сонати та інші твори. В. Белліні – 11 опер («Норма», «Сомнамбула», «Пуритани»). Слухання фрагментів з опер В. Белліні та Г.Доніцетті.

План

1. Формування нової оперної школи.
2. Життєвий і творчий шлях Дж. Россіні. Опера «Севільський цирульник».
3. Творча спадщина Г. Доніцетті – 75 опер, 16 симфоній, 19 струнних квартетів, 193 пісні, 45 дуетів, 3 ораторії, 28 кантат, інструментальні концерти, сонати та інші твори.
4. Творча спадщина В. Белліні – 11 опер («Норма», «Сомнамбула», «Пуритани»).
5. Слухання фрагментів з опер Дж. Россіні, В. Белліні та Г.Доніцетті.

Семінарське заняття до теми 5.1. № 13

Мета: дати характеристику становленню та формуванню нової оперної школи.

План

1. Формування нової оперної школи.
2. Життєвий і творчий шлях Дж. Россіні. Опера «Севільський цирульник».
3. Творча спадщина Г. Доніцетті – 75 опер, 16 симфоній, 19 струнних квартетів, 193 пісні, 45 дуєтів, 3 ораторії, 28 кантат, інструментальні концерти сонати та інші твори.
4. Творча спадщина В. Белліні – 11 опер («Норма», «Сомнамбула», «Пуритани»).
5. Слухання фрагментів з опер Дж. Россіні, В. Белліні та Г. Доніцетті.

Завдання для самостійної роботи до теми 5.5.

Слухання фрагментів з опер Дж. Россіні, В. Белліні та Г. Доніцетті.
Література: 7, 8, 15, 16.

ТЕМА 5.2. Оперна творчість Джузеппе Верді

Анотація до лекції 5.2.

Національно-визвольна боротьба італійського народу. Романтичні тенденції в італійській літературі. Дж. Верді – класик італійської музики, композитор-реаліст, «маестро італійської революції». Нерозривний зв'язок творчої та суспільної діяльності Верді з визвольною боротьбою італійського народу. Опора на традиції національної опери. Глибокий ідейний зміст його творчості. Опери «Ріголетто», «Аїда», «Травіата». Життєвий і творчий шлях Дж. Верді.

План

1. Романтичні тенденції в італійській літературі.
2. Дж. Верді – класик італійської музики, композитор-реаліст, «маестро італійської революції».
3. Нерозривний зв'язок творчої та суспільної діяльності Верді з визвольною боротьбою італійського народу. Опора на традиції національної опери.
4. Опери «Ріголетто», «Аїда», «Травіата». Життєвий та творчий шлях Дж. Верді.

Семінарське заняття до теми 5.2. № 14

Мета: дати характеристику творчості Дж. Верді.

План

1. Романтичні тенденції в італійській літературі.
2. Дж. Верді – класик італійської музики, композитор-реаліст, «маестро італійської революції».

3. Нерозривний зв'язок творчої та суспільної діяльності Верді з визвольною боротьбою італійського народу. Опора на традиції національної опери.

4. Опери «Ріголетто», «Аїда», «Травіата». Життєвий та творчий шлях Дж.Верді.

Завдання для самостійної роботи до теми 5.2.

Ознайомитися з вибраними операми Дж.Верді («Трубадури», «Отелло», «Дон Карлос»).

Література: 7, 8, 15, 16.

ТЕМА 5.3. Оперна реформа Ріхарда Вагнера

Анотація до лекції 5.3.

Соціально-політичне та культурне життя в Німеччині другої половини ХІХ ст. Протиріччя в розвитку німецької музики. Р.Вагнер – німецький композитор, реформатор опери, автор лібрето. Естетичні та філософські погляди Вагнера. Вагнер і світовий музичний театр ХІХ ст. Звернення до міфологічних сюжетів, прагнення до синтезу музики і драми в опері. Створення «наскрізності» музичної дії, відмова від традиційних оперних номерів, система лейтмотивів, ведуча роль оркестру в операх Вагнера. Домінуюче значення речитативної декламації у вокальних партіях. Статичність дії.

План

1. Життєвий та творчий шлях Р.Вагнера
2. Соціально-політичне та культурне життя в Німеччині другої половини ХІХст.
3. Естетичні та філософські погляди Вагнера.
4. Вагнер і світовий музичний театр ХІХ ст.
5. Звернення до міфологічних сюжетів, прагнення до синтезу музики і драми в опері.
6. Система лейтмотивів і ведуча роль оркестру в операх Вагнера.

Семінарське заняття до теми 5.3 № 15

Мета: дати характеристику творчості Р.Вагнера

План

1. Життєвий і творчий шлях Р.Вагнера
2. Соціально-політичне та культурне життя в Німеччині другої половини ХІХст.
3. Естетичні та філософські погляди Вагнера.
4. Вагнер і світовий музичний театр ХІХ ст.
5. Звернення до міфологічних сюжетів, прагнення до синтезу музики і драми в опері.
6. Система лейтмотивів і ведуча роль оркестру в операх Вагнера.

Завдання для самостійної роботи до теми 5.3.

Ознайомитися із вибраними операми Р. Вагнера (Перстень Нібелунга).

Література: 7, 8, 15, 16.

ТЕМА 5.4. Життєвий і творчий шлях Жоржа Бізе

Анотація до лекції 5.4.

Бізе Ж. – видатний французький композитор. Вираження в його творчості кращих традицій французької музичної культури. Творчість Бізе Ж.– вершина реалізму у музиці ХІХ ст. Опера «Кармен».

План

1. Життєвий і творчий шлях Ж.Бізе
2. Вираження в творчості Ж.Бізе кращих традицій французької музичної культури.
3. Опера «Кармен».

Семінарське заняття до теми 5.4. № 16

Мета: дати характеристику творчості Ж. Бізе, проаналізувати оперу «Кармен».

План

1. Життєвий і творчий шлях Ж.Бізе
2. Вираження в творчості Ж.Бізе кращих традицій французької музичної культури.
3. Опера «Кармен».

Завдання для самостійної роботи до теми 5.4.

Прослухати повністю оперу «Кармен».

Література: 7, 8, 15, 16.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 5

Модульний контроль передбачає написання есе, або проходження тестування по темі «Західноєвропейське оперне мистецтво ХІХ ст.».

Теми для есе:

1. Порівняти оперну реформу Дж. Верді та Р.Вагнера.
2. Аналіз вибраних опер Дж. Россіні, В.Белліні, Г.Доніцетті.
3. Вокальні особливості виконання арій з опера «Кармен».

МОДУЛЬ 6. РОЗВИТОК ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРА ВІД ХІХ СТ. В ДО СУЧАСНОСТІ

ТЕМА 5.1. Західноєвропейська музична культура ХІХ ст. (К. М. Вебер, Й. Штраус)

Анотація до лекції 6.1.

Творчість К.М.Вебера і його романтична опера. Романтична натхненність, мелодійна гнучкість і краса, опора на австрійський міський фольклор, практику побутового музикування. Найвидатніший майстер віденського вальсу й оперети. Твори Й. Штрауса: «Життя артиста», «На прекрасному блакитному Дунаєві», «Казки Віденського лісу», «Віденська кров», «Весняні голоси», «Імператорський вальс».

План

1. К.М.Вебер і його романтична опера.
2. Найвидатніший майстер віденського вальсу й оперети.
- 3 Твори Й. Штрауса: «Життя артиста», «На прекрасному блакитному Дунаєві», «Казки Віденського лісу», «Віденська кров», «Весняні голоси», «Імператорський вальс»

Семінарське заняття до теми 6.1. № 17

Мета: дати характеристику творчості К.М.Вебера та Й. Штрауса.

План

1. К.М.Вебер і його романтична опера.
2. Найвидатніший майстер віденського вальсу й оперети.
3. Твори Й. Штрауса: «Життя артиста», «На прекрасному блакитному Дунаєві», «Казки Віденського лісу», «Віденська кров», «Весняні голоси», «Імператорський вальс».

Завдання для самостійної роботи до теми 6.6.

Послухати фрагменти з оперет «Летюча миша», «Циганський барон».

Література: 7, 8, 15, 16.

ТЕМА 6.2. Творчість Ференца Ліста, Йоганеса Брамса, Дж. Пуччіні

Анотація до лекції 6.2.

Життєвий і творчий шлях Г. Берліоза. Ф Ліст – класик угорської музики, композитор, піаніст, диригент, педагог, музичний критик. Упродовж свого життя він створив понад 1300 творів.

Зв'язок творчої діяльності Ліста з визвольним рухом угорського народу, з демократичною угорською культурою. Національна героїка творчості Ліста. Життєвий і творчий шлях. Й. Брамса. Пісенна основа творчості Брамса, зв'язки з фольклором різних країн. Великі вокально-симфонічні цикли – чотири симфонії, фортепіанні та скрипкові концерти. Пісенний симфонізм Брамса. Протиставлення Вагнера Брамсу. Творчість Дж. Пуччіні, опера «Мадам Баттерфляй».

План

1. Життєвий і творчий шлях Г. Берліоза.
2. Ф. Ліст – класик угорської музики, композитор, піаніст, диригент, педагог, музичний критик.
3. Зв'язок творчої діяльності Ліста з визвольним рухом угорського народу, з демократичною угорською культурою. Національна героїка творчості Ліста.
4. Життєвий та творчий шлях. Й. Брамса.
5. Пісенна основа творчості Брамса, зв'язки з фольклором різних країн.
6. Творчість Дж. Пуччіні, опера «Мадам Баттерфляй».

Семінарське заняття до теми 6.2. № 18

Мета: дати характеристику творчості Ференца Ліста, Йоганеса Брамса, Дж. Пуччіні.

План

1. Життєвий і творчий шлях Г. Берліоза.
2. Ф. Ліст – класик угорської музики, композитор, піаніст, диригент, педагог, музичний критик.
3. Зв'язок творчої діяльності Ліста з визвольним рухом угорського народу, з демократичною угорською культурою. Національна героїка творчості Ліста.
4. Життєвий і творчий шлях. Й. Брамса.
5. Пісенна основа творчості Брамса, зв'язки з фольклором різних країн.
6. Творчість Дж. Пуччіні, опера «Мадам Баттерфляй».

Завдання для самостійної роботи до теми 6.2.

Послухати вибрані твори Гектора Берліоза, Ференца Ліста, Дж. Пуччіні.
Література: 4, 7, 8, 15, 16.

ТЕМА 6.3. Національні музичні школи. Творчість Б. Сметани, А. Дворжака та Е. Гріга

Анотація до лекції 6.3.

Б.Сметана та А.Дворжак – представники чеської національної музичної школи другої половини XIX ст. Чеські народні танці (полька, скочка, соуседска, фуріант), їх своєрідність і національні особливості. Симфонізація танцювальних жанрів в творчості Б.Сметани. А. Дворжак композитор і диригент епохи романтизму, слідом за Б. Сметаною розвивав національні традиції й затвердив світове значення чеської музики. Твори відрізняються мелодійністю багатством, розмаїтістю ритму й гармонії, барвистістю інструментування, стрункістю форми. Б.Сметана симфонічна поема «Влтава», А.Дворжак «Слов'янські танці». Е. Гріг – основоположник норвезької музичної класики. Втілення в музиці композитора особливостей стилю норвезьких народних пісень і танців. Ведуче значення ліричних образів та малих форм в його творчості. Музика до драми Г.Ібсена «Пер Гюнт», «Ліричні п'єси» (за вибором). «Поетичні картинки», концерт для фортепіано з оркестром a-moll.

План

1. Б.Сметана та А.Дворжак – представники чеської національної музичної школи другої половини ХІХ ст.
2. Чеські народні танці (полька, скочка, соуседска, фуріант), їх своєрідність і національні особливості.
3. Б.Сметана симфонічна поема «Влтава», А.Дворжак «Слов'янські танці».
4. Е. Гріг – основоположник норвезької музичної класики. Втілення в музиці композитора особливостей стилю норвезьких народних пісень і танців. Ведуче значення ліричних образів та малих форм в його творчості.
5. Музика до драми Г.Ібсена «Пер Гюнт», «Ліричні п'єси» (за вибором). «Поетичні картинки», концерт для фортепіано з оркестром а-moll.

Семінарське заняття до теми 6.3. № 19

Мета: дати характеристику творчості Б. Сметани, А. Дворжака та Е. Гріга.

План

1. Б.Сметана та А.Дворжак – представники чеської національної музичної школи другої половини ХІХ ст.
2. Чеські народні танці (полька, скочка, соуседска, фуріант), їх своєрідність і національні особливості.
3. Б.Сметана симфонічна поема «Влтава», А.Дворжак «Слов'янські танці».
4. Е.Гріг – основоположник норвезької музичної класики. Втілення в музиці композитора особливостей стилю норвезьких народних пісень і танців. Ведуче значення ліричних образів та малих форм в його творчості.
5. Музика до драми Г.Ібсена «Пер Гюнт», «Ліричні п'єси» (за вибором). «Поетичні картинки», концерт для фортепіано з оркестром а-moll.

Завдання для самостійної роботи до теми 6.3.

Послухати на вибір твори Б. Сметани, А. Дворжака та Е. Гріга.

Література: 8, 15, 10, 16.

ТЕМА 6.4. Французький імпресіонізм. Творчість К. Дебюссі та М. Равеля. Джазова музика, творчість Дж.Гершвіна

Анотація до лекції 6.4.

Протиріччя і складні процеси, різні художні напрями, характерні для музичного мистецтва кінця ХІХ – початку ХХ ст. Імпресіонізм – одна з найважливіших художніх течій цього періоду. Французька література та живопис на рубежі віків (С.Маларме, Ш.Бодлер, П.Верлен, художники-імпресіоністи К.Моне, О.Ренуар, скульптор О.Роден). Естетика імпресіонізму. Ескізність, фрагментарність. Музичний імпресіонізм. Його представники – К.Дебюссі, М.Равель. Образи природи, картини життя народу, інтерес до життя народу в їх творчості. Джазова музика, творчість Дж.Гершвіна.

План

1. Імпресіонізм – одна з найважливіших художніх течій цього періоду.

2. Французька література та живопис на рубежі віків (С.Маларме, Ш.Бодлер, П.Верлен, художники-імпресіоністи К.Моне, О.Ренуар, скульптор О.Роден).
3. Музичний імпресіонізм.
4. Життєвий і творчий шлях К.Дебюссі і М.Равеля. Образи природи, картини життя народу, інтерес до життя народу в їх творчості.
5. Джазова музика, творчість Дж.Гершвіна.

Семінарське заняття до теми 6.4. № 20

Мета: дати характеристику імпресіонізму та дослідити творчість К. Дебюссі та М. Равеля.

План

1. Імпресіонізм – одна з найважливіших художніх течій цього періоду.
2. Французька література та живопис на рубежі віків (С.Маларме, Ш.Бодлер, П.Верлен, художники-імпресіоністи К.Моне, О.Ренуар, скульптор О.Роден).
3. Музичний імпресіонізм.
4. Життєвий та творчий шлях К.Дебюссі і М.Равеля.
5. Образи природи, картини життя народу, інтерес до життя народу в їх творчості.
5. Джазова музика, творчість Дж.Гершвіна.

Завдання для самостійної роботи до теми 6.4.

Послухати вибрані твори К.Дебюссі, Дж.Гершвіна і М.Равеля.

Література: 8, 15, 10, 16.

ТЕМА 6.5. Творчість Арнольда Шенберга, Кшиштофа Пендерецького, К.Орфа. Модернізм, авангард і постмодернізм. Сучасна академічна музика

Анотація до лекції 6.5.

Історичні та соціальні умови виникнення експресіонізму. Музичний експресіонізм, представлений творчістю композиторів нової віденської школи (А.Шонберг, А.Берг, А.Веберн). Втілення в творах К.Орфа елементів старовинних обрядів, театральних жанрів, архаїчних пластів фольклору. К.Орф – педагог. Життєвий і творчий шлях К. Пендерецького. Відомі композитори ХХ ст. Модернізм, авангард та постмодернізм. Сучасна академічна музика.

План

1. Історичні та соціальні умови виникнення експресіонізму.
2. Музичний експресіонізм, представлений творчістю композиторів нової віденської школи (А.Шонберг, А.Берг, А.Веберн).
3. Втілення в творах К.Орфа елементів старовинних обрядів, театральних жанрів, архаїчних пластів фольклору.
4. К. Орф – педагог.
5. Життєвий і творчий шлях К. Пендерецького.
6. Відомі композитори ХХ ст.
7. Модернізм, авангард та постмодернізм. сучасна академічна музика

Семінарське заняття до теми 6.5. № 21

Мета: дати характеристику творчості Арнольда Шенберга, Кшиштофа Пендерецького, К.Орфа. Дослідити модернізм, авангард і постмодернізм. Обговорити тенденції сучасної академічної музики.

План

1. Історичні та соціальні умови виникнення експресіонізму.
2. Музичний експресіонізм, представлений творчістю композиторів нової віденської школи (А.Шонберг, А.Берг, А.Веберн).
3. Втілення в творах К.Орфа елементів старовинних обрядів, театральних жанрів, архаїчних пластів фольклору.
4. К. Орф – педагог.
5. Життєвий і творчий шлях К. Пендерецького.
6. Відомі композитори ХХ ст.
7. Модернізм, авангард та постмодернізм. Сучасна академічна музика.

Завдання для самостійної роботи до теми 6.5.

Послухати вибрані твори Арнольда Шенберга, Кшиштофа Пендерецького, Карла Орфа.

Література: 8, 10, 15, 16.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 6

Модульний контроль передбачає написання есе, або проходження тестування по темі «Розвиток західноєвропейської музичної культури від ХІХ ст. в до сучасності».

Теми для есе:

Авторська музично освітня система Карла Орфа.

Архаїчні жанри в Карміні Бурані Карла Орфа.

Життєвий і творчий шлях К. Пендерецького.

Польський реквієм К. Пендерецького.

Протиріччя і складні процеси, різні художні напрями, характерні для музичного мистецтва початку ХХ століття.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ЗА СЕМЕСТР
(за формами контролю)

1 семестр

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			1 модуль	2 модуль	3 модуль	4 модуль	5 модуль	6 модуль
1	Відвідування лекцій і участь в аудиторній роботі	0,5	3x0,5=1,5	4x0,5=2	3x0,5=1,5	4x0,5=2	3x0,5=1,5	3x0,5=1,5
2	Участь у семінарських заняттях	1	3x1=3	4x1=4	4x1=4	3x1=3	4x1=4	4x1=4
3	Самостійна робота	1	3x1=3	4x1=4	3x1=3	4x1=4	3x1=3	3x1=3
4	Модульний контроль	5	1x5=5	1x5=5	1x5=5	1x5=5	1x5=5	1x5=5
	Усього за модуль		12,5	15	13,5	14	13,5	13,5
	Екзамен		18					
	Разом за 1 семестр з дисципліни		12,5+15+13,5+14+13,5+13,5+18 = 100 балів					

2 семестр

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			7 модуль	8 модуль	9 модуль	10 модуль	11 модуль	12 модуль
1	Відвідування лекцій і участь в аудиторній роботі	0,5	4x0,5=2	3x0,5=1,5	4x0,5=2	4x0,5=2	3x0,5=1,5	4x0,5=2
2	Участь у семінарських заняттях	1	3x1=3	4x1=4	3x1=3	3x1=3	4x1=4	3x1=3
3	Самостійна робота	1	4x1=4	3x1=3	4x0,5=2	4x1=4	3x1=3	4x1=4
4	Модульний контроль	5	1x5=5	1x5=5	1x5=5	1x5=5	1x5=5	1x5=5
	Усього за модуль		14	13,5	14	14	13,5	14
	Залік		17					
	Разом за 2 семестр з дисципліни		14+13,5+14+14+13,5+14+17 = 100 балів					

3 семестр

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			13 модуль	14 модуль	15 модуль	14 модуль	17 модуль	18 модуль
1	Відвідування лекцій та участь в аудиторній роботі	0,5	3x0,5=1,5	3x0,5=1,5	3x0,5=1,5	3x0,5=1,5	4x0,5=2	5x0,5=2,5
2	Участь у семінарських заняттях	2	3x2=6	3x2=6	3x2=6	3x2=6	4x2=8	5x2=10
3	Самостійна робота	0,5	3x0,5=1,5	3x0,5=1,5	3x0,5=1,5	3x0,5=1,5	4x0,5=2	5x0,5=2,5
4	Модульний контроль	2	1x2=2	1x2=2	1x2=2	1x2=2	1x2=2	1x2=2
	Усього за модуль		11	11	11	11	14	17
	Залік		24					
	Разом за 3 семестр з дисципліни		11+11+11+11+14+17+24 =100 балів					

**5. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ або ЗАЛІКУ
з дисципліни «Історія світової культури»**

1. Первісна культура кам'яної доби.
2. Первісна культура бронзової та мідної доби.
3. Трипільська культура.
4. Скіфська культура.
5. Гомерівський період античної грецької культури.
6. Архаїчний період античної грецької культури.
7. Класичний період античної грецької культури.
8. Елліністичний період античної грецької культури.
9. Міф про Орфея.
10. Діяльність Піфагора.
11. Античний театр.
12. Музична культура античної Греції.
13. Культура античного Риму.
14. Візантійська культура.
15. Архітектура раннього Середньовіччя.
16. Музика раннього Середньовіччя.

17. Театр раннього Середньовіччя.
18. Культура середньовічних міст.
19. Середньовічна освіта.
20. Архітектура романського стилю.
21. Архітектура готичного стилю.
22. Мистецтво Проторенесансу.
23. Живопис та іконопис Середньовіччя.
24. Лицарська культура, культ прекрасної дами.
25. Культура трубадурів, труверів.
26. Культура мінезингерів, бардів.
27. Готичний (лицарський) роман.
28. Легендарні середньовічні герої.
29. Середньовічний театр.
30. Середньовічна християнська містерія.

ТЕСТИ ДЛЯ ЕКЗАМЕНУ (зразок)

1) Знайдіть правильну відповідь:

- a) Ознакою романської архітектури є поєднання культової будівлі із баштою
- b) Романський замок представляє собою укріплену з усіх сторін споруду, зводи якої направлені вгору
- c) Неф – окрема споруда культової романської архітектури, що вписаний в загальний архітектурний ансамбль

2) Створення об'єму за рахунок світлотіні в живопису як винахід належить:

- a) П. Лорінцетті
- b) А. Лорінцетті
- c) Джотто

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ (II семестр) з дисципліни: Історія української музики

1. Розкажіть про культурно-історичні періоди розвитку українського народу.
2. Розкажіть про розвиток фольклорних пісенних жанрів календарно-обрядового і родинно-побутового циклів.
3. Розкрийте сутність культурних, художньо-мистецьких процесів Київської Русі.
4. Як розвивалися музично-творчі процеси у Київській Русі?
5. Окресліть нові для XIII–XVI ст. в Україні явища в художній літературі та нових видах мистецтв.
6. Охарактеризуйте суспільно-політичну, художню культуру та музично-освітню ситуацію у другій половині XVI ст. на українських землях.
7. Розкажіть про епоху бароко в українській музиці XVII ст.
8. Окресліть особливості розвитку вищих шкіл в Україні у XVII ст.

9. Розкрийте образний зміст і особливості композиції Літургії ля мінор С. Пекалицького.
10. Розкрийте образний зміст і особливості музичної форми партесного концерту «Дух Твій Благий» С. Пекалицького.
11. Яке місце належить творчій діяльності М. Дилецького в українській музиці?
12. Здійсніть огляд музичної творчості композитора М. Дилецького.
13. Зробіть аналіз образного змісту та стильових особливостей Літургії Ля мінор М. Дилецького.
14. Зробіть аналіз партесного концерту «Іже Образу Твоєму» М. Дилецького.
15. Дайте визначення характерних особливостей музичної та форми кантів і псалмів.
16. Дайте визначення терміна «класицизм», вкажіть на часові межі його в українській музиці та назвіть видатних представників цього напрямку.
17. Проаналізуйте хоровий концерт «Господь, воцарися» М. Березовського.
18. Проаналізуйте хоровий концерт «Не отвержи мя во время старости» М. Березовського.
19. Зробіть аналіз концерту № 15 для хору «Прийдіте воспоім, людіє» Д. Бортнянського.
20. Зробіть аналіз концерту № 32 «Скажи мені, Господи, кончину мою» Д. Бортнянського.
21. Розкажіть про багатоплановий підхід композитора А. Веделя до трактування композиції хорового концерту.
22. Дайте характеристику Хорового концерту № 11 «Боже, законопреступниці восташа на мя».
23. Визначте історичне значення оперної спадщини Д. Бортнянського.
24. Визначте різні підходи до відображення подій та творення музичних образів композиторами-романтиками та композиторами-класиками.
25. Охарактеризуйте музичні жанри, які сформувалися і розвинулися в епоху романтизму.
26. Дайте історичну оцінку постаті І. Котляревського – зачинателя нової української мови та нових підходів до творення фолк-опери.
27. Розкажіть про роботу І. Котляревського над поемою «Енеїда».
28. У чому полягає правдиве відображення І. Котляревським у фольк-опері «Наталка Полтавка» тогочасного українського суспільного життя?
29. Розкажіть про формування пісенно-романсового жанру в українській музиці початку ХІХ ст.
30. Перелічіть критерії естетичної оцінки пісенно-романсової творчості та вкажіть, який вплив вона справила на мистецьке життя в Україні від початку ХІХ ст. і до 1860-х рр.
31. Розкажіть про появу перших романтичних творів для клавесина та проаналізуйте варіації О. Лизогуба на тему «Ой у полі криниченька».
32. Розкажіть про піаністичну діяльність М. Маркевича та проаналізуйте його «Шість народних пісень» для фортепіано.
33. Дайте характеристику світської та духовної хорової музики

М. Вербицького.

34. Розкажіть про музичні твори М. Вербицького для театру та оркестру.

35. Дайте характеристику життєвого і творчого шляху визначного співака і широковідомого композитора С. Гулака-Артемівського.

36. Визначте історичне значення опери С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм».

37. Розкажіть про початок творчої діяльності М. Лисенка (кінець 1860-х рр.), окресліть тематику і коло образів його музики.

38. Розкрийте історико-героїчні образи романсів та опери «Тарас Бульба» М. Лисенка.

39. Розкажіть про український фольклор як одну з підвалин музичної мови М. Лисенка.

40. Як оцінюється робота М. Лисенка з хоровими колективами, у сенсі її впливу на вироблення композитором власного стилю кантатно-хорової музики?

41. Дайте художню оцінку кантатам і хорам, а також обробкам українських народних пісень для хору М. Лисенка.

42. Охарактеризуйте хорову музику сучасників і послідовників М. Лисенка: П. Ніщинського, С. Воробкевича, А. Вахнянина, О. Нижанківського, Д. Січинського.

43. Визначте художнє значення романсів М. Лисенка для подальшого розвитку української вокальної музики.

44. Які засоби музичної виразності застосував М. Лисенко в опері «Тарас Бульба»?

45. Яке місце займає опера «Тарас Бульба» М. Лисенка в українській музично-театральній культурі?

46. Дайте мистецьку оцінку фортепіанним творам М. Лисенка і вкажіть їх значення для розвитку української музики.

47. Назвіть перші оркестрові твори М. Вербицького, М. Лисенка та інших українських композиторів-романтиків.

48. Проаналізуйте образний зміст і музичну форму «Української симфонії» М. Калачевського.

49. Окресліть образно-емоційний зміст і особливості музичної форми Симфонії соль мінор В. Сокальського.

50. Розкрийте життєвий і творчий шлях композитора, хорового диригента, педагога та музично-критичного діяча – К. Стеценка.

51. Зробіть огляд хорової музики К. Стеценка – релігійних творів, кантат, хорових поем і мініатюр.

52. Дайте характеристику романсів К. Стеценка «Плавай, плавай, лебедонько», «Стояла я і слухала весну», «Дивлюся я на ясні зорі».

53. Розкрийте життєвий і творчий шлях видатного українського композитора-класика і піаніста Я. Степового.

54. Проаналізуйте романсову і фортепіанну творчість Я. Степового.

55. Розкажіть про життєвий і творчий шлях М. Леонтовича – класика української національної музики, хорового диригента і педагога.

56. Розкажіть про власну хорову музику М. Леонтовича та створену на

основі української пісні.

57. Охарактеризуйте оперу М. Леонтовича «На русалчин великдень».

58. Розкажіть про життєвий і творчий шлях класика української музики – композитора, музикознавця, фольклориста, педагога, музично-громадського діяча С. Людкевича.

59. Розкрийте образний та ідейний зміст вокально-симфонічних творів С. Людкевича – кантат «Кавказ», «Вільній Україні», «Заповіт» і обробки української народної пісні «Гагілка».

60. Охарактеризуйте фортепіанну творчість С. Людкевича.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ (III семестр) з дисципліни: Історія світової музики

1. Музична культура античного світу: жанри давньогрецького музичного мистецтва.

2. Музичне мистецтво західноєвропейського Середньовіччя: церковна музика.

3. Музичне мистецтво західноєвропейського Середньовіччя: світська музика.

4. Музичне мистецтво Візантії: загальна характеристика.

5. Музичне мистецтво Відродження: церковна музика.

6. Музичне мистецтво Відродження: світська музика.

7. Інструментальна музика бароко: образ, жанри, драматургія.

8. Музичне мистецтво бароко: церковна музика.

9. Оперне мистецтво Італії: становлення та розвиток опери *seria*.

10. Оперне мистецтво Італії: становлення та розвиток опери *buffa*.

11. Оперне мистецтво Франції: *tragédie en musique*.

12. Оперне мистецтво Франції: комічна опера.

13. Німецький та австрійський зінгшпіль.

14. Віденський класицизм: загальна характеристика. Будова сонатно-симфонічного циклу.

15. Мангеймська школа та її значення для музичного класицизму.

16. Інструментальна музика Й. Гайдна.

17. Вокально-хорова музика Й. Гайдна.

18. Симфонічна творчість В. А. Моцарта.

19. Клавірна музика В. А. Моцарта.

20. Оперна творчість В. А. Моцарта.

21. Фортепіанна музика Л. Бетховена

22. Симфонічна творчість Л. Бетховена.

23. Музичний романтизм: загальна характеристика.

24. Творчість Ф. Мендельсона.

25. Творчість Ф. Шуберта: вокальна музика.

26. Творчість Ф. Шуберта: інструментальна музика.

27. Творчість Ф. Шопена: фортепіанні мініатюри.

28. Творчість Ф. Шопена: твори великої форми.

29. Творчість Р. Шумана: інструментальна мініатюра.

30. Творчість Р. Шумана: вокальні цикли.
31. Творчість Ф. Ліста: симфонічна музика.
32. Творчість Ф. Ліста: фортепіанна творчість.
33. Симфонічна творчість Г. Берліоза.
34. Фортепіанна творчість Й. Брамса.
35. Симфонічна творчість Й. Брамса.
36. Симфонічна творчість А. Брукнера.
37. Симфонічна творчість Г. Малера.
38. Симфонічна творчість Р. Штрауса.
39. Оперна творчість Дж. Россіні, В. Белліні, Г. Доніцетті.
40. Оперна творчість Дж. Верді.
41. Музичний веризм. Творчість П. Масканьї, Р. Леонкавалло.
42. Оперна творчість Дж. Пуччіні.
43. Французька велика опера.
44. Французька лірична опера.
45. Оперна творчість Ж. Бізе.
46. Оперна творчість К. М. Вебера.
47. Оперна реформа Р. Вагнера.
48. Творчість К. Дебюссі в контексті музичного імпресіонізму.
49. Експресіонізм у творчості А. Шонберга та А. Берга.
50. Творчість П. Хіндемита та К. Орфа в контексті музичного неокласицизму.
51. Творчість І. Стравінського в контексті музичного неокласицизму.
52. Творчість А. Онеггера та Ф. Пуленка в контексті музичного неокласицизму.
53. Творчість Б. Бартока та К. Шимановського в контексті музичного фольклоризму.
54. Композиторські техніки музичного авангарду: серіалізм, алеаторика, сонористика.
55. Електронна та конкретна музика, музичний мінімалізм.
56. Основні музичні течії постмодерної музики.
57. Акціонізм та інструментальний театр.
58. Музичний орієнталізм.
59. Оперне мистецтво постмодерної доби.
60. Сакральна музика постмодерної доби.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА

Відповідь здобувача оцінюється на:

- **Оцінку А (90-100)** – якщо повно та глибоко, розгорнуто, правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
 - здобувач виявляє глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни;
 - відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить власні висновки та узагальнення;
 - застосовує теоретичні знання на практиці, робить власні висновки та узагальнення;
 - володіє навичками івент-аналізу масових та елітарних практик;
 - розуміє можливості сучасних наукових методів та володіє цими методами на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні професійних обов'язків.
- **Оцінку В (82-89)** – якщо правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
 - здобувач виявляє знання усієї програми навчальної дисципліни;
 - відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить певні узагальнення;
 - але відповідь не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
 - наявні незначні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку С (74-81)** – якщо правильно викладено матеріал:
 - відображає знання термінів, логічно формулює відповідь, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;
 - наявні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку D (64-73)** – якщо відповідь здобувач є поверхневою, недостатньо аргументованою:
 - є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
 - є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їх характеристики;
 - свідчить про наявність прогалін у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
 - не містить посилань на літературу;
 - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
 - містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок та виправлень;
- **Оцінку Е (60-63)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою:

- свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
 - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
- **Оцінку FX (35-59)** – якщо здобувач не відповів на поставлене питання або відповідь є неправильною:
- не розкриває сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у здобувача чи їх безсистемність та поверховість;
 - не знає основних положень навчальної дисципліни та принципів аналізу ситуацій; не вміє сформулювати власну думку та викласти її.
- **Оцінку F (1-34)** – якщо здобувач не відвідував заняття, не відпрацював їх, не проявляв бажання пізнавати навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену/заліку, курсового проєкту (роботи), практики
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Добре
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	Задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Публікації науково-педагогічних працівників за темою навчальної дисципліни:

1. Зосім О. Л. Літургичний сакральний текст у середньовічній і новочасній європейській культурній парадигмі. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*: наук. журнал. 2018. № 3. С. 288–293.
2. Зосім О. Л. Російська музика в курсах історії світового музичного мистецтва: вихід з постколоніального дискурсу. *Регіональні культурні, мистецькі та освітні практики*: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Переяслав, 27–28 квітня 2022 року. Переяслав: Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 2022. С. 27–30.
3. Зосім О. Л. «Via Crucis» Йоганна Фрідріха Овербека та Ференца Ліста: живописно-музичні паралелі. *Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку*. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (07–08 вересня 2022 р.), ХНТУ / за ред. Білик А. А. Херсон: ХНТУ, Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2022. С. 12–15.
4. Садовенко С. М. Балет «За двома зайцями» Юрія Шевченка як самобутній феномен української музичної культури // *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2023. № 1. С. 228–234. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2023.277670>. Режим доступу https://nakkkim.edu.ua/images/Instytutu/Akademiia/Vydannia/Visnyk/Visnyk_1_2023.pdf
5. Садовенко С. М. Вокально-хорове мистецтво України у втіленні загальнолюдських цінностей у період воєнного часу // *Всеукраїнський громадсько-політичний і теоретичний журнал «Трибуна» Товариства «Знання» України Національної спілки журналістів України №1/2023 рік*. Зареєстровано Міністерством України у справах преси та інформації. Серія КВ № 295. С. 23-27. Режим доступу : file:///C:/Users/123/Downloads/%D0%A2%D1%80%D0%B8%D0%B1%D1%83%D0%BD%D0%B0%20%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D1%80%201%202023%20%D0%BE%D0%BA_compressed.pdf
6. Садовенко С. М. Дитячий музичний фольклор у просторі взаємодії національних культур // *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*: [Наук. журнал]. Київ: Міленіум, 2015. №2. 224 с. С. 45–51. *Web of Science*. URL: file:///C:/Users/Svetlana/Downloads/Visnyk_2_2015.pdf
7. Садовенко С. М. Клубні заклади як важливий чинник становлення і розвитку культури регіонів України: функції та форми діяльності // *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*: [Наук. журнал]. Київ: Міленіум, 2015. №1. 234 с. С. 42–50. *Web of Science*. URL: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.**
8. Садовенко С.М. Образ ідеальної світобудови в українській народній художній культурі: колядки, щедрівки // *Культурологічна думка: щорічник*

наук. праць. Київ: Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2017. № 11. 270 с. С. 164–170.

9. Садовенко С.М. Обрядовість у хронотопі радянської культури: від традиційних до новітніх утворень // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. Київ: Міленіум, 2017. № 4. 300 с. С. 76–83. *Web of Science*
10. Садовенко С. М. Софт-традиціоналізм як стратегія актуалізації народної традиції у постмодерних параметрах хронотопу української народної художньої культури. DOI 10.32461/2226-0285.1.2021.238541 // *Культура і сучасність : альманах*. 2021. № 1. С. 48–55 (Фахове видання). Режим доступу : https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/nauka/vydannia/Kultura_i_such/Kultura_i_suchasnist_1_2021.pdf
11. Садовенко С.М. Традиційна аксіосфера культури локальних топосів України: збереження в добу глобалізації // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: [Наук. журнал]. Київ: Міленіум, 2014. № 2. 320 с. С. 66–71. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_met a&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=vdakkm_2014_2_14
12. Садовенко С. М. Українська народна художня культура в контексті наукового знання: культурологічні аспекти концептуалізації. Частина II (продовження) // *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*: [зб. наук. праць; вип. XXXX]. Київ: Міленіум, 2018. 474 с. С. 46–59.
13. Садовенко С. М. Українське народне хорове мистецтво як динамічний соціокультурний феномен: культурологічні аспекти концептуалізації / DOI <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2022.262204> // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2022. № 2. С. 40–47. Фахове видання. Режим доступу : https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/Akademiia/Vydannia/Visnyk_2_2022_DOI.pdf
14. Садовенко С. М. Хорове мистецтво України як багаторівневий соціокультурний феномен в контексті історичного процесу / DOI <https://doi.org/10.32461/2226-0285.1.2022.262555> // *Культура і сучасність : альманах*. 2022. № 1. С. 48–55. Фахове видання https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/Akademiia/Vydannia/Kultura_i_suchasnist_1_2022_DOI.pdf
15. Садовенко С.М. Фольклоризм як явище художньої культури // *Культурологічна думка: щорічник наукових праць*. Київ : Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2016. № 10. 248 с. С. 68–75.
16. Садовенко С. М. Хронотопи аксіосфери української народної художньої культури: Монографія. Київ: НАКККіМ, 2019. 356 с. Режим доступу: <http://elib.nakkkim.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/254/%20%20%2>

0%20%20%20%20%20%20_ %20%20%20%20%20%20%20%20%20%20_2019.pdf?sequence=1

17. Садовенко С. М. Хронотоп української народної художньої культури як діалектична єдність традиційних та інноваційних моделей буття у просторі й часі XXI століття. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-0285.2.2021.249221> // *Культура і сучасність : альманах*. 2021. № 2. С. 29–38 (Фахове видання). Режим доступу : https://nakkkim.edu.ua/images/vidannya/KIS_2_2021_DOI.pdf
18. Сапожник О.В. Церковний спів як феномен духовної культури українського православ'я XI-XVIII століття) // *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку (напрям: Культурологія) : наук. зб. Вип. 27 (2018) / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов; редкол.: Ю. П. Богуцький, В. Г. Виткалов, С. М. Волков та ін. ; наук.- бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. Рівне: РДГУ, 2018. 197 с. С.21-27.* https://kulturologiya.rv.ua/%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8/item/download/388_a5e320776009da65f95e0f3070b0edf3.html
19. Сапожник О.В. Ісихастські традиції в духовних піснеспівах Київської Русі. *The scientific heritage. Culturology. No 48 (2020) Vol. (P) 4. Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204, Hungary. 70 P. P. 6-11.* <http://www.scientific-heritage.com/wp-content/uploads/2020/09/VOL-4-No-48-48-2020.pdf>
20. Сапожник О. В. Бароковість у літургійній музиці України XVII-XVIII століття. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку (напрям: Мистецтвознавство): наук. зб. Том 34. Вип. 34 (2020) / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов; редкол.: Ю. П. Богуцький, В. Г. Виткалов, С. М. Волков та ін.; наук.- бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. Рівне: РДГУ, 2020. 271с. С. 50-56.* https://kulturologiya.rv.ua/%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8/item/download/518_382a1a51e1a574bdbc0ca837d83ff119.html
21. Сапожник О. В. Ментально-естетичні особливості церковного співу православ'я у контексті історії української музики// *The scientific heritage. Culturology. VOL 3, No 54 (54) (2020). Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204, Hungary. 73 P. P. 10-15.* <http://socrates.vsau.edu.ua/repository/getfile.php/26752.pdf>
22. Сапожник О.В. Духовна музика українського православ'я у становленні вокально-академічного мистецтва XVII-XX століть: до питання національної стилістики // *The scientific heritage. Art Studies. VOL 4, No 83 (83) (2022/ Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204, Hungary. 67 P. P. 6-13.* DOI: 10.24412/9215-0365-2022-83-4-6-13 <http://www.scientific-heritage.com/wp-content/uploads/2022/02/The-scientific-heritage-No-83-83-2022-Vol-4.pdf>
23. Степурко В. І. *Основи музичної композиції. Навчальний посібник. Київ: НАККіМ, 2011. 152 с.*

24. Степурко В.І. Етнокультурологічний вимір Хорової школи Павла Муравського. Мистецтвознавчі записки. Випуск 3. Київ: НАКККіМ, 2020. С. 123-127.
25. V. Stepurko. Pavlo Hun'ka: Ukrainian Vocal and Historical Parallels / V. Stepurko // Spheres of Culture. Vol. XIV/ Lublin. 2016, С. 414-423.
26. Zosim O. The Historical Typology of Sacred Music of the Christian Tradition. *Journal of History Culture and Art Research*. 2019. Vol. 8. № 4. P. 135–143.
27. Sadovenko S. Axiosphere of Folk Art Culture as a Factor of Ukrainians' Ethno-cultural Identity Saving (Аксіосфера народної художньої культури як чинник збереження етнокультурної ідентичності українців) // European Humanities Studies: State and Society: Міжнародне наукометричне фахове видання [nr] 1(I) (Poland-Ukraine) (Copernicus International, Biblioteka Narodowa (Polska), завершення нострифікації в SCOPUS). Краків, 2019. 282 s. S. 194–208. (фахове наукометричне видання). Режим доступу : http://www.ehs-ss.pl/images/book/2019/book_mijnar_2019__1I.pdf
28. Sadovenko S. Folklore as a semantic core of Ukrainian folk art culture (Фольклор як семантичне ядро української народної художньої культури) (Język Angielski) // European Humanities Studies: State and Society: Міжнародне наукометричне фахове видання [nr] 1(II) (Poland-Ukraine) (Copernicus International, Biblioteka Narodowa (Polska), завершення нострифікації в SCOPUS). Краків, 2019. 302 s. S. 181–195. УКД 39(045/046). (фахове наукометричне видання). Режим доступу: http://www.ehs-ss.pl/images/book/2019/book_mijnar_2019__1II.pdf#page=3
29. Sapoznyk O. The main genres spiritual music of Ukrainian orthodoxy and their artistic and aesthetic features // The scientific heritage. Art Studies. VOL 6, No 80 (80) (2021/ Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204, Hungary. 58 P. P. 3-9. DOI: 10.24412/9215-0365-2021-80-6-3-9 <http://www.scientific-heritage.com/wp-content/uploads/2021/12/The-scientific-heritage-No-80-80-2021-Vol-6.pdf>

Основна література

1. Багацький В.В. Культурологія. Історія і теорія світової культури ХХ століття. Київ : Кондор, 2007.
2. Бодак Я. Історія західноєвропейської музики від найдавніших часів до ХVІІ століття: навч. посіб. Дрогобич: Коло, 2017. 280 с.
3. Греченко В., Чорний І. Історія світової та української культури. Київ, 2000. 324 с.
4. Дідич Г. С. Історія західноєвропейської музики. Ч. І. Кіровоград, 2005. 226 с.
5. Епохи історії музики в окремих викладах: В 2 ч. / пер. з нім. та ред.-упор. Ю. Є. Семенов. Ч. 1. Арс-антика, Арс-нова, Гуманізм. Ренесанс. Одеса: «Будівельник», 2003. 188 с.; Ч. 2. Бароко, Класика, Романтика, Нова музика. Одеса: «Будівельник», 2004. 240 с.

6. Іваницький А. І. Історичний синтаксис фольклору. Вінниця. Нова книга, 2009. 403 ст.
7. Історія опери: Західна Європа. XVII–XIX століття: навч. посіб. / І. Л. Іванова, Г. В. Куколь, М. Р. Черкашина. Київ: Заповіт, 1998. 384 с.
8. Історія української музики: [в 6 т.] / редкол.: М. М. Гордійчук та ін. Київ: Наукова думка, 1989. Т. 1. 435 с.; Т. 2. 1995. 459 с.; Т. 3. 1990. 423 с.; Т. 4. 1994. 614 с. та ін.
9. Історія світової культури: навч. посібник. Київ: Либідь, 2000. 368 с.
10. Історія світової та української культури: Підручник. Київ : Літера, 2000. 464 с.
11. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства: Навч. посібник. Київ : Либідь, 1999. 360 с.
12. Історія української та зарубіжної культури: Навч. посіб. Київ: Т-во «Знання», КОО, 2001. 326 с.
13. Каплієнко-Ілюк Ю. В. Історія світової музики: навч. посіб. Чернівці: Місто, 2015. 240 с.
14. Корній Л. П. Історія української музики: [у 3 ч.]: підруч. Київ, Харків, Нью-Йорк, 1996-2001.
15. Корчова О. Музичний модернізм як terra cognita: монографія. Київ: Музична Україна, 2020. 469 с.
16. Лісецький С. Й. Історія української музики. Від XIX до першої чверті XX ст. Навчальний посібник для здобувачів вищих навчальних музичних закладів. Київ, 2017. 161 ст.
17. Лісецький С. Й. Історія української музики. Від найдавніших часів до першої чверті XIX ст. Навчальний посібник для здобувачів вищих навчальних музичних закладів. Київ, 2015. 147 ст.
18. Маркова О. М. Нариси зарубіжної музики 50–90-х років: навч. посіб. Одеса: Друкарський дім, 2010. 128 с.
19. Неболюбова Л. Музыкальная культура Германии и Австрии рубежа XIX – XX веков. Київ: Муз. Україна, 1990. 168 с.
20. Павлишин С. Музика двадцятого століття: навч. посіб. Львів: Бак, 2005. 232 с.
21. Станіславська К. І. Мистецько-видовищні форми сучасної культури: монографія. Вид. друге, перероб. і доп. Київ: НАКККіМ, 2016. 352 с.
22. Фількевич Г. М. Всесвітня історія музики: навч. посіб. Київ: Стилос, 2006. 356 с.
23. Чернова І. В., Горман О. П. Зарубіжна музика: історія, стилі, напрями: навч. посіб. Львів: НАСВ, 2016. 246 с.

Допоміжна література

1. Булат Т. Український романс. Київ: Наукова думка, 1979. 314 с.
2. Булат Т. Яків Степовий. Київ : Музична Україна, 1980. 78 с.
3. Гордійчук М. Українська симфонія М. Калачевського Київ: Мистецтво, 1963. 34 с.
4. Дилецький М. Граматика музикальна. Київ: Музична Україна, 1971. 107 ст.

5. Дяченко В. М. Леонтович. Вид. 4-те. Київ: Музична Україна, 1985. 134 с.
6. Загайкевич М. М. М. Вербицький. Нарис про життя і творчість. Київ: Держ. вид-во образотв. мистец. і муз. л-ри, 1961.
7. Козицький П. Спів і музика в Київській академії за 300 років її існування. Київ: Музична Україна, 1973. – 152 с.
11. Культурологія. Навч. пос. для студентів ВНЗ / О. Власенко, Ю. Зайончковський. Харків: Парус, 2007. 345 с.
12. Культурологія. Навч. пос. для студентів ВНЗ / За ред.. В.М. Пічі. Львів: Магнолія, 2007. 234 с.
13. Курковський Г. Микола Віталійович Лисенко – піаніст-виконавець / Г. Курковський. Київ: Музична Україна, 1973. 152 с.
7. Лисенко М. В. / упоряд. О. М. Лисенко. Київ: Мистецтво, 1964. 524 с.
8. Лісецький С. Й. Класицизм – провідний творчий напрямок в українській музиці другої половини XVIII – початку XIX століття. Бізнесполіграф, 2012. 385 с.
9. Лісецький С. Й. Риси стилю творчості К. Стеценка. Київ : Музична Україна, 1977. 124 с.
10. Людкевич С. Дослідження. Статті. Рецензії; упоряд., вст. ст., перекл. і приміт. З. Штундер. Київ : Музична Україна, 1973. 516 с.
14. Микола Леонтович. Спогади. Листи. Матеріали / упор. В. Іванов. Київ : Музична Україна, 1982. 236 с.
15. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури: Навч. посібник для студ. техн. вузів. Київ : Т-во «Знання», 2000. 359с.
16. Словник античної міфології./ Уклад. І.Я. Козовик, О.Д. Пономарів. Київ, 1985. 236 с.
17. Український кант XVII-XVIII століть / упоряд. Л. В. Івченко. Київ : Музична Україна, 1990. 196 с.
18. Художня культура світу. Культурні регіони: арабо-мусульманський, африканський, індійський, далекосхідний, латиноамериканський, північноамериканський : навч. посібник для ЗНЗ / упоряд.: Н. Є. Миропольська, Е. В. Белкіна, Л. М. Масол. Харків : Ранок, 2010. 192 с.
19. Цалай-Якименко О. Київська школа музики XVII ст. Київ, Львів, Полтава, 2002. 487 с.
20. Шейко В. М. Історія світової культури: Навчальний посібник. Київ : Кондор, 2006. 356 с.
21. Юферова З. Симфонія соль мінор В. Сокальського. Київ: Музична Україна.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Глобальна цифрова бібліотека. URL: <https://digitallibrary.io>
2. Електронний каталог Наукової бібліотеки НАКККіМ. URL: <http://library.nakkkim.edu.ua/>
3. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАНУ [сайт]. URL: <http://etnolog.org.ua/>
4. Інститут проблем сучасного мистецтва [сайт]. URL: <http://www.mari.kiev.ua/>

5. Лекції з історії світової та вітчизняної культури [сайт]. URL: <http://readbookz.com/books/210.html>
6. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника НАН України [сайт]. URL: <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/resursi-i-fondi/elektronni-resursy/>
7. Міністерство культури та інформаційної політики України [сайт]. URL: <https://mkp.gov.ua/>
8. Національна академія мистецтв України [сайт]. URL: <https://academia.gov.ua/>
9. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
10. Національна наукова бібліотека України імені [сайт]. URL: В.І.Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
11. Наукова періодика України. Сайт електронних видань вищих навчальних закладів і наукових установ України. URL: <http://journals.uran.ua>
12. Освіта [сайт]. URL : <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10850/>